

Itota Codito ingantedö ante
Mäateo
nänö watapæ ante yewæmongainta

Itota Codito wæmäidi
(Odoca 3.23-38)

¹ Nē Ponguingä, ante dodäni nāni nē angaingä iñömö Itota Codito inongä ingampa. Tömengä iñömö Abadäo wodi päingä nē ingaingä inte Awënë Dabii wodi päingä mönö inongä ingacäimpa. Tömengä wæmäidi iimaï emongadänimpa, ante yewæmonte ongompa.

² Abadäo wodi wengä Itæca ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Itæca wodi wengä Aacobo ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Aacobo wodi wënäni Oodaa nāni caipæ ëñagadänimpa.

³ Ayæ wææ Oodaa wodi Tämata ingante monte Pade tönö Dada inate tapæigacäimpa.

Ayæ wææ Pade wodi wengä Etedöö ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Etedöö wodi wengä Adäma ëñagacäimpa.

⁴ Ayæ wææ Adäma wodi wengä Äminadabo ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Äminadabo wodi wengä Näatöö ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Näatöö wodi wengä Tädämöö ëñagacäimpa.

⁵ Ayæ wææ Tädämöö wodi pæte Adacaba ingante mön-inque Boodo ingante tapæigacäimpa.

Ayæ wææ Boodo wodi pæte Odoto ingante monte Obedo ingante tapæigacäimpa.

Ayæ wææ Obedo wodi wengä Yæte ëñagacäimpa.

⁶ Ayæ wææ Yæte wodi wengä Dabii ëñate pædinque awënë odeye bagacäimpa.

Ayæ wææ Dabii wodi pæte Odiya wodi nänöögængä in-
ingä ingante möninque Tadömöö ingante tapæi-
gacäimpa.

⁷ Ayæ wææ Tadömöö wodi wengä Doboäo ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Doboäo wodi wengä Abiya ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Abiya wodi wengä Ata ëñagacäimpa.

⁸ Ayæ wææ Ata wodi wengä Ootapato ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Ootapato wodi wengä Oodäo ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Oodäo wodi wengä Otiya ëñagacäimpa.

⁹ Ayæ wææ Otiya wodi wengä Ootäo ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Ootäo wodi wengä Acadæ ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Acadæ wodi wengä Etequiya ëñagacäimpa.

¹⁰ Ayæ wææ Etequiya wodi wengä Mänatee ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Mänatee wodi wengä Ämöö ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Ämöö wodi wengä Ootiya ëñagacäimpa.

¹¹ Ininque Ootiya wodi quëwengäñedë idægoidi inänite
babidöniaidi ponte ö æ gobæ wabæca mäodäni
gogadänimpa.

Ayæ wææ Babidöniabæ näni goyedë Ootiya wodi wënäni
Eecöniya näni caipæ ëñagadänimpa.

¹² Mänii Babidöniabæ ö ænte godäni ate ayæ wææ
Eecöniya wodi wengä Tadatiedo ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Tadatiedo wodi wengä Dodobabedo ëña-
gacäimpa.

¹³ Ayæ wææ Dodobabedo wodi wengä Abiodo ëña-
gacäimpa.

Ayæ wææ Abiodo wodi wengä Ediaquimö ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Ediaquimö wodi wengä Atodo ëñagacäimpa.

¹⁴ Ayæ wææ Atodo wodi wengä Tadoco ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Tadoco wodi wengä Aquii ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Aquii wodi wengä Ediodo ëñagacäimpa.

¹⁵ Ayæ wææ Ediodo wodi wengä Edeadado ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Edeadado wodi wengä Määtäö ëñagacäimpa.

Ayæ wææ Määtäö wodi wengä Aacobo ëñagacäimpa.

¹⁶ Ayæ wææ Ootee wodi ingante Aacobo tapæigacäimpa.

Ayæ Ootee wodi ëñate pæte wææ Itota badä inguingä ingante Mäadiya ingante mongacäimpa.

Mäadiya ingante mongä ate tömengä wæætë Itota ingante mangacäimpa. Tömengä iñömö Awënë bacæcäimpa, ante cædinque Wængonguï oginguipæ gao cæcä ate edæ, Codito, ante nänö në pemongaingä ingacäimpa.

¹⁷ Mänömaï i incæ Abadäo wodi pæinäni wææ nänö-moidi wææ, önompo tipæmpoga wææ mempoga go mempoga mänimpoga näni yebæñedë ate Abadäo wodi pæingä Dabii ëñagacäimpa. Ayæ wææ Awënë Dabii wodi pæinäni wææ nänömoidi wææ, önompo tipæmpoga wææ mempoga go mempoga mänimpoga näni yebæñedë ate Oodeoidi inänite wabæca Babidöniabæ ænte gogadän-impaga. Ayæ Babidöniabæ ænte godäni ate tömënäni pæinäni wææ nänömoidi wææ, önompo tipæmpoga wææ mempoga go mempoga mänimpoga näni yebæñedë ate mönö Codito nänö ponguinque ëñagacäimpa.

Itota Codito ëñacampa

(Odoca 2.1-7)

¹⁸ Itota Codito iïmaï ëñagacäimpa. Wäänä Mäadiya wodi nänö baquecäñedë Ootee wodi tömengä ingante do, Monguïmo, angä ëñëningä inte ayæ mönämaï iñongante Wængonguï Tæiyæ Waëmö Önöwoca angä ëñëninge do yædëmadä bacä adänitapa. ¹⁹ Yædëmadä ingä adinque Ootee cöwë nö cædongä inte, Piïnte änäni wæcæ wæ, ante wædinque, Awëmö pango cæcæboimpaga, ante pönenganta.

²⁰ Ante önöwēnenque pönēninque möwocodē wīimōñongä Wængonguī tōmengä anquedo ingante da pönongä pōninque anquedo iññömö iīmaī angantapa. “Ootee, Awēnē Dabii päimi inōmi inte bitō nänöogängä Määdiya ingante guiññänāmaī æncæbiimpa. Tōmengä iññömö Wængonguī Tæiyæ Waēmö Önöwoca angä ēñente beyænque ēnengä adinque bitō iññömö tōmengä ingante ee moncæbiimpa. ²¹ Tōmengä Wēñängä onguiñängä ingante mancæcäimpa. Mangä pæcä ate tōmengä iññömö, Botō guiidēmīni mīni wæquinque wēnæ wēnæ cæmīnipa, ante adinque botō æmo beyænque quēwencæmīnimpa, ante cæcæcäimpa cæbii. Bitō tōmengä emöwo ante, Nē Ængä inongä ingampa, ante Itota pemoncæbiimpa,” ante anquedo Wængonguī nänö nē da pönöningä ponte Ootee ingante angacäimpa.

²² İninque Wængonguī beyæ nē apænegaingä iīmaī ante nänö yewæmongainö bai ante iinque batimpa.

²³ “Baqucä incæ yædēmadä badinque Wēñängä onguiñängä ingante mancæcäimpa.

Mangä ēñacä adinque tōmengä emöwo, Ęmänoedo, ante godö pemoncædänimpa.”

Ante nāni yewæmongainö bai cædinque tōmengä emöwo, “Wængonguī mönö weca quēwengampa,” ante, Ęmänoedo, ante pemonte inongäimpa.

²⁴ Ootee mänii wīimonte ñāni ömæmongä ate Wængonguī nänö da pönöningä anquedo nänö āmaī ēñente cædinque oncönē ænte gocä incæte guëa mönāmaī ingadaiimpa. ²⁵ Edæ bamoncadengä ēñacä ate, Itota, ante pemonte ate tōmēna mäniñedē ate guëa mongadaiimpa.

2

Nē ēññāni Itota weca ēñacæ pönānipa

¹ Itota Bedëe nāni quëwëñömö ëñacā ate māniñedë edæ Edode Oodeabæ awënë odeye nānō iñedë edæ nē nō ëñēnāni gobæ nænque tamōnō quëwënāni inte Eedotadëe pongadānimpa. ² Ponte āninqe,

—Oodeo Awënë Odeye iñömö ñōwocā ëñadingā iñömö æyömōnō owocāā, ante ëñencæte ante wæmōnipa. Edæ nænque tamōnō quëwëñömōni Awënë nēmō ta ñongæ adinqe mōnitō tōmengā weca ædæ wææninqe edæ, Bitō Wængonguī imidō anguēnē, ante watapæ apænecæ pōmōni imōnipa, ānānitapa.

³ Ayæ, Wacā Awënë Odeye ëñacampa, ante tededāni ëñente wædinque māniömæ tōmāmæ awënë odeye Edode wæætē piinte bayongā Eedotadëe quëwënāni tōmānāni tōmengā tōnō godongāmæ guiñente wædānitapa. ⁴ Īninqe, Wængonguī quī, ante nē godōnāni ñænænāni tōnō Wængonguī nānō wææ angainō ante nē odōmōnāni tōnō tōmānāni inānite Edode āñecā godongāmæ pōnānitapa. Pōnāni ate tōmengā, Codito nāni angaingā iñömö æyömōnō ëñaqingāā, ante æbānō yewæmonte oñō aminii. ⁵ Āñongante,

—Oodeabæ iñömö Bedëe nāni quëwëñömö māniñömö ëñacæcāimpa, ante Wængonguī beyæ nē apænecā incæ iimaī ante yewæmongacāimpa, ante apænedānitapa.

⁶ “Oodabæ awënë gobedōnadodoidi tæiyænāni iñōnāni mīnitō adobæca Oodabæ quëwëninque Bedëe iñömö mīni quëwencabo iñömö

mēa pōni imīni incæte edæ wīi onōmīnique incæmīn-
impa.

Īñæmpa Wëñængā adocanque ëñate pædinque nē Awënë
bate taodinqe

nē aacā bai inongā inte botō guiidēnāni idægoidi inānite
aacæcāimpa.”

Ante yewæmongā amōnipa.

⁷ Ante apænedäni ëñente wædinque Edode wæætë nê nõ ëñëñäni inänite awëmö äñete pönäni ate, Nëmö æyedënö mä pönï tamö aminitawo. Äñongante tömëñäni, Mäniñedë tamö atamönipa, ante apænedäni. ⁸ Ëñëñinque Edode iñömö,

—Minitö wæætë Bedëë iñömö mäo nê ëñadingä ingante diqui diqui minte aedäni. Tömengä ingante adinque wæætë adodö pöninque apænemini ëñëmoedäni. Edæ minitö gote æbänö wëñæ ingante apænemini bai botö adobaï edæ gote ædæ wææninque edæ, Wængongui Awënë imidö angüënë, ante watapæ apænecæte ante ämopa, ante Edode önonque ante pönëninque apænegacäimpa.

⁹ Angä ëñëñinque nëmö nê adinäni iñömö Bedëë taadö gote æmö ayönäni edæ ado nëmö tömëñäni nænque tamönö quëwëninque näni adimö incæ wo go adinque edæ tē wocæ goyönänite nëmö Wëñæ owoyömö oncömanca tæcædæca inö næ gongæ adänitapa. ¹⁰ Adinque tömëñäni edæ, Mönö acæ pönongä iñömö ongongampa, ante pönëninque watapæ togadänimpa. ¹¹ Mänii näni adincönë go guiite ayönäni Wëñængä iñömö wäänä Mäadiya tönö ongongä adinque tömëñäni Wëñængä weca ædæ wææninque, Bitö Wængongui Awënë imidö angüënë, ante watapæ apænedänitapa. Ayæ tömëñäni näni ænte pönincoo wi æmpodique oodo tönö ogui waa qui tönö ti nä öni pæqui tönö, Bitö qui impa, ante pædæ godönäni ængacäimpa. ¹² Idæwaa adinque tömëñäni möwocodë wiimöñönänite wacä ponte apænecantapa. Minitö awënë Edode weca ocæ ëmænte godämaï iedäni, angä ëñëñinque tömëñäni wæætë yaatænque godinque tömëñäni ömæ wadæ gogadänimpa.

Ooteidi Equitobæ wodii winönänipa

¹³ Godäni ïinque edæ Ootee wïimõñongä Wængonguï anquedo ingante da pönongä ponte apæned-
inque, “Edode do Wëñængä ingante wænoncæte ante
diqui mincæcäimpa cæbii. Ængæ gantite Wëñængä nänä
badancaya ïnate ö ænte Equitobæ wodii goe. Ayæ gote
quëwëñömiini botö ämo ate pödäni,” angä.

¹⁴ Eñëninque Ootee tömengä nänö wïimöönæ
ayaönænëña incæ ængæ gantidique Wëñængä nänä
badancaya ïnate ö æninque edæ Equitobæ gocantapa.

¹⁵ Godinque Ootee nänä wencabo ïñömö Edode nänö
wænguinganca quëwencæ gogadänimpa. Go quëwënäni
ïinque mönö Awënë Wængonguï ïïmai ante nänö
apænegaïnö ante ïinque batimpa. “Botö Wëñængä
Equitobæ quëwëñongante äñebo pongantapa,” ante
Wængonguï beyæ nē apænecä nänö yewæmongainö bai
edæ do ïinque batimpa.

Wëñænäni ïänite Edode angä wænönäni wænänipa

¹⁶ Edode guiquënë, Nëmö nē nö eñënäni botö äninö
ante eñënämai inte dæ godänipa, ante adinque edæ ænguï
bacantapa. Ænguï badinque tömengä, Wëñænäni ïänite
mäo wænöedäni, angantapa. Äninque tömengä, Mëa
wadepo ïñonte nëmö ta atamönipa, ante nē eñënäni
näni änimpoga ante pönëninque, Mëa wadepo eñädinäni
tönö ayæ eñädinäni tönö Bedëë quëwënäni incæ Bedëë
eyequeï quëwënäni incæ onguïñænänique ïänite mäo
wænöedäni, angantapa. ïinque nē wænönäni wæætē
awënë nänö adinänique ïänite capo ado tedæ wænönäni
wængadänimpa. ¹⁷ Wænäni wädäni ïinque Wængonguï
beyæ nē apænegaingä Eedëmiya wodi ïïmai ante nänö
angainö bai edæ ïinque batimpa.

¹⁸ “Nämaa nänä quëwëñömö nē Ca ca wæwënä nänä Ca ca
wæpämö eñënänitapa.

Wäänä nē Yæ yæ änönä inte,

Daquedä iñömö, Botö wēñænāni, ante wädä ēñēnānitapa. Dæ änāni pōnente wædinque wäänä ædö cæte piyænē cæquinää,”

ante Eedēmiya wodi yewæmongacäimpa.

¹⁹ Ayæ ate awēnē Edode wængä iñinque Ootee iñömö Equitobæ ayæ quēwēninque wiimōñongä Wængongui anquedo ponte a ongōninque tömengä ingante apænecantapa. ²⁰ “Ootee ēñēmi. Wēñængä ingante wænoncæ änönāni incæ dobæ wәнānīpa cæbii. Ængæ gantite Wēñængä nāna badancaya inate Idægobæ adodö ænte gocæbiimpa,” angä.

²¹ Eñēninque Ootee iñömö edæ ængæ gantidīnque nāna badancaya inate Idægobæ adodö ænte gocantapa.

²² Māniñedē wæmpo Edode wængä iñinque, Wæætē tömengä wengä Adoquedao Oodeabæ awēnē odeye bacantapa, ante tededāni ēñente wædinque Ootee iñömö, Botö Oodeabæ ædö cæte wæætē goquimoo, ante guiñente wæcantapa. Wæætē tömengä möwocodē wiimōñongä wacä angä ēñēninque Oodeabæ wodo tebæ godinque Gadideabæ gocantapa. ²³ Godinque Ootee nāni wencabo Näatadeta ponte quēwēnānitapa. Iñinque, Näatadēnō ingampa, ante pemoncädānimpa, ante Wængongui beyæ nē apænegaingä nānō angaiñö bai cædinque wadāni ñowo mönō Codito ingante, Näatadēnō, ante pemonte bai apænegadānimpa.

3

Wäö önömæca ponte apænecä ēñēnānīpa

(Mäadoco 1.1-8; Odoca 3.1-9, 15-17; Wäö 1.19-28)

¹ Māniñedē Wäö mönō nē æpænē guidōnongä inte Oodeabæ önömæca ponte apænecä ēñengadānimpa. ² Ponte apænedinque tömengä, “Öönädē Awēnē incæ inguipoga tömāmæ Awēnē Odeye bacæcäimpa cæminii. Mīnitö

wënæ wënæ cædinö ante, Ancaa wæwente awædö, ante ñimpo cædäni,” ante Wäö apænecä ëñënanitapa.

³ Mänömainö ante në apænecä ingantedö ante Wæn-gonguï beyäë në apænegaingä Itaiya wodi ñimai ante do yewæmongacäimpa.

“Önömæca ññömö adocanque ogæ tedete aa pecæcäimpa. ‘Awënë nänö ponguinö ante mïnitö tee moncate bai cædäni.

Taadö töinö pïnonte bai cædinque mïnitö wënæ wënæ mïni cædinö ante edæ wido cædäni,’ ante aa pecä ëñengäimpa,”

⁴ Ante Itaiya wodi nänö në angaingä inte Wäö ñowo pongantapa. Tömengä weocoo ante cämeyo ocaguincoo nonte badonte wëñate mongæninque pacadeyænta ante æmontai badonte encadeyænongäimpa. Tömengä cænguï ante ñäwäique cæninque tömengä bequï ante guïñëmænque ade bete quëwënongäimpa.

⁵ Quëwëñongä, Eedotadëë quëwëñani tönö Oodeabæ tömäo quëwëñani tönö Oododänonga biyönæ tömäo quëwëñani tönö tömengä weca tate bee téninque änanitapa. ⁶ Bitö ämai näwangä wënæ wënæ cæte quëwëmöni inte wæmönipa, ante wædäni ëñëninque Wäö Oododänö æpäñë guidongä guidänitapa.

⁷ Ayä Paditeoidi tönö Tadoteoidi guiquënë Wäö nänö guidöñömö pönäni adinque tömengä ayä wæatë tömëñani inänite angantapa. “Tæntæ päimïni bai inöminï inte mïnitö ññömö ëñëñamai cæte quëwëmïnipa. Oo pönï wænompadäni, ante æcänö wææ angä ëñëninque wodii winonte pöminii. ⁸ Ññæmpa Wængonguï Awënë gämænö mïnitö dicæ ocæ ëmænte poncæ cæmïniyaa. Nö cæte pöminï ininque mïnitö në ocæ ëmænte pönäni nani waa cædö bai adobai waa cædäni. ⁹ Ayä nämä wææ äninque, ‘Mönitö adomönique docä Abadäo wodi päimöni inte möni quëwenguinque imönipa,’ ante mïni

tedewënö ante pönenämaï inguënë quëwëminii. Ìñæmpa Wængongui, Botö päinani bacæðänimpa, angä bai dicacoo incæ dobæ tömengä päinani bai bacæðonimpa. ¹⁰ Edæ awæ yecæte ante awænca nani mä yequinca eyewa pöni näænani bai Wængongui nänö panguinca näænte bai do edæ a ongongampa. Tömengä wainca ante a ongõñongä ömæcawæ bai wiï pönente cæðani adinque awæncaca wægo yete godö gongapamö iya tante bai cæcæcäimpa, ante ämo ëñëmaïminipa.”

¹¹ Ayæ, “Minitö wënæ wënæ mini cæðinö ante wido cæcæminimpa, ante cædinque botö minitö iminite æpænë guidömo guimïnipa. Incæte botö mänömaï cæbo ate wacä ayæ poncæcäimpa. Tömengä iñömö täi ëmongä ëwocadongä iñongante botö wæætë wæðämo inömo inte tömengä awæncata incæ ædö cæte godö ænte näëmaïmoo. Tömengä da pöngö pöninge Wængongui Tæiyæ Waëmö Önöwoca incæ pö guidinque minitö mimö mënongacæcäimpa. Ayæ minitö wënæ wënæ cæðinö ante gonga tante bai tömengä cæcæcäimpa. ¹² Waocä, Todigo tömëmö wati wati täenöninge botö täenöniñömö önömancaque baquinque botö apænte ænninge waiña tömämö oncönë da wencæboimpa, ante timpodæ näænte wo ææntodö wo ææntodö cædinque ontapocoo wææincoo wadæ ñëmænte wo ëwengampa. Waocä mänömaï wo ëwencæte ante timpodæ näængä bai mönö në Ponguingä iñömö adobai oo pöni apænte ancæcäimpa. Todigo waiñacooque oncönë da wente në mangä bai tömengä adobai në waëmö inani inänite apænte ængä ate tömënani tömengä nempo guicæðänimpa. Wæætë wadæ ñëmænte wo ëwente bai cædinque tömengä në ontapocoo wææincoo bai inani inänite cöwë bæcoyömö iya tangä gonte wæcæðänimpa,” ante Wäö apænegacäimpa.

*Itota æpænē guiicampa**(Mäadoco 1.9-11; Odoca 3.21-22)*

¹³ Wäö ayæ apæneyongä Itota iñömö Gadideabæ quëwëninque, Wäö botö ïmote æpænē guidongä guicæboimpa, ante cædinque Oododänonga pongantapa.

¹⁴ Ponte, Guidömi guiiboe, ãñongante Wäö wæætë wææ äninque,

—Botö waëmö ïmopa diyæ bitö ïmite guidömo guiquimii. Bitö wæætë botö ïmote guidömi guiibo bai waa incædönimpa.

¹⁵ Ante wæyongante Itota wæætë,

—Cöwë ee cæbi, ämopa. Wængongui nänö änö ante tömänö ëñente nö cæmö inguënëmö ïmopa.

Ante apænecä ëñëninque Wäö Ao ante ee guidongä guigacäimpa. ¹⁶ Guiite æpæ do tao gongænte æmö ayongä iñontobæ öönæ incæ wëä godömonte bayö Wængongui Önöwoca incæ equemö wææ bai tömengäa wææ pö guicä acantapa. ¹⁷ Wææ guicä ayongä edæ öönädë ïnö apænedinque, “Mäningä iñömö botö Wëñængä ïnongä inte botö në waadecä ingampa. Tömengä ingante adinque botö watapæ tobopa,” ante öönädë ïnö apænecä ëñengacäimpa.

4

*Itota incæ wënæ wënæ cæcæcäimpa, ante wënæ cæcampa**(Mäadoco 1.12-13; Odoca 4.1-13)*

¹ Ayæ mäniñedë edæ, Itota iñömö wënæ angä ëñente æbänö cæquingäa, ante Wængongui Önöwoca incæ Itota ingante önömäca mäicä æigacäimpa.

² Æi quëwëninque tömengä wantæpiyæ coadenta öönæ mänimpoönæ itädë woyowotæ cänämaï quëwëninque gue ænente wægacäimpa. ³ Gue ænente wæyongä wënæ awënë, Wënæ wënæ cæe, ante në änewengä ïnongä inte Itota weca pöninque,

—Bitö Wængongui Wëmi ïmitawo. Näwangä i ïinque dica incæ päö ämi ba cæmäimipa.

⁴ Äñongante Itota ïñömö,

—“Cænguinque cænte ædö cæte quëwenguii. Wængongui nänö apænedö tömäne ëñente cædinque waocä cængui cænte bai quëwencæcäimpa.” Mänömainö ante Wængongui beyæ yewæmonte ongö apa änewëë, äninque Baa angantapa.

⁵ Wënæ awënë ayæ Itota ingante Eedotadëë tæiyæ waëmö nani quëwëñömö ænte mäocä gocantapa. Ayæ Wængongui oncö ñænæconga wænömënæca ænte mäi gönongä nä gongængantapa. ⁶ Nä gongäñongante wënæ awënë wæätë,

—Bitö Wængongui Wëmi ïmitawo. Näwangä i ïinque bitö to wæibi ate dodäni ïimainö ante nani yewæmongainö bai ïinque ba abaimpa.

“Bitö beyæ ante cædinque Wængongui tömengä anquedoidi ïnänite angä pöninque,

tömënanï bitö ïmite wææ aate ïñæ æmpodäni ate

bitö dicaa tee tëwadämaï incæbiimpa,”

ante yewæmonte ongompa cæbii.

⁷ Äñongante Itota,

—Ïñæmpa godömenque ante yewæmongatimpa. “Bitö Awënë bitö Wængongui ïñongante bitö wæätë edæ, ‘Ëñënämaï cæbo incæte mönö Awënë Wængongui æbänö cæquiringä,’ ante acæte ante cædämaï incæbiimpa,” ante adobai wææ yewæmonte ongö apa änewëë, ante Itota angantapa.

⁸ Ayæ wæätë wënæ awënë Itota ingante æibæ pönï onquiyaboga mäicä æicantapa. Æi ongöñongä wënæ awënë ïñömö awënë odeye ömæcoo inguipoga tömäo

ongõñömæcoo adoyömö a ongonte bai ado tedæ odömön-
inque awënë odeyeidi waa pönï nãni ëmönö adobaï odö-
mongä acantapa. ⁹ Itota ingante apænedinque wënæ
awënë,

—Bitö botö weca ædæ wææninqe, Tatånabi bitö Wæn-
gonguï Awënë bai inömi ïmipa, ante watapæ apænebi
ëñëmoe. Mänömainö ante apænebi ëñëninque botö
wæætë, Mäniömæ tömäo ongõñömæ pönömo æninque
bitö tömäma Awënë babaïmipa, ante wënæ incæ änewen-
gantapa.

¹⁰ Änewëñongante Itota wæætë,

—“Bitö Awënë Wængonguï weca ædæ wææninqe tö-
mengä ingante, Bitö Wængonguï imidö angüënë, ante
watapæ apænecebiimpa. Ayæ tömengä adocanque in-
gante në cæbi incæbiimpa,” ante Wængonguï beyæ
yewæmongatimpa cæbii. Botö weca ongönämaï gobäwe,
angantapa. ¹¹ Angä go ate Wængonguï tömengä anque-
doidi pöninque Itota beyæ pönö waa cægadänimpa.

Gadideabæ ponte Itota mä apænecampa

(Mäadoco 1.14-15; Odoca 4.14-15)

¹² Ayæ quëwëñongä, Wäö ingante dobæ tee
mönedänipa, ante tededäni ëñente wædinque, Itota
wæætë Gadideabæ wadæ gogacäimpa. ¹³ Wadæ godinque
tömengä Näatadeta ponte wodo pænta godinque
godömenque go gäwapæ yæwedeca Tabodöoidi tönö
Nempatadiidi nãni owogaïmæ ïñömö pöninque edæ
Capënaömö nãni quëwëñömö ponte quëwengantapa.
¹⁴ Itota mäniñömö ponte quëwengä ïninque Itaiya
wodi Wængonguï beyæ në apænecä nänö angainö bai
mäniñedë iinque batimpa.

¹⁵ “Tabodöömæ tönö Nempatadiibæ ingaïñömö,
Gäwapæno gämænö godö,
Oododänö æmëmää ïñömö,

Gadideabæ iñömö wii oodeoidi wadäni näni quëwëñömö impa.

¹⁶ Nē ēñēnāmaī ināni wēmō iñömō contayōnāni, tōmēnāni weca ñāō guinæ tamō bai adānitapa. Tōmēnāni näni wænguimāmo oo iñonte wēmō iñömō contayōnāni,

mōnō Codito ñāō ēmongā inte do pongā adānitapa.” Ante Itaiya wodi nānō yewæmongainō bai ante cædinque Itota māniñömō ponte apæneca ēñēnānitapa.

¹⁷ Itota māniñedē iimaī ante mā apæneca ēñēnānitapa. “Öönädē Awënë incæ inguipoga tōmāmæ Awënë Odeye oo bacæcāimpa cæminii. Minitō wēnæ wēnæ cædinō ante, Ancaa wæwente awædō, ante pōnente ñimpo cædāni,” ante cōwē apæneca ēñengadānimpa.

*Nē gæyæ dadōwēnāni inānite Itota aa pecampa
(Mäadoco 1.16-20; Odoca 5.1-11)*

¹⁸ Ayæ māniī pōninque Itota gāwapæ Gadideapæ yæwedeca gote cægonte ayongā Timōnō Pegodo nāni ānongā tōnō Æntade nāna caya inate acantapa. Nē gæyæ dadōwēna inōna inte tōmēna ñōwo dicamōñæ æpænē wo guitodonte dadōwēñōna Itota gote acantapa. ¹⁹ Tōmēna inate Itota,

—Iñāna, botō miñæ edæ tee empo pōeda, āmopa. Nē dadonte ænte pōmīna inte botō weca pōñōmīnate botō pōnō cæbo ate minatō wæætē nē apænemīna badinque waodāni inānite nē ænte pōmīna bacæmīnaimpa, angantapa.

²⁰ Angā ēñēninque tōmēna dicamōñæ do emō cæte godinque Itota miñæ edæ tee empo wadæ godatapa.

²¹ Māniñömō ongonte wadæ godinque Itota wada inate Tebedeo wēna Tantiago tōnō Wäō nāna caya inate acantapa. Tōmēna mæmpo tōnō wipodē ongonte dicamōñæ tadōmoncōna adinque Itota tōmēna inate, Botō miñæ

pöeda, angä. ²² Ēñēninqe tōmēna Ao āninqe Tebe-deo wēna Tantiago tōnō Wäo wæmpocā ingante wæætē, Mæmpo ēñēmi, ānatapa. Nē cædāni tōnō wipodē owote cæyōmīnite mōnatō bitō ĩmite ěmō cæte godinque Itota miñæ gomōnapa, āninqe adodaque wadæ gogadaimpa.

*Tæiyænāni ĩnānite Itota odōmonte apænecā ēñēnānipa
(Odoca 6.17-19)*

²³ Ayæ Gadideabæ tōmāmæ godinque Itota ĩñōmō Wængonguī apænecā nāni ēñente yewæmongainta ate odōmōincōnē go guite odōmonte apænegacāimpa. Öönädē Awēnē incæ inguipoga tōmāmæ Awēnē oo badinque waa cæte aacæcāimpa, ante apænecā ēñengadānimpa. Ayæ waodāni wēnæ wēnæ inte nāni wæwēnō ante ayæ quiēmē beyæ wæncæ cæte wædāni incæ Itota tōmēnāni nāni wædō ante pōnō cæcā ate tōmānāni waa badānitapa. ²⁴ Adinque, Itota mǎnōmǎi cæcampa, ante Tidiabæ tōmāmæ gode ānāni ēñēninqe waodāni pōninqe nē wēnæ wēnæ inte wæwēnāni ĩnānite tōmengä weca ænte pōnānitapa. Ayæ nantate wæwēnāni tōnō wēnæ inte quēwēnāni ĩnānite ænte pōninqe dowænte ĩnāni tōnō cōmāināni ĩnānite tōmengä weca ænte pōnāni adinque tōmengä godō cæcā ate nē wēnæ wēnæ ĩnīnāni inte tōmānāni waa bagadānimpa.

²⁵ Ayæ Gadideabæ quēwēnāni tōnō Decapodibæ quēwēnāni pōñōnāni wadāni Eedotadēē quēwēnāni tōnō Oodeabæ quēwēnāni ayæ Oododānō æmāmāa quēwēnāni tæiyænāni pōninqe tōmengä miñæ tee empote gogadānimpa.

5

Itota ānanquidi æite apænecā ēñēnānipa

¹ Tæiyænāni pōnāni adinque Itota ĩñōmō ānanquidi æi tæ contayongä tōmengä miñæ nē godāni pōnāni. ² Ate

tömengä iñä ænete nanguï tedete iïmaï ante odömönte apæneçä ëñengadänimpa.

Waocä iïmaï cæte watapæ tote quëwencæcäimpa, ante (Odoca 6.20-23)

³ “Waadäni, Botö waëmö ëwocabopa diyæ öönæde Awënë weca go guiquimoo, ante në wædäni iñömö tömënäni näni watapæ toquinque edæ öönæde Awënë Odeye nempo tömënäni quëwenguinö do ëadänipa,” angantapa.

⁴ “Në wæwente quëwënäni iñömö tömënäni näni watapæ toquinque wædänipa. Edæ Wængonguï tömënäni inänite waadete godö cæcä ate tömënäni wampo pönencædänimpa.”

⁵ “Në gänë pönente ædæmö cæte quëwënäni iñömö tömënäni näni watapæ toquinque edæ inguipoga tömämæ æninque awënëidi bai bacædänimpa.”

⁶ “Wængonguï nö pönï nänö entawënö bai adobai entawencæboimpa, ante æcänö cænguï cæinente bai wæda, æcänö tepæ gæwænte bai wæda tömënäni iñömö näni watapæ toquinque wædänipa. Edæ tömënäni tömö cænte bai Wængonguï nänö nö entawënö ænte ædæmö entawente tocædänimpa,” ante Itota apænecantapa.

⁷ “Wadäni quëwencædänimpa, ante në godö waadete waa cædäni iñömö tömënäni näni watapæ toquinque cædänipa. Edæ mänömaï në cædäni inänite wadäni wæætë, Quëwencæminimpa, ante näëmæ apænedinque godö waadete waa cæcædänimpa.”

⁸ “Mimö ñäö bai në entawënäni iñömö tömënäni näni watapæ toquinque edæ Wængonguï ingante do acædänimpa,” ante apænecantapa.

⁹ “Guëadö guëa piinämaï iedäni, ante në wææ wææ änäni iñömö tömënäni näni watapæ toquinque edæ wææ

änänipa. Tömənäni inänite wadäni edæ, Minitö Wængongui wēñæmīni iminipa, ante do apænedäni ēñente tocædänimpa.”

¹⁰ “Nö cædäni beyænque wadäni püinte pänäni nē wæwənäni iñömö edæ tömənäni nāni watapæ toquinque wæwənänipa. Tömənäni öönæde Awënë Odeye nempo nāni quëwenguinö edæ do ëadänipa.”

¹¹ “Wadäni botö beyæ püinque mīnitö iminite babæ ante änänitawo. Mīnitö iminite edæ togænte pänänitawo. Inque edæ mīni watapæ toquinque impa. Ayæ, Nē wīwa cæmīni iminipa, ante wadäni püinte anewənäni wæmīni inque edæ mīni watapæ toquinque impa. ¹² Edæ, Öönæde mönö ænguīnö ante nanguī ongompa, ante pönëninque mīnitö ñöwo wadäni nāni püinte cæyedë incæ watapæ toedäni. Edæ mīnitö iminite püinte pänäni bai mīnitö ayæ dæ äñedë Wængongui beyæ nē apænegaïnäni inänite adobai püinte pangadänimpa, ante toquënë wæwëmīni,” ante Itota odömönte apænecäimpa.

*Cati bai iminipa. Nöö bai iminipa, ante
(Mäadoco 9.50; Odoco 14.34-35)*

¹³ Godömenque apænedinque Itota, “Mīnitö iñömö inguipoga quëwənäni beyæ cati quimönte cæi bai inte ongömīnipa. Inque mīnitö cati bai yæpæ ëmonte bai inömīni inte wæætë edæ nongæmonte bai badämaï iedäni. Cati iñömö yæpæ ëmönämaï nongæmonte ba adinque edæ æbänö cæte wæætë yæpæ waa ëmonguīi. Waa impa cænguīnänii anguënë. Inæmpa wido cæte nāni pīnä gäwate cægonquinque babaimpa,” ante odömönte apænecantapa.

¹⁴ Ayæ, “Nöö bai ëmömīni inte mīnitö iñömö edæ inguipoga quëwənäni beyæ tica ënente bai cædinque,

Edonque acädänimpa, ante cæmini iminipa. Änanquidi tæiyænäni mäenonte quëwënäni ininque edæ ædö cæte wë womonte inguüi. Edæ edonque abaimpa. ¹⁵ Waocä ædö cæte ti wodönote godö cængænë boo cæcaquingää anguënë. Edæ, Mönö quëwencabo edonque acæimpa, ante cædinque waocä ti wodönodinque wænömënæcappa cö cæcä ate edonque bæco aquinäni. ¹⁶ Minitö guiquënë, Wädäni mönö waa cædinö adinque mönö Mæmpo öönädë në quëwengä ñäö bai tömengä nänö emönö ante waa ate apænecädänimpa, ante cædinque cöwë ñäö bai pönëninque waa cæte quëwëedäni,” ante Itota odömonte apænecantapa.

Wængonguï nänö wææ angainö ante

¹⁷ Ayæ iïmaï ante godömenque odömonte apænecantapa. “Wængonguï, iïmaï cædäni, ante Möitee wodi ingante angä ëñëninque tömengä nänö wææ yewæmongainö ante ayæ Wængonguï beyæ në apænedäni näni yewæmongainö ante minitö, Mäniinö ante Itota wido cæcæte ante pongampa, ante ædö cæte pönëminii. Iñæmpa wii wido cæcæte ante pönimo inte botö tömënäni näni angainö bai iinque cæbo bacæimpa, ante pömo imopa. ¹⁸ Edæ näwangä ämopa. Inguipoga tönö öönæ iinque baganca Wængonguï, iïmaï cædäni, ante nänö wææ angainö iñonte adodeque pönï wë womonte badämaï ingæimpa. Edæ guiyä tänoncaï incæ picæ yewæmönï incæ adodeque cöwë wadæ cædämaï iñonte tömengä nänö angainö bai tömänö adodö iinque cæte bacæimpa. ¹⁹ Iinque Wængonguï nänö wææ angainö ante æcänö adodeque pönï ante ëñënämaï cæda iñömö tömengä iñömö edæ öönädë Awënë Odeye nempo quëwengä incæte önonganque pönï inguingänö anguënë. Ayæ adobai Wængonguï nänö wææ angainö adodeque pönï ante odömöninque, Mänine ante ëñënämaï cædäni,

ante æcänö odömonte apæneda tömengä iñömö öönæde Awënë Odeye nempo quëwengä incæte önonganque ingüingänö angüënë. Wæætë mäninö Wængongui nänö wææ angainö ante në ëñente cædinque æcänö adodö ante odömonte apæneda guiquënë tömengä wæætë öönæde Awënë Odeye nempo quëwëninque ñænængä pöní ingüingänö angüënë. ²⁰ Incæte mīnitö iñinīte iñimāi āmopa. Iñimāi cædāni, ante nāni wææ yewæmongainö ate në odömönāni nāni cægancaque nö cæmīni incæte Paditeoidi nāni cægancaque nö cæmīni incæte mīnitö wīi godömenque nö cæmīni iñinque mīnitö edæ öönæde Awënë Odeye nempo ædö cæte guite quëwëmaimīni,” ante Itota odömonte apænecantapa.

*Piinte nāni ānö ante Itota odömonte apænecampa
(Odoca 12.57-59)*

²¹ Mänömainö ante apænedinque Itota godömenque odömonte apænecantapa. “Möitee wodi iñömö, ‘Wacä ingante godö wænönāmai ie. Në wænongä nänö apænte pante wæquinque impa,’ ante dodāni iñanite tömengä nänö wææ angainö ante mīnitö iñömö do ëñëinque Ao āmīnitawo. ²² Botö iñömö edæ godömenque ante nö āmopa. Nāni caipæ iñönāni æcänö tömengä tönñācä ingante piina iñömö tömengä nänö apænte pante wæquinque cæcampa. Ayæ tömengä tönñācä ingante æcänö, Eññēnāmai iñimāi, āna edæ tömengä ingante në Apænte nāni Äincabo weca nänö panguinque ænte gönoncædānimpa. Edæ wacä ingante æcänö, Bitö mīmö ömædēmi inte wīi ëñencædö, ante në āna iñömö tömengä tadömengadænguipo gonga bæcoyömö nänö wido cæquinque angampa töö,” ante Itota apænecacāimpa.

²³ Ayæ, “Mänömai beyæ bitö, Wængongui qui, ante nāni iya täimoga godoncæte ante tæcæ cædinque, Æ, botö tönñācä ingante edæ wënæ wënæ cæbo piingampa,

ante pönëmi ïinque, ²⁴ bitö godonguincoo näni iya täimoga gäänë ñönöningue bitö tönñacä weca täno gote nö apäneyömi minatö guëa piyänë cämïna ate bitö ïñömö adodö ponte godöe,” angantapa.

²⁵ Ayä, “Bitö ïimite në piïnte cæcä ïñömö në apænte angüinäni weca gönoncæte ante ænte idömæ goyongä bitö tömengä ingante waa apænebi ëñëningue tömengä wæätë piyänë cædinque ee abaingampa. Edæ taadö godinque guëa waa apænedinque piyänë cædämaï ïmïna ïinque tömengä ïñömö në awënë apænte anguingä weca ænte mäocä gobaimipa. Ayä awënë në apænte angä ingante pædæ godongä æninque tömengä bitö ïimite wæätë wææ wänongä ingante angä ëñëningue tömengä wæätë bitö ïimite bæi ongonte do tee mönebaingampa. ²⁶ Tee mönecä ïinque edæ bitö godonte æinta tömanta pöni pædæ godonte tabaimipa, ante ämo ëñëmaïmipa,” ante Itota apænegacäïmipa.

Näni godö towëmämo ante Itota odömonte apænecampa

²⁷ Ayä apænedinque, “Möitee wodi, ‘Bitö nänöogængä ïnämaï ïñongante bitö godö mönämaï incæbiïmipa,’ ante nänö wææ angainö ante ëñëningue minitö Ao ämïnitawo.

²⁸ Botö godömenque apænedinque nö ämopa. Onquiyængä ingante wiwa töinente adingä ïñömö tömengä nänöogængä ïnämaï ïñongante do godö monte bai mïmö dobæ wentamö entawengampa.”

²⁹ Ayä, “Bitö tömëmö ïnö incæ adinque wënæ wënæ töinente babi ïinque tömëmi adïmö incæ o togæmonte bai cædinque wënæ wënæ bitö cædinö ante wido cæbi waa ïmaïmipa. Wæätë bitö wënæ wënæ adïmö wido cædämaï ïinque bitö baö tömäo tadömengadænguiipo wido cæte baquïnö angüënë. ³⁰ Adobai bitö önompoca tömëmæ ïnö incæ wënæ wënæ cædimi inte tömëmi cædimpo incæ aa wi æmpote bai cædinque bitö wënæ wënæ cædinö ante

wido cæbi waa imaimpa. Edæ a wi æmpote wido cædämaï imi ininque bitö baö tömäo tadömengadænguipo wido cæte baquïnö anguënë,” ante Itota apænegacäimpa.

Näni pämwente wædö ante Itota odömonte apænedinque
(Määteo 19.9; Mäadoco 10.11-12; Odoca 16.18)

³¹ Godömenque odömonte apænedinque Itota, “Ayæ, ‘Onquiyængä ingante æcänö pämwëinëna tömengä iñömö yewæmöinta ænte yewæmöninque, Bitö imite æmwöwö pämwöwö, ante yewæmwö onquiyængä ingante godongä æncæcäimpa,’ ante dodäni näni angainö ante do ëñëninque Ao ämwöwö. ³² Botö edæ wadö ante iimäi ante nö ämwöwö. Onquiyængä awömwö todämaï ee quëwëñongante tömengä nänöogængä godö pämwængä ininque onquiyængä në towengä nänö baquinque wacä ingante godö möwengampa. Ayæ onquiyængä pämwente goyongä wacä onguïñængä tömengä ingante godö möninque adobai në towengä bacampa, ante apænebo ëñëmwöwö,” ante Itota apænegacäimpa.

Cöwë baquïnö anguënë, ante näni änewëwö ante

³³ “Ayæ wæætë edæ, ‘Botö Wængonguï cöwë quëwængä bai botö äwöwö cöwë baquïnö anguënë, ante ämi ininque Wængonguï ëñengä beyænque bitö äwöwö ante cöwë cædinque bitö wadö cædämaï incæbiimpa,’ ante Möitee wodi dodäni inänite angacäimpa. Minitö iñömö tömengä nänö wææ angainö ante ëñëninque Ao ämwöwö. ³⁴ Botö wadö ante nö äwöwö ëñëwöwö. Edæ mäwöwö, Botö äwöwö nöwöwö baquïnö anguënë, ante äwöwöwö wöwö. Ayæ mäwöwö ancæte ante minitö Wængonguï ëmwöwö ante apænedämaï imini incæte minitö, Öönæ tæi ongö bai impa, ante apænedämaï wöwö. Iñæmpa, Öönæ, ante ämwöwö ininque minitö Wængonguï öönæwöwö waa pöni nänö contayömwö ante apænebämwöwö apa änewëmwöwö. ³⁵ Ayæ Wængonguï ëmwöwö ante äwöwöwö ininque minitö, Imæca

cōwē ongō bai botō änō cōwē baquīnō anguēnē, ante adobaī apænedāmaī iedāni. Iñæmpa, Ìmæca, ämīni ìn-
 inque mīnitō Wængonguī pī cæwate nänō ongōñömō
 ante apænebaīmīni apa änewēmīnii. Ayæ, Eedotadēē
 cōwē ongō bai botō änō cōwē baquīnō anguēnē, ante
 apænedāmaī iedāni. Iñæmpa Eedotadēē iñömō mönō
 Tæiyæ Awēnē Odeye ongongä apa änewēmīnii. ³⁶ Ayæ
 adobaī, Botō änō nõingä baquīnō anguēnē, ancæte ante
 bitō, Tömēmo ocabo tæi ongō bai impa, ante mīni
 änewēnō ante änāmaī iē. Iñæmpa bitō ocaguī wentamō
 encabi ìninqe bitō ædō cæte adoguinque pōni godō cæbi
 näämænta baquīi. Ayæ näämænta encabi ìninqe bitō
 ædō cæte adoguinque pōni godō cæbi wentamō baquīi
 anguēnē. ³⁷ Ìninqe mīnitō Ao äinēmīni inte ‘Ao’ äninque
 mäninqe äedāni. Ayæ edæ Baa äinente wædinque ‘Baa’
 äninque edæ mäninqe äedāni. Godömenque äninque
 mīnitō edæ nē wīwa cædongä angä beyænque ämīnīpa
 töö,” ante Itota odömonte apænegacäimpa.

*Näemæ wænæ wænæ nāni cædō ante
 (Odoca 6.29-30)*

³⁸ Ayæ godömenque odömonte apænedinque Itota,
 “Ìmaī ante dodāni nāni angainō ante ēñēninque Ao
 ämīnitawo. ‘Bitō godō cæbi beyæ wacä awinca tæigæ-
 mongä bacä ìninqe tömengä näämæ cæcä beyænque
 bitō awinca adobaī tæigæmōmi bacæbiimpa. Ayæ bitō
 godō cæbi beyæ wacä бага tä tobæ gogacä ìninqe tö-
 mengä näämæ cæcä beyænque bitō бага adobaī tä to-
 bæ gogacæbiimpa.’ ³⁹ Botō wæætē wadō ante nō ämo
 ēñēedāni. Nē wīwa pōnō cæcä ingante näämæ cædāmaī
 iedāni. Edæ wacä bitō tömempaga ìnō pōnō tamongä
 wædimi inte bitō wæætē ämæmpaga ìnō dadi emæmonte
 ee ongōmi wæætē tamongæ. ⁴⁰ Ayæ wacä, Bitō ìmite
 nē apænte angä weca ænte godinque botō bitō weocoo

æncæboimpa, ante cæyongä bitö mänincooque tömengä ingante pædæ godöningue wacoo bitö yabæ mongæncoo tönö ee abi ö æncæcäimpa. ⁴¹ Ayæ wacä bitö imite, Bado, mäninganca mongænte mäobi goboe, angä ëñëninque bitö tömengä nänö äninganca mäobi goyongante ayæ adoganca godömenque mongænte mäobi gocæe. ⁴² Ayæ nê, Pönömi æmoe, angä ingante godömi ængæe. Ayæ wacä, Bitö quınca pönömi ænte cæte ate wæætê pönömo æe, ante nê angä ingante bitö pæ gompodämaï incæbi-impä,” ante Itota apænegacäimpa.

*Nê püinte änäni inänite waadete cæedäni, ante
(Odoca 6.27-28, 32-36)*

⁴³ Ayæ apænedinque Itota, “Minitö dodäni näni angainö ante do ëñëninque edæ Ao äminitawo. Tömënäni iñömö, ‘Bitö guiidengä ingante waadete cæe,’ äninque edæ, ‘Nê piingä ingante näëmæ püinte cæe,’ ante wææ änänitapa. ⁴⁴ Botö iñömö edæ wadö ante nö ämo ëñëedäni. Minitö iminite nê püinte cædäni inänite minitö wæætê waadete cæedäni. Ayæ minitö iminite nê togænte pänäni beyæ ante Wængongui ingante apæneedäni. ⁴⁵ Mänömaï cædinque minitö mönö Mæmpo öönædê nê quëwengä wëñæmïni bacæminimpä. Edæ nê wiwa cædäni beyæ incæ nê waa cædäni beyæ incæ Mæmpo Wængongui angä nænque tamompa. Ayæ nê nö cædäni beyæ incæ nê nö cædämaï inäni beyæ incæ Wængongui angä cöönæ cæpa. ⁴⁶ Minitö guiquënë minitö iminite nê waadedänique inänite waadete pönëmini ininque minitö mini cædinö beyæ ante dicæ paga ænguimïniyaa. Iñæmpa odömáno awënë beyæ nê æwënëni incæ minitö waadete pönenganca adoganca cædinque tömënäni inänite nê waadete pönënanique inänite waadete pönënanipa töö. Bitö godömenque cæbitawogaa. ⁴⁷ Ayæ minitö tönïñadänique inänite waadete apænedinque

mīnitō dicæ godōmenque cæmīniyaa. Īñæmpa wadāni nē, Nāmā cæte quēwenguīmo, ante nē ēñēnāmaī cædāni incæ mīni cædō baī adoganca cædāni apa quēwēmīni. ⁴⁸ Mōnō Mæmpo öönædē quēwengā nē nō waa cædongā ingā baī mīnitō adobaī cædinque picæmīni badinque nō waa cæte quēwēedāni,” ante Itota odōmonte apænecāimpa.

6

Æbānō cæte waa cæquīi, ante Itota apænecampa

¹ Itota ayæ godōmenque iīmaī ante odōmonte apænecāimpa. “Mīnitō edæ, Wængonguī nānō ānō ēñente nō cæbote, ante cæmīnitawo. Īninque mīnitō, Waodāni botō ĩmote waa acædānimpa, ante ānāmaī inte wīi waodāni ayōnāni cædinque waa cædāni. Edæ, Waodāni botō ĩmote waa acædānimpa, ante pōnēninque cæmīni ĩninque mōnō Mæmpo öönædē nē quēwengā ĩñōmō mīnitō cædī beyæ wæætē pōnōnāmaī ĩmaingampa,” angantapa.

² Ayæ, “Wadāni nē wadō ante wadō cædāni guiquēnē, Ömaadāni inte nē wædāni quī, ante pædæ godoncæte ante cædinque, Botō æbānō waa pōnī cæboo, ante tōmānāni ponte waa acædānimpa, ante pōnente todompeta nāni ancadeca we we öönānīpa. Tōmēnāni mīnitō odōmōincōnē go guīite ongōninque ayæ taadō gote cægōninque, Botō waa pōnī cæbo aedāni, ante yedæ ānāni ēñente godongāmæ pōnāni ate tōmēnāni tōmānāni ayōnāni godōnānīpa. Bitō ĩñōmō tōmēnāni nāni, Pōnō waa acædānimpa, wædō baī wædāmaī inte edæ pæ wēēnete godōe. Tōmēnāni waodānique godō waa adāni æninque māninque ænānīpa. Wængonguī guiquēnē waa adāmaī incæcāimpa. Nāwangā āmopa. ³ Bitō ĩñōmō, Ömaadāni inte nē wædāni quī, ante godoncæte ante cædinque bitō guīidengā eyequeī pōnī ongongā incæ adāmaī incæcāimpa, ante wææ cæe. ⁴ Mānōmaī wææ cædinque

awëmö godömi æncæðanimpa. Mänömaï cæbi adinque bitö Mæmpo nê wëmö iñömö nê acä inongä inte awëmö bitö godöni ante wæætê eyepæ pönongä æncæbiimpa,” ante Itota angacäimpa.

Wængongui ingante æbänö apænequii, ante Itota apænecä (Odoca 11.2-4)

⁵ Ayæ godömenque apænedinque, Itota, “Wadäni Wængongui ingante apænedinque nämanque ante näni cæbaï mīnitö iñömö wii adobainö ante Wængongui ingante apæneedäni. Mäninäni guiquënë, Botö apænebo adinque waodäni pönö waa acæðanimpa, ante pönëwëninque mīnitö odömöincönë go guidinque næ gongæninque Wængongui ingante apænedänipa. Ayæ tömënäni näni quëwëñömö ñænquedæmpo iñömö gote næ gongæninque Wængongui ingante apænedänipa. Näwangä ämopa. Tömënäni waodänique godö waa adäni æninque mäninque ænänipa. Wængongui guiquënë waa adämaï incæcäimpa. ⁶ Bitö iñömö tömëmi oncönë guite odemö tee mönedinque mönö Mæmpo nê awëmö quëwengä ingante apænee. Mänömaï cæbi adinque bitö Mæmpo wëmö iñömö nê acä inongä inte awëmö bitö cæðinö ante wæætê eyepæ pönongä æncæbiimpa,” ante Itota odömonte apænecantapa.

⁷ Ayæ, “Nämä cæte quëwenguimo, ante nê änäni önonque näni tedewënö baï tededämaï inte mīnitö nö cæðinque Wængongui ingante apæneedäni. Tömënäni iñömö, Wantæpiyæ tedebo beyænque Wængongui ëñencæcäimpa, ante babæ ante pönëninque önöneque tedewënanipa cæmīnii. ⁸ Mīnitö iñömö edæ tömënäni önöneque tedete näni cæðö baï edæ cæðämaï iedäni. Iñæmpa mönö Mæmpo ingante apænedämaï iñömönte tömengä mönö anguinö ante wëenëñedë do ëñengä

apa tedewëmini. ⁹ İninqe edæ iimaï ante Wængongui ingante apæneedäni.

‘Mönitö Mæmpo nê öönæde quëwënömi inte ëñëmi.

Bitö ëmöwo Tæiyæ Waëmö ëmömi adinqe mönitö bitö ëmöwo ante waa adinqe apænemönipa.

¹⁰ Bitö öönæde Awënë nê ingaïmi inte inguipoga Awënë Odeyebi edæ bitö baquinque quingæ pöe.

Öönæde owodäni ëñente cædäni bai inguipoga adobai bitö änö ante edæ ëñente cæte bacæimpa.

¹¹ Mönitö imönite bitö, Cængui, ante iimö iñö iimö iñö bitö pönöni ñöwoönæ incæ eyepæ pönömi ænte cæmönie.

¹² Mönitö imönite nê waa cæquënänäni inte pönö wënæ wënæ cædäni adinqe

mönitö godö ñimpo cæmönï quëwënäni bai bitö nê pangüenëmi incæ adobai cædinque

mönitö nê waa cæquënëmöni inte wënæ wënæ cæmönï adinqe pönö ñimpo cæbi quëwëmönie.

¹³ Ayæ mönitö wënæ wënæ cæinente wædö ante bitö pönö wææ cæbi ate mönitö taadö oda cædämaï inte wënæ wënæ cædämaï incæmönimpa.

Edæ nê wiwa cædongä nempo ongonte wæyömönite bitö gä peyæmpote æmi quëwencæmönïe, ämönipa.

Tömémique edæ Awënë Odeye tæï piñæmi iñömi mönitö bitö nempo ongömönipa. Nämä ñäö bai entawëmi inte bitö cöwë tæï ëmömi inömi imipa.

Amëë, ante, Näwangä impa, ante apænemönipa.’

Mänömainö ante Wængongui ingante apæneedäni,” ante Itota odomonte apænegacäimpa.

¹⁴ Ayæ godömenque odömonte apænedinqe Itota iimainö ante apænegacäimpa. “Minitö iminite wënæ wënæ cæyönänite minitö godö ñimpo cæmiini ininqe mönö Mæmpo nê öönæde quëwengä adobai minitö wënæ wënæ cædinö ante pönö ñimpo cæcä quëwëmaïminipa.

¹⁵ Wæætē mīnitō waodāni nāni wēnæ wēnæ cædinō ante ñimpo cædāmaī imīni adinque edæ mōnō Mæmpo adobaī mīnitō wēnæ wēnæ cædinō ante ñimpo cædāmaī inte pōnō pūincæcāimpa,” ante Itota apænecacāimpa.

Wængonguī beyæ ante æbānō cænāmaī i, ante

¹⁶ Ayæ odōmonte apænecantapa. “Wadō ante nē wadō cædāni guiquēnē iīmaī ante mā pōnēninque cædānīpa. Wængonguī beyæ ante ee ate cænāmaī inte botō wæwente baī ëmōmo adinque wadāni botō imote waa acædānīmpa, ante awinca nāmōnānīpa. Mīnitō iñōmō Wængonguī beyæ ante cædinque ee ate cænāmaī imīni ñinque tōmēnāni nāni cæbaī cædāmaī iedāni. Wæætē nāmōnāmaī inte Wængonguī beyænque ante cænāmaī iedāni. Nāwangā mīnitō imīnite āmopa. Tōmēnāni waodānique godō waa adāni æninque māninque ænānīpa. Wængonguī guiquēnē waa adāmaī incæcāimpa. ¹⁷ Bitō guiquēnē Wængonguī beyænque ante ee ate cænāmaī inte cæbi ñinque awinca ñā mēmōnte ayæ ocabo òni pæcate cæe. ¹⁸ Bitō ee ate cænāmaī imi ñinque, Waodāni edonque acædānīmpa, ante ānāmaī inte wæætē, Mæmpoque acæcāimpa, ante mǎnōmaī cæe. Bitō mǎnōmaī cæbi adinque mōnō Mæmpo nē wēmō iñōmō quēwengā ñongā inte wēmō iñōmō edonque adinque awēmō bitō cædinō ante wæætē eyepæ pōnongā æncæbiīmpa,” ante Itota apænecacāimpa.

Öönædē mīni waa pōni manguincoo ante

(Odoca 12.33-34)

¹⁹ Godōmenque odōmonte apænedinque Itota, “Tōmēmō māincoo, ante mancæte ante wædinque mīnitō inguipogaque cayæ cænte to tamōnte iñōmō cabo tē gæte da wēnāmaī iedāni. Edæ nē ö ænāni bæ tate nāni ö ænguinque inguipogaque da wēmīni apa quēwēmīni. ²⁰ Öönædē ongoncoo guiquēnē to

tamönämaï impa. Cayæ guiidämaï i ininque mäincoo wodämaï ongompa. Ayæ në ö ænguïnäni adobaï mäniñömö bæ tate guiidämaï inäni ininque mäincoo cöwë wë wodönämaï ee ongompa. Ininque, Waadete mïni cædincoo cabo tē gæte baï cædinque mïnitö öönädē waa pönï incoo mïni ænte manguinque ñowo iñömö waodäni inänite waadedinque ee cædäni. ²¹ Edæ waa pönï mïnitö mäincoo ongöñömö mïnitö mäniñömö adoyömö quëwencæte ante wæmïni imïnipa, ante adinque botö mänömainö ante apænetabopa,” ante Itota odömönte apænecantapa.

*Awinca wainca mönö ëmönö ante
(Odoca 11.34-36)*

²² Ayæ odömönte apænedinque, “Baonga quëwëninque mönö edonque adinque cæcæïmpa, ante mönö awinca ëmömompa. Ininque awinca wainca ëmönöte edonque ate baï bitö mïmöno adobaï ñäö entawëninque, Nö cæbote, ante pönëmi ininque bitö baonga nö cæte quëwëmaïmipa. ²³ Wæætē edæ awinca wii wainca ëmöninque adämaï inte baï wentamö entawëmi ininque bitö, Wiwa cæbote, ante mïmöno pönëñömite bitö baonga wiwa cæbaïmipa. Edæ mïmö ñäö entawëñömi wentamö ba ininque bitö quëwenguimämo mä mämönöte baï baquinö angüenë,” ante Itota apænecantapa.

*Wængongui beyæ cædinque mäincoo beyæ cæqui
(Odoca 16.13)*

²⁴ Ante apænedinque Itota ayæ odömönte apænecantapa. “Mënaa awënëna bayönate waocä iñömö mënaa awënëna nänä änö ante ædö cæte ëñente cæquiringäa. Iñæmpa adocanque ingante pïninque tömengä wacä ingante waadebaingampa. Wæætē iingä mïñæ tee empo godinque tömengä mäningä ingante edæ wiwa adinque ëmö cæte gobaingampa. Mïnitö adobaï Wængongui beyæ

ante nē cæmīni inte ædō cæte mæincoo beyæ ante cæte quēwenguimīnii,” ante Itota angacāimpa.

*Mæmpo Wængonguī mōnō imonte aacampa, ante
(Odoca 12.22-31)*

²⁵ Änīnque, Itota ayæ godongāmæ odōmonte apæned-
inque, “Mänōmaī beyæ botō mīnitō imīnite iīmaī ämopa,
angantapa. Mīnitō inguipogaque mīni quēwenguīmāmo
ante wædāmaī iedāni. Cænguī bequī ante ayæ weo-
coo ante wædāmaī iedāni. Cænguī cænte beyænque
mōnō dicæ quēwēmongaa. Weocooque mōnō mongænō
beyænque dicæ quēwēmongaa. Mōnō quēwēmāmo
iīnōmō godōmenque impa. ²⁶ Ayamōidi awænæca nē
cæwodāni inānite amīnitawo. Tömēnāni dicæ tōmēmō
mīnte pæ ate tā pete daga wente mānāniyaa. In-
cæte mōnō Mæmpo öönædē quēwēnongā inte wæætē
tömēnāni inānite eyepæ godongā cænāni aedāni. Mīnitō
guiquēnē ayamōidi ināmaī iīnōmīnite Wængonguī mīnitō
imīnite godōmenque waa adīnque eyepæ pōnongā cænte
apa wæwēmīni. ²⁷ Edæ Wængonguī nānō anganca
quēwenguēnēmīni inte mīnitō, Wantæ iīno incæ godō-
menque quēwēmote, ante wæwēmīni incæte edæ ædō
cæte nāmā cædīnque godōmenque wantæpiyæ quēwen-
guimīnii.”

²⁸ Änīnque Itota godōmenque odōmonte apænecan-
tapa. “İnīnque mīnitō, Weocoo quīncodō wēñaquīi,
ante pōnente quīnante wæwēmīnii. İñæmpa ongaicoo
ömædē pæ iīnōmō weocoo ante daque daque dadāmaī
inte wodonte tīnāmaī tōmenque pæ aedāni. ²⁹ Incæte
Awēnē Tadōmōō wodi waëmoncoo pōnī ēñagaingā incæ
wīi ongai baī ēñagacāimpa. Ongai iīnōmō godōmenque
waēmō pōnī ēnodānīpa. ³⁰ Gaguīmæ iīnōmō iīmō ate edæ
gongapamō guitodonte tanguinque pæ incæte ñōwoönæ
Wængonguī pōnongā waēmō wēñate ēnopa. İnīnque,

Waëmö ënodö në pönongä inte Wængongui mönö imonte godömenque eyepæ pöní pönongä ænte wëñacæimpa, ante pönëmíniyaa. ³¹ Ìnínque mìnítö, ‘Químönö impa cænguimöö,’ ante, ‘Químænö impa bequimöö,’ ante ayæ, ‘Quincodö impa wëñaquimöö,’ ante pönëninque guíñente wæwënämaí iedäni. ³² Mäninö ante wadäni në ëñënämaí inäni nani cabo nani cabo wädäni incæte mìnítö guiquënë, Mönö æíñente wädö ante mönö Mæmpo ïñömö edæ do ëñengampa, ante pönëninque edæ guíñente wädämaí incæmínimpa. ³³ Wæætë edæ, Wængongui Awënë Odeye nempo quëwencæboimpa, ante nanguí cædínque mìnítö, Tömengä nö cæte nänö waa quëwënö bai adobai nö cæte waa quëwencæboimpa, ante adobai nanguí cæedäni. Mänömaí quëwencæte ante täno wæmíni adínque Mæmpo Wængongui mäninö ante do edæ eyepæ pöní pönongä æñömíni mänincooque míni wädö ante adobai eyepæ pönongä æncæmínimpa. ³⁴ Mänömaí í ïnínque, ïimö ate æbänö cæquií, ante guíñente wädämaí iedäni. Edæ ïimö ate mäninö ante pönëninque eyepæ pönente inguimpa. Ìnínque mìnítö, Ñöwoönæque æbänö cæquií, ante guíñente pönëninque mäninganca pönente quëwëedäni,” ante Itota odömonte apænégacäimpa.

7

*Wadäni inänite apænte änämaí iedäni, ante
(Odoca 6.37-38, 41-42)*

¹ Mänömaïnö ante odömonte apænedínque Itota godömenque apænégacäimpa. “Mìnítö wacä ingante, Wënæ wënæ ïmipa, ante apænte änämaí iedäni. Edæ míni apænte wæquinque mìnítö wadäni inänite apænte ämínipa. ² Mìnítö wadäni inänite tee mante godömíni nani ænganca wæætë adoganca pönönäni æncæmínimpa.

Ayæ mini apænte anganca adoganca apænte änäni wæcæminimpa. ³ Bitö tönĩñacä wædænque wænæ wænæ cæcä iñongante bitö guiquënë nanguĩ bitö wænæ wænæ cædinö ante pönëñamaĩ inte quĩnante tömengä ingante piĩnte änewëmii. Tömengä edæ awınca guiyä mä owo ëmongä bai entawente wæyongante bitö wæætë awæmpa wææ ëmongä bai wææ entawëmi inte ædö cæte ate bai tömengä ingante apænte ämii. ⁴ Edæ tömëmi awınca awæmpa wææ ëmonte bai bitö wænæ wænæ adimö ëmömi inte bitö tönĩñacä ingante, ‘Biwi, bitö awınca guiyangä mä owo bai ate æ wimömoe,’ ante edæ abipa diyæ æ wimonguimii. ⁵ Iñæmpa wadö tedete wadö cædömi inte bitö edæ tömëmi awınca awæ wææ ongompa täno wido cæte ate edonque adinque bitö tönĩñacä awınca guiyä mä owodö æmoncæbiimpa.”

⁶ Äninqe Itota godömenque apænedinque, “Guintaidi inänite, Tömëñäni cængui, ante tæiyæ waëmö cængui godönänitawoo. Edæ godönämaĩ inäni bai mīnitö adobai Wængongui nänö tæiyæ waëmö apænedö ante nē Baa änäni inänite apænedämaĩ iedäni. Ayæ odæ wængänäidi weca waodäni wamoncoo waa pönĩ ëmoncoo wææntodönämaĩ inäni bai mīnitö adobai Wængongui beyæ waa pönĩ nāni apænegainö ante nē ëñente cædämaĩ inäni inänite apænedämaĩ iedäni. Edæ odæ wængänä pīnā gäwa baö wänä ñænte bai cædinque tömëñäni ëñëñämaĩ inte cædinque dadi ëmænte tömëmini baö wangö pocænte bai pīmañänipa, ante mīnitö apænedämaĩ ñīne cæedäni,” ante Itota apænegacäimpa.

*Pönömi æmoe, ante mönö angæimpa, ante
(Odoca 11.9-13; 6.31)*

⁷ Ayæ apænedinque Itota, “Pönömi æmoe, ante nē angä bai cædinque mīnitö mini ænguñö ante Wængongui ingante apæneedäni. Æyömönö ii, ante nē

diqui diqui mingä bai cædinque mīnitō, Æbänö iī, ante ædæmō ēñencæte ante Wængongui ingante wede pōnente apæneedäni. Odemō mönitō beyæ wi ænecæimpa, ante aa pecä bai cædinque mīnitō, Æbänö cæquimoo, ante ēñencæte ante Wængongui ingante nanguī apæneedäni. ⁸ Edæ, Pönömi æmoe, ante nē änäni iñömō edæ do ænänipa. Nē diqui diqui minäni adobai do adänipa. Ayæ odemō ponte nē aa pedäni tömënäni nāni guiquinque edæ do wi ænete bai bacæimpa.”

⁹ Ayæ, “Bitō waobi inömi inte ēñēmi. Bitō wēñängä cænguī ante päö angä ēñēninque bitō dicæ dicaque pædæ godömiyaa. ¹⁰ Gæyæ angä ininque bitō tæntæ incæ dicæ pædæ godömiyaa. ¹¹ Mīni waocabo nē wīwa cædömini incæ, Quinö waa i, ante ēñēninque mīnitō wēñänäni inänite waëmoncooque godömini ænänipa. Ininque mönō Mæmpo öönædē nē quëwengä iñömō nē änäni inänite waëmoncooque ante godömenque pönongampa,” ante Itota odömonte apænecantapa.

¹² Ayæ, “Mīnitō, Waodäni botō imote waa cædäni æninque waa tobäimopa, ante wæmīnitawo. Ininque mīni ante wædō bai ante mīnitō tömënäni inänite adobai waa cædäni. Mäninonque ante wææ ancæte ante dodäni, Iimäi cædäni, ante wææ angadänimpa. Ayæ Wængongui beyæ nē apænedäni adodö ante ancæte ante yewæmongadänimpa. Ininque botō änö bai cædinque mīnitō tömënäni nāni angainö bai do edæ cæbäiminipa,” ante Itota odömoncæte ante apænecantapa.

Odemō guiyänemö ante

(Odoca 13.24)

¹³ Itota godömenque odömoncæte ante iimäi apænecantapa. “Mīnitō guiyänemö guidinque quëwenguinö taadonque pöedäni. Wænguino godö guiquinemö guiquënë yabæ inö ñænänemö ongö

adinque tæiyænāni önonque pö guite edæ tömēnāni nāni wænguinque ñænænnonque godānipa. ¹⁴ Wæætē wædænque ñnāni guiquēnē diqui minte guiyānemō adinque quēwenguinō guiyānō guite pōnānipa,” ante Itota apænecantapa.

Awæ æbānō iwæ, ante tömenca bete eñengæimpa, ante (Odoca 6.43-44)

¹⁵ Itota ayæ godömenque odömonte apænecantapa. “Pancadāniya, Wængonguī beyæ nē apænemōni ñmōnipa, ante nē babæ apænedāni ññōnānite mīnitō gomō ate tömēnāni ñnānite eñēnāmaī ñedāni. Tömēnāni ññomō edæ mēñeidi baī ñnāni incæ obega æmontai baī wēñate baī babæ cædānipa. Obega ee quēwēnāni baī ee cæmōni ñmōnipa, ante edæ babæ ante pōnāni tamēñedāni. ¹⁶ Edæ tömenca adinque mīnitō, Awæ æbānō iwæ, ante tā pete bete do eñēmīni baī, ññnāni ædānidō ññnāni, ante eñencæte ante tömēnāni nāni cædinō adinque edæ do eñencæmīn-impā.”

“Yowemō æncæte ante waodāni dicæ daa mongæwāa tā pete ænāniyaa. Iigowæñeca æncæte ante waodāni dicæ wæntowāa edæ tā pete ænāniyaa. ¹⁷ Waīwæ tömāwæ wainca incapa. Baawæ wæætē baaca incapa. ¹⁸ Waincawæ incæ ædō cæte baaca incaquīi. Wæætē wiwa iwæ incæ ædō cæte wainca incaquīi. ¹⁹ Awæ quiwæmenque wainca incadāmaī ñ ñinque māniwæ tömēwæ mæ yete gongapamō guitodōnāni gonguinque ñongæmpa. Tömēnāni adobaī nāni gonte wæquinque babæ cædānipa. ²⁰ ñinque, Awæ æbānō iwæ, ante tömenca adinque do eñēnāni baī waocā nānō cædō ante adinque, Tömengā æbānō ingāā, ante edæ do eñencæmīnimpā,” ante Itota apænegacāimpā.

Wīi tömānāni öönædē guiquināni, ante (Odoca 13.25-27)

²¹ Ayæ godömenque odömönte apænedinque Itota iimaï apæneantapa. “Botö imote, ‘Awënë, bitö botö Awënë imipa,’ ante nê tededäni nâni tededö beyænque ædö cæte öönædë Awënë Odeye ömæ guiquinâni. Wæætë mönö Mæmpo öönædë quëwengä nânö änö bai nê cædingä iñömö tömenganque guicæcäimpa. ²² Ìnque bayonte pancadäniya botö imote, ‘Awënë, Awënë,’ än- inque, ‘Bitö beyæ apænegamöniï ae, ancædänimpa. Ayæ, Bitö ëmowo apænedinque wënæ inte wido cægamöniï ae. Bitö ëmowo apænedinque mönitö, Ate pönencædänimpa, ante bamönengæ cædinque nanguï waa cægamöniï ae,’ ancædänimpa. ²³ Ëñëninque botö wæætë, ‘Ìñæmpa botö mînitö iminite cöwë adämaï inte tæcæ abopa. Nê ëñëna- maï cædimîni inte botö weca ongönämaï gobæwedäni,’ ancæboimpa,” ante Itota apænegacäimpa.

*Nê mænöna inate ante
(Mäadoco 1.22; Odoco 6.47-49)*

²⁴ Ayæ wæætë odömöninque Itota iimaï apæneantapa. “Ìninque edæ botö apænebo ëñëninque nê ëñente cædäni iñömö tömënäni waocä nê ëñengä inte nânö nö ëñente cæi bai cædänipa. Nê ëñengä iñömö tæëmon- caa mænongampa. ²⁵ Tæëmoncaa mænongä ate cöönæ nanguï cæ ate æpæ eyede äninque pö tapæmpa. Ayæ woboyæ nanguï pæmænte pö incæte oncö tæëmoncaa mænönte ongö ìninque ædö cæte cabænte bobænte gu- iquïi. Nê ëñente cædäni iñömö mänîñömö mænongä bai inte todänipa. ²⁶ Wæætë botö apænebo ëñëninque nê ëñënämaï cædäni guiquënë tömënäni iñömö waocä ocai ömæcacä nânö ëñënämaï cæi bai cædänipa. Nê ömæcacä iñömö ëmönaiya aquïi iñömö mænongampa. ²⁷ Aquïi iñömö mænongä ate cöönæ nanguï cæ ate æpæ eyede ante tapæmpa. Ayæ woboyæ nanguï pæmænte pö adinque mänincö öñönte ætæwo goquinque edæ do

acapowate bogocæ tæ go wææmpa. Nē ēñēnāmai cædāni iñōmō māniñōmō mænongā bai inte wædānipa,” ante Itota odōmonte apænegacāimpa.

²⁸ Māninganca ante iñque apænecā ēñēninque tōmānāni, Quinō bai angāā, ante guiñente wædinque, ²⁹ Wīi mōnō imonte nē odōmōnāni nāni odōmōnō bai tōmengā iñōmō nē angā inte bai edæ godōmenque nōingā ante odōmongā ēñēmompā, ante tedegadānimpa.

8

Nē baadingā ingante Itota wadæ caacampa (Māadoco 1.40-45; Odoca 5.12-16)

¹ Mānīi ānanquidi ongōninque iñque apænete wæængā adinque tæiyænāni tōmengā miñæ wæængadānimpa. ² Tōmengā miñæ tee empote wææ goyōnāni wacā baate ēñawengā inongā inte eyepæ pō bee tēninque Itota ōnōwa gāānē ædæ wææninque apænecantapa.

—Awēnē, Bitō Ao āmi inte wadæ caabi iñinque botō waintai baabaīmopa.

³ Āñongante Itota pædæ wææmpo gampo caadinque, —Ao āmopa. Bitō waintai baacæbiimpa.

Angā iñinque ñōmæintai nānō ēñadintai dæ baadinque tōmengā waintai edæ do baacantapa. ⁴ Itota edæ tōmengā ingante,

—Botō æbānō cæboo, ante wadāni iñānite māo apænedāmai imāwe. Wæætē, Nāwangā impa, ante acædānimpa, ante cædinque bitō, Wængonguī quī, ante nē godongā weca tōingā godinque waintai bitō baadintai odōmōmi acæcāimpa. Ayæ Mōitee wodi wææ ante nānō angaincoo bai ænte pōninque bitō waintai bitō baadi beyæ ante edæ, Wængonguī quī, āninque nē godongā ingante pædæ godōmi æncæcāimpa, ante Itota angacāimpa.

*Capitäö ingante nē cæcä ingante Itota cæcä waa bacampa
(Odoca 7.1-10)*

⁵ Mäniī pōninque Capēnaömō pō guiiyongä odömāno tontadoidi awēnē capitäö incæ, Itota pōnō cæcæcäimpa, ante apænecæte ante pongantapa. ⁶ Pōninque tōmengä,

—Awēnē, botīmote nē cæcä iñömō cōmäingä badinque nanguī pōni nantate oncönē õñongampa cæbii.

⁷ Ante añongante Itota,

—Gote cæbo waa bacä ae.

⁸ Angä eñēninque,

—Awēnē eñēmi. Botō waēmō imopa diyæ bitō botō oncönē pō guiiquímii. Edæ bitō adoyömō ongōninque ämi ininque botō imote nē cæcä waa bacæcäimpa. ⁹ Bitō iñömō Awēnē Wængonguī ingante nē eñente cædōmi imi bai botō adobai wacä awēnē ingante nē eñente cæbo imopa. Ininque botō awēnē äbo inte botō awēnē beyænque ämo eñēninque tontadoidi wæætē guiñente wædinque botō änō ante eñente cædänipa. Ininque adocanque ingante botō, Goe, ämo eñēninque edæ do gocampa. Wacä ingante, Pöe, ämo eñente pongampa. Ayæ botō imote nē cæcä ingante, Cæe, ämo eñēninque edæ do cæcampa.

¹⁰ Ante tontado capitäö nanguī eñengä inte apænecä eñente wædinque Itota wæætē tōmengä miñæ tee empo pönäni inänite apænedinque,

—Minitō iminite näwangä ämopa. Mönö idægocabo iñömōnte mäningä wede pönengä ingä bai adocanque incæ edæ dæ angä awædō, angantapa. ¹¹ Incæte iimainō ante apænebo eñēedäni. Mönö wæmæidi Abadäo wodi Itæca wodi Aacobo wodi öönædē Awēnē Odeye äæmæ ponte waa beyönäni edæ nænque tamönō gämænō quëwënäni tönō nænque guidō gämænō quëwënäni iñömō idægoidi inämai inäni incæ tæiyænäni adoyömō

pöningue mönö wämæidi tönö godongämæ becædän-
impa. ¹² Wæætē Wængongui Awënë Odeye ömæ nē
guiiquēnēnāni guiquēnē tōmēnāni wēmō iñōmō, nāni
guingo imonte Yæ yæ wæyōmō māniñōmō guitodonte
wæquīnānidō anguēnē.

¹³ Äninqe Itota wæætē tontado capitäö ingante,
—Ñowo wadæ goe. Bitö pönēnō bai do bacæimpa.

Ante añongä adoyedē Itota nānō äniñedē incæ awēnē
ingä nē cæcä do waa bagacäimpa.

Pegodo nänöogængä badä ingante Itota cæcä waa bacä
(Mäadoco 1.29-31; Odoca 4.38-39)

¹⁴ Ayæ Itota māniñōmō pöningue Pegodo oncönē
pö guiite ayongä Pegodo nänöogængä wäänä daicawo
gawænte möimoga öñongä acantapa. ¹⁵ Adinque tōmengä
önompo pædæ wææmpote bæi ongongä ate onquiyængä
wæætē gançæ badinque ængæ gantidinqe Itota beyæ
pönö cæcantapa.

Nantate wæwēnāni inänite Itota cæcä waa badänipa
(Mäadoco 1.32-34; Odoca 4.40-41)

¹⁶ Mäniönæ gawadecæ ba ininqe wēnæ tönö
quēwēnāni tæiyænāni inänite ænte pönāni adinque
adodeque äninque Itota wēnæ inte wido cæcantapa. Ayæ
quiēmē quiēmē nantate wæwēnāni inänite, Waa baedāni,
angä waa badänitapa. ¹⁷ Itota mänōmai cæcä ininqe
Wængongui beyæ nē apænecä Itaiya wodi do iīmai
ante nānō angainō bai iinque batimpa. “Mönö nantate
wæwēmāmo ö æninque mönö daicawoidi teēmente gote
māo wido cæte bai cædinque tōmengä teēmente wængä
beyænque quēwēmō imompa,” ante Itaiya nānō angainō
bai Itota cægacäimpa.

Itota miñæ nē goinēna
(Odoca 9.57-62)

¹⁸ Itota iñömö, Tæiyænäni godämæ gongænäni awædö, ante pönëninque tömengä miñæ nê godäni inänite, Gäwapæ æmæ wedeca mantamini taoboedäni. ¹⁹ Äninqe ayæ ongöñongante wacä tömënäni nani wææ yewæmon-gainö ante nê adingä inte nê odömongä inongä inte Itota weca pöninque,

—Awënë nê Odömömi ëñëmi. Bitö ædömë goyömite botö bitö miñæ pö gocæboimpa.

²⁰ Angä ëñëninque Itota wæætë edæ,

—Babæ guintaidi iñömö ontatodë monguï ëädäni inänipa. Ayamöidi ongonta ëädäni inänipa. Botö Waobo ëñagaïmo guiquënë monguï ömaabo ïmo apa poncæ ämii, ante Itota wææ apænegacäimpa.

²¹ Ayæ wacä tömengä ëmiñængä incæ tömengä ingante,

—Awënë ëñëmi. Botö täno gote botö wæmpo wængä ate daga wente ate pömoe.

²² Äñongante Itota wæætë,

—Iñæmpa nê wæwocädäni incæ tömënäni guiidënäni wänäni ate ee abi daga wencädänimpa. Bitö wæætë botö miñæ ee pöe, angacäimpa.

Itota angä ëñente woboyæ æpæ næ gongæmpa

(Mäadoco 4.35-41; Odoca 8.22-25)

²³ Mänii tao gocæte ante wipodë guiiyongä tömengä miñæ nê godäni godongämæ guiidinque tömengä tönö tao godänitapa. ²⁴ Tao wogaa goyönäni woboyæ iñon-tobæ nanguï pöni pämmëninque æpæ mængonta mængonta pöninque gao gao goyonte wipo ñänæ ñänæ æi guidentapa. Itota iñömö mö ñongantapa. ²⁵ Mö ñongä adinque tömengä tönö godäni iñömö tömengä weca gote, Ömæmoncæcäimpa, ante tao cædinque,

—Awënë, bete wæncæ cæmompæ cæbii.

²⁶ Ante äñönäni,

—Mini pönëegade, quimæ guiñewëminii.

Äninqe tömengä ængæ gantidinqe, Woboyæ pæmænāmaï imāwe. Gäwapæ incæ cædāmaï næ gongæmäwe, angä ëñente woboyæ pæmænāmaï iñö gäwapæ incæ næ gongæninque ñancæ ñancæ gongæmänimpa. ²⁷ Äñongä tömënäni ancai guiñëninque nämäneque tededinqe,

—Æcämë inte angä ëñente woboyæ incæ æpæ incæ gongæmpa, ante guiñente wægadänimpa.

*Guedatabæ iñömö wënæ inte në ënempoda
(Mäadoco 5.1-20; Odoca 8.26-39)*

²⁸ Mäniï æmämäa tao ti wæænte Guedatabæ pöñongä wënæ inte quëwëna iñömö wao wodido quëwente pöninqe Itota ingante mämö bee ténatapa. Tömëna iñömö, Waodäni taadö godāmaï incädänimpa, ante wææ cæcæte ante në piinte cædöna inte edæ, ²⁹ pö bee téninqe ogæ tededatapa.

—Bitö Wængonguï Wëmi inömi incæ quimæ mönatö weca pöwëë. Ìninqe bayedë möna pante wæquënënö ante pönëninque bitö ñöwo do pancæte ante pömitawo, ante wædatapa.

³⁰ Ante äñönate odæ wængänäidi nanguï inäni a on-gonte cænäni adinqe, ³¹ wënæidi guiquënë Itota ingante äninque,

—Bitö cöwë wido cæcæte ante pönëmi ininqe edæ odæ wængänäidi baönë ämi gobaïmönipa.

³² Ante ancaa tedete äna ëñëninque Itota,

—Gobæwedäni, angä.

Ëñëninque tömënäni tao godinqe odæ wængänäidi baönë guiyönäni odæncato wæætë ontadäa wæænömëmö iñömö gäwapæno pogodo wæi guite becadote capo wægadänimpa.

³³ Becadote wænäni adinque odæ wængänäidi nē aadinäni guiquënë pogodo wodii winonte tömënäni quëwëñömö mäo, Itota mänömaï cæcä wæmönipa, ante tededänitapa. Ayæ, Wënæidi tönö nē quëwëñina inate Itota mänömaï cæcampa, ante wæmönipa, ante apænedäni. ³⁴ Eñëninque tömänäni Itota ingante bee tencæte ante tömënäni nāni quëwëñömö tate pönänitapa. Tömengä ingante adinque, Mönitö ömæ iñömö quëwëñämaï gobæwe, ante nanguï angadänimpa.

9

*Në cömäingä ingante Itota angä dao dao gocampa
(Mäadoco 2.1-12; Odoca 5.17-26)*

¹ Mäninö ante änäni eñëninque Itota wadæ godinque wipodë go guiidinque imæmäa tate tömengä quëwëñömö pongacäimpa. ² Pongä adinque wadäni nē cömäingä möimpataa öñöñongante edæ æmatæ æmatæ bæi ongöninque tömengä ingante næænte pönänitapa. Næænte pönäni adinque, Nē næænte pöninäni tönö nē cömäingä wede pönente pönänipa, ante adinque Itota iñömö nē cömäingä ingante,

—Botö wëmi eñëmi. Wënæ wënæ bitö cædimämo ante ñöwo ñimpo cætimpa.

³ Ante apænecä eñëninque edæ nē wææ odömönäni guiquënë pancadäniya nämäneque pönente tededinque, “Iingä iñömö Wængonguï ingampa diyæ mänömaï cæquiringä. Edæ babæ ancädö.” ⁴ Ante pönëñönäni Itota tömënäni nāni pönëwënö ante öñöwëninque do eñëninque edæ,

—Minitö mimmöno quimæ wīwa ante pönëwëminii.

⁵ “Në cömäingä nänö wënæ wënæ cædimämo ante do ñimpo cætimpa,” ante botö Wængonguï bai ämo eñëninque minitö guiquënë, Wængonguï ingampa diyæ mänömaï cæquiringä, ante pönëminipa. Ayæ wæætë, “Ængæ

gantidique dao dao gocæcäimpa,” ante botö Wængongui bai cæbo adinque minitö edæ, Wængongui ingampa diyæ mänömaï cæquingää, ante adobaï pönëmini imaïminipa, ante awædö. Ìñæmpa mänömaïnö ante pönëmini ìninque minitö edæ æbänö cæquënëmo ìmo äminii. ⁶ Incæte waodäni näni wënæ wënæ cædimämo ante botö Waobo ëñagaïmo inte inguipoga quëwëninque në ämo inte ñimpo cæbo quëwënänipa, ante minitö edæ ëñencæmïn-impä, ante botö ìimaï cæbopa.

Äninque edæ në cömäingä ingante edæ,

—Ængæ gantidique bitö möimpata topo cædinque ænte tömëmi oncönë nææante goe.

⁷ Angä ëñëninque cömäingä ìningä incæ edæ ængæ gantidique tömengä oncönë wadæ gocantapa. ⁸ Dao dao gocä ate wædinque godongämæ ongönäni ìñömö, Æbänö cæcäï, ante ëñënämaï inte guiñente wædinque, Wængongui pönö cæcä beyænque waocä ñöwo në angä badinque mänömaï cæcä amönipa, ante pönëninque, Wængongui bitö ñäö bai ëmömi inte täï piñænte cæbi amönipa, ante watapæ apænegadänimpa.

*Määteo ingante Itota angä tee empote gocampa
(Mäadoco 2.13-17; Odoca 5.27-32)*

⁹ Itota edæ mäninö godömenque gocæ cæte ay-ongä adocanque Määteo ìñömö, Odömäno awënë qui bacæimpa, ante godonte æinta näni æincönë ongonte cæcä adinque Itota guimö adinque Määteo ingante angantapa.

—Botö miñæ pöe, angä.

Ëñëninque Määteo edæ do ængæ gantidique Itota miñæ tee empote wadæ gocantapa.

¹⁰ Ayæ ate Itota tömengä miñæ në godäni tönö Määteo oncönë go guiite cængöñönäni odömäno awënë beyæ në æwënäni tönö në ëñënämaï cædäni tönö nanguï ìnäni

ponte godongämä cänänitapa. ¹¹ Adinque Paditeoidi guiquënë tömengä miñä nē godäni inänite äninque,

—Minitö Awënë nē Odömongä iñömö odömāno awënë beyä nē äwënëni tönö nē eñënëmaï cädäni tönö quimä godongämä cæwengä.

¹² Änani eñëninque Itota,

—Nē waa ingä guiquënë, Cæbi waa baboe, änämaï ingampa. Nē wënæ wënæ inte wæcä guiquënë dotodo ingante, Cæbi waa baboe, ante do aa pecampa.

¹³ Pancadäniya, Nämä incæ nö entawëmo imopa, ante nē änäni inänite adinque botö nē dotodo bai adobai inömo inte tömënëni inänite aa pedämaï incæboimpa. Wädäni guiquënë, Nämä wënæ wënæ cæbo imopa, ante nē änäni guiquënë, Wængonguï gämänö poncädänimpa, ante botö tömënëni inänite aa pecæ pönömoimpa. “Baö, Wængonguï qui baquimpa, ante nē iya tänäni inänite wii äinëwädö, wæætë godö waadete waa cädäni inänite äinëmo imopa,” ante Wængonguï angä apa quëwënëni. Nöwo edæ godinque Wængonguï nänö änö æbänö ante angä eñente pömæwedäni, ante Itota apænægacäimpa.

Ee ate cänämaï ingäïmpa, ante nē änäni

(Mäadoco 2.18-22; Odoca 5.33-39)

¹⁴ Mäniñedë Wäö miñä nē godäni pöninque Itota ingante äninque,

—Paditeoidi tönö Wäö miñä möni gocabo tönö möni-tonque Wængonguï beyä ante ee ate wii cämönipa. Bitö miñä nē godäni guiquënë quinante Wængonguï beyä ante cädämaï inte edæ do cänänii.

¹⁵ Änani eñëninque Itota wæætë,

—Onguïñängä nē monguingä nänö wente ænte nē pönäni bai inönäni inte botö miñä nē godäni iñömö ædö cæte wæwente bai cänämaï inguinänii. Wæætë ayä ate guiquënë, Monguingä, nani nē änongå bai iñömote

wadäni ponte botö imote ö ænte gocædänimpa. Mänömaï cædäni ate botö miñæ nē godäni iñömö mäniñedē ate wæætē cænāmaï inte wæcædänimpa, ante apænedinque Itota godömenque iïmaï ante apænegacäimpa.

¹⁶ “Waocä dicæ miincoo æninque pedæncōoga pönö tadömonguingäa. Mänömaï cæcä iñinque edæ miincoo incæ dobæ gäni tamonte guipite ate godömenque wänä tente baquënë. Minitö, Awente baï cænāmaï inte waa quëwengäëimpa, ante miñi änewënö guiquënë pedæncōo baï inte ëwenguincoo baï ënëpa. Codito nempo watapæ quëwengäëimpa, ante botö apænedö guiquënë miincoo baï inte quëwenguine ënëpa. Ìninque ëwenguine tönö quëwenguine edæ ædö cæte adoyömö ëñente cæquii.

¹⁷ Ayæ adobaï yowepæ biinömæ nāni ämæ miimæ æninque waodäni ædö cæte picæ æmontaicadedē godö pe ñiñænguinanii. Edæ picæ æmontaicadedē pe ñiñænāni iñinque yedæ æninque ætæwo goquino anguënë. Wæætē edæ æmontai miincadedē pe ñiñænte ate yedæ æninque tæi æbænāmaï ee ongöñö edæ miimæ tönö æmontaicade adobaï ee ongongäëimpa, apa quëwëminii,” ante Itota apænegacäimpa.

Gaido wëñængä beyæ cæcæ goyongante

onquiyængä Itota weocoo gampocampa

(Mäadoco 5.21-43; Odoca 8.40-56)

¹⁸ Tömënāni inänite tæcæ apæneyongä wacä tömënāni odömöincö awënë inongä inte Itota weca ponte ædæ wææninque apænecantapa.

—Botö wëñængä baquëcä iñömö edæ dobæ wæncæ cæcampa cæbii. Bitö ponte tömengä ingante gampobi ate quëwencæcäimpa.

¹⁹ Angä ëñëninque Itota iñömö ængæ gantidinque tömengä tönö goyöna tömengä miñæ nē godäni godongämæ godänitapa. ²⁰ Idömæ goyönāni edæ

wacä onquiyængä wantæpiyæ dote wadepo cöwë wepæ wantæ bidämaï wææ wæwëningä iñömö ñowo Itota önöñabæ inö pöningue tömengä weocoo yæwedecooque gampocantapa. ²¹ “Tömengä weocooque gampote waa bawënëmote,” ante onquiyængä nämä pönëningue gampocantapa. ²² Gampocä ate Itota dadi ëmëmonte adinque,

—Onquiyæmi, wæwënamäi ie. Bitö wede pönënö beyæ edæ wantæ bawënëmipa.

Ante äñongä do edæ wantæ bawënegacäimpa.

²³ Itota mänii godinque awënë oncönë go guite ayongä në ööña bai öönäni tönö nanguï inäni cægonte Yæ yæ wädäni inänite adinque, ²⁴ tömënäni inänite,

—Gä goedäni, äningue, Iñæmpa iñömö wëñængä wodi wii æmäwo wængampa. Önonque edæ mö ñongampa.

Angä ëñëningue tömënäni, Angantedö amïni, ante tömengä ingante badete todänitapa. ²⁵ Ayæ mänii angä taodäni adinque Itota pö guidinque wëñængä baquēcä wodi ingante pædæ wæampo bæi ongonde töö æmængä ate wëñængä ængæ ganticantapa. ²⁶ Mänömaï cæcä adinque në adäni iñömö gode ä gode ä cædäni ate mäniiñömö quëwënäni tömänäni ëñengadänimpa.

Babetamöna inate Itota gampomongä waa adapa

²⁷ Itota wadæ gote godömenque goyongä babetamöna tee empo ponte aa pedinque,

—Awënë Dabii pæimi inömi inte mönatö imönate pönö waadete waa cæbi æmönæ, ante ancaa aa pedatapa.

²⁸ Aa peyöna tömengä edæ oncönë go guicä adinque adoyömö pö guiidatapa. Guiida adinque Itota tömëna inate,

—Mïna änö ante nö waa cæquïmo, ante pönëmïna.

Äñongante,

—Ao. Awënë, bitö änö bai cæcæbiimpa, ante pönëmö-
napa.

²⁹ Apæneda ëñëninque Itota pædæ gopo gampomön-
inque,

—Në pönëmîna inîmîna inte mîna pönenganca do waa
bacæmînaimpa.

³⁰ Ante äñongä edæ tømëna awinca wi æmonte bai
adatapa. Itota iñömö edæ,

—Botö cædinö ante apænedämaï inguënë quëwëmînaa.
Edæ pæ wëneyömîna ëñënämaï incædänimpa, ante nan-
guï angantapa.

³¹ İninque wadæ godinque Itota nänö äninö ante wii
ëñente cædinque tømëna, Itota mänömaï cæcä waa ba-
montamönapa, ante tømämæ mäo apæneda ëñengadän-
impa.

Wënæ inte wido cæyongä babetadecä iningä tedecampa

³² Wadæ goyöna edæ wënæ tönö cæcä inte babetadecä
ïnogä ingante Itota weca ænte pönäni. ³³ Adinque wënæ
ingante Itota wido cæyongä babetadecä iningä iñömö edæ
do tedecä adinque tømänäni ancai guïñëninque,

—Itota nänö cædö bai mönö idægocabo adocanque
incæ dicæ cæcä atamongaa, ante wädänitapa.

³⁴ Paditeoidi guiquënë,

—Wënæidi awënë tönö cædingä inte tømengä wido
cæcä apa änewënanii, ante pïngadänimpa.

Itota waodäni inänite waadete waa acampa

³⁵ Itota iñömö nanguï näni quëwëñömö ayæ
wædænque näni quëwëñömö wayömö wayömö godinque
Wængonguï angä näni ëñente yewæmongainta ate
odömöincönë go guï go guï cædinque odömongä
adänitapa. Ayæ, Mönö Awënë Odeye inguipoga oo
ponguinö anguënë, ante nänö waa pönî äninö ante
apænecä ëñënanitapa. Ayæ quiëmë daicawo cæpämö

adinque quiēmē wæncæ cæte wæwēnō adinque tōmengä godō cæcä waa badänitapa. ³⁶ Cæningancoo bai waodäni incæ bacoo inäni iñönäni nē aadingä dæ angä bai inänipa, ante acantapa. Mänömaï inäni inte babæidi wiñaate wædinäni bai ængæ gantidämaï inäni bai waodäni incæ wæwēñönäni Itota tōmēnāni tönō godongämæ wæwente bai pönengantapa. ³⁷ Ayæ tōmengä miñæ nē godäni inänite apænedinque,

Tömēmoncoo bacoo bai inäni iñönänite tä pete inäni bai nē gode änäni iñömō mēnāniya pōni inänipa cæminii. ³⁸ Tömēmoncodē gæqui angä Awēnē iñongante mīnitō tōmengä ingante apænedinque, Tömēmoncodē nē gæquinäni da godömi gote gæte bai añete poncädänimpa, ante Wængongui ingante apæneedäni, ante Itota apænegacäimpa.

10

*Itota angä ate dote ganca inäni nē gode änäni badänipa
(Mäadoco 3.13-19; Odoca 6.12-16)*

¹ Ayæ ate tōmengä miñæ nē godäni önompo tipæmpoga go mēnāniya mänimpodäni iñönänite Itota añecä pönäni ate tōmengä, Botō pönō cæbo ate mīnitō nē ämīni badinque wēnæidi nē wentamō ewocädäni inänite wido cæcæminimpa, angantapa. Ayæ, Quiēmē daicawo gawænäni incæ quiēmē beyæ wæncæ cæte wæwēnāni incæ mīnitō eyepæ inte godō cæminii ate nē wæwēniinäni waa bacädänimpa, ante pönō cægacäimpa.

² Itota nänō nē da godöninäni önompo tipæmpoga go mēnāniya mänimpodäni inänipa, ante adinque, Dote, ante nāni gocabo inänipa, ante tededänipa. Tömēnāni iūmaï emönäni inänipa. Tänoda Timönō Pegodo mönō änogä tönō Æntade nāna caya inapa. Ayæ Tebedeo wēna Tantiago tönō Wäö nāna caya inapa. ³ Pedipe

tönö Batodömëë mänaa inapa. Odömäno awënë beyä nē äwëningä Määteo tönö Tömato mänaa inapa. Adepeo wengä Tantiago tönö Tadeo inapa. ⁴ Wacä, Mönö ömæ ingäimpa, ante nē nanguï cædingä incæ wacä Timönö ingampa. Ayä Itota ingante odömonte nē godonguingä Codaa Icadote mönö änongä ingacäimpa. Mänimpodäni Itota miñä nani, Dote, ante gocabo inänipa.

Wængonguï Awënë ingantedö ante apäneedäni, ante Itota angä godänipa

(Mäadoco 6.7-13; Odoca 9.1-6)

⁵ Inique Itota miñä nani, Dote, ante gocabo iñönänite tömengä, “Minitö idægoidi inämaï inäni taadö godämaï inte edæ Tämadiadi nani quëwëñömö go guidämaï iedäni, ante da godongantapa. ⁶ Edæ cæningäidi obegaidi gueogä gote bai inönäni inte mönö idægocabo taadö oda cædinque tömënäni nani wë womonte wænguinö godänipa, ante adinque minitö tömënäni weca gote cæedäni. ⁷ Godinque minitö, Öönædë Awënë Odeye oo poncæcäimpa cæminii, ante mäo apänemini ëñencædänimpa. ⁸ Ayä quiëmë beyä nantate wæwënäni adinque godö cæmini ate waa bacædänimpa. Do wäninäni inänite godö cæmini ate ñäni ömæmoncædänimpa. Baate inäni inänite godö wadæ caamini waintai baacædänimpa. Wënæidi inte godö wido cæedäni. Botö önonque änämaï inte pönö cæbo änimini inte minitö botö cæbo bai adobaï cædinque wadäni inänite änämaï inte önonque godö cæmini æncædänimpa,” ante Itota angantapa.

⁹ Ayä, “Minitö gocæ cædinque, Godonte äinta, ante tiguitamö incæ oodo incæ padata incæ edæ wente äincadedë da wente änämaï iedäni. ¹⁰ Edæ wadäni beyænque nē cæcä iñömö tömengä eyepä ænte quëwencæcäimpa cæminii. Mäincoo da wenguincade änämaï inte goedäni, Weocoo mini ëñacooque ëñate awæncata mini ëwataque

ëwate ongonto mini näæntoque näænte goedäni,” angantapa.

¹¹ Ayæ apænedinque Itota tömengä miñäe në godäni inänite angantapa. “Nangui põni nani quëwëñömö incæ wædænque inäni nani quëwëñömö incæ minitö mäniñömö go guidinque waocä në nö cæcä ingante ante diqui minte adinque mäningä oncönë go guite owod-inque wayömö mini go quëwenganca mänincönenque quëwëedäni. ¹² Mänincönë go guidinque, Iñänäni, waa quëwëedäni, äedäni. ¹³ Ayæ äninque, Minitö weca æbänö põ guite quëwenguimöni, äñömini Ao änäni ate minitö tömënäni weca go guite gänë pönëninque ee quëwëedäni. Wæætë nö cædämaï inäni adinque minitö edæ ee quëwënämaï edæ wadæ gomini wæcædän-impä. ¹⁴ Edæ, Pöedäni, änämaï inäni adinque ayæ minitö apænemini ëñënämaï inäni ininque minitö wæætë tömënäni oncodo tao godinque, Minitö quëwëñömö näwate awædö, ante odömoncæte ante cædinque önöwa wadæ wadæ cæwate wadæ goedäni. ¹⁵ Edæ näwangä ämopa. Botö apænte anguiönæ iñonte Todömä iñömö quëwengainäni tönö Gömoda iñömö quëwengainäni tönö nangui pante wæwëñönäni minitö iminite në Baa änäni guiquënë godömenque pante edæ wæwencædänimpä,” ante Itota tömënäni inänite da godongä godänitapa.

Togænte pancædänimpä, ante

¹⁶ Ayæ äninque Itota, “Cöwä äedäni, angantapa. Minitö iñömö në cæningäidi bai iñöminite botö iñömö mëne bai inäni weca da godömo godinque minitö täntæ nämä wææ cæcæte ante nänö ëñente cæbai adobai ëñente cæedäni. Wæætë edæ equemö nänö ee cæbai minitö adobai piinämaï inte ee cæte quëwëedäni. ¹⁷ Ayæ edæ minitö iminite bæi ongöninque waodäni tömënäni në apænte änäni weca mäo pædæ godönäni æncædänimpä.

Ayæ godömenque tömënäni odömöincönë mäo ænte god-
 inque mīnitō īmīnite tæi tæi pancædānimpa cæmīnii.
 Īnīnque mīnitō edæ, Æbānō cæquīnānii, ante do ēñēmīni
 inte edæ nāmā wææ aedāni. ¹⁸ Ayæ, Awēnēidi tōnō
 nē ēñēnāmaī ĩnāni adobaī ēñencædānimpa, ante cæd-
 inque botō āmo ēñēnīnque mīnitō īmīnite mäo pancabaa
 awēnēidi gobedōnadodoidi weca ayæ tömāmæ awēnēidi
 odeyēidi weca gōnōnāni gongænīnque mīnitō botō beyæ
 apænecæmīnimpa. ¹⁹ Mānīñedē tömënāni nāni ænte
 mäo gōnōñedē, Quīnō baī apænequīmoo, ante guīñēnete
 wædāmaī ĩedāni. Mānīñedē edæ quīnō baī apænequīi,
 ante do ēñencæmīnimpa. ²⁰ Īñæmpa wīi nāmā pōnēn-
 inque apænequīmīni wæætē mōnō Wæmpo Ōnōwoca
 incæ apænecā ēñēnīnque apænequīmīni ĩmīnīpa,” ante
 Itota apænegacāimpa.

²¹ Ayæ godömenque apænedīnque Itota, “Mānīñedē
 edæ nāna caya ĩñōnate adocanque nāēmæ pīīnīnque,
 Wænoncæ, ānīnque tōmengā tōnīñacā ingante da
 godongā gocæcāimpa. Nāna wencaya ĩñōnate mæmpocā
 ĩñōmō nāēmæ pīīnīnque, Wænoncæ, ānīnque tōmengā
 wengā ingante da godongā gocæcāimpa. Ayæ wēñænāni
 incæ wæmpoda ĩnate nāēmæ pīīnīnque mäo apænedāni
 ēñēnīnque wadāni tömënāni wæmpoda ĩnate māmō
 wænōnāni wæncædaimpa. ²² Ayæ, Coditoidi ĩmīnīpææ,
 ante tömānāni botō ĩmōwo beyænque mīnitō ĩmīnite
 nanguī pīīncædānimpa. Pīīnāni wæwēmīni incæ
 æcānō ĩimæca ĩīnque baganca wæntædāmaī inte botō
 ĩmōwo beyæ pīīnte badāmaī ingāā tōmengā ingante
 botō āmo beyænque quēwencæcāimpa. ²³ Mānīñedē
 ate waodāni togænte pancæte ante mīni quēwēñōmō
 pōnāni ate wædīnque mīnitō ĩñōmō wayōmō wadāni
 nāni quēwēñōmō wodii wīnōedāni, āmopa. Edæ nāwangā
 āmopa. Edæ mōnō Idægobæ wayōmō wayōmō wodii

winöningue pancayömonga goyömini botö Waobo ëñagaimo inte edæ do poncæboimpa,” ante Itota apænegacäimpa.

²⁴ Ayæ, “Në odömongä ingante piinte cæyönäni tömengä miñæ në gocä ingante edæ ædö cæte piinte cædämaï inguïnänii. ²⁵ Awënë në odömongä wæwente quëwëñongä tömengä miñæ në gocä guiquënë ædö cæte wæwënämaï quëwenguingää. Edæ në cæcä tömengä awënë bai bacä ïningue idæwaa edæ ïmaimpa. Botö oncö ëacä bai në Awënë ïmo ïñömote wadäni, Wënæ awënë Beedeboobi ïmidö anguënë, ante piñäni incæ mïnitö botö tönö mïni quëwencabo ïñömïnite wadäni godömenque wënæ wënæ ante piincædänimpa,” ante Itota apænecä ëñengadänimpa.

*Guiññänämaï ïedäni, ante
(Odoca 12.2-7)*

²⁶ Ayæ apænedinque, “Incæte tömënäni ïnänite guiññänämaï ïedäni. ïñæmpa, Adämaï incædänimpa, ante quïëmë wë womonte i incæ iincayæ ate tömäa wi ænete bayonte edonque pönï bacäimpa. Ayæ quïëmë awëmö cæteï incæ iincayæ ate edonque pönï acædänimpa. ²⁷ Botö wëmö ïñömö mïnitö imïnite apænebo ëñente ate mïnitö botö apænedö ante ñäö apäiyömö apænecämïnimpa. Ayæ godö wæntæ botö änïñö ëñente ate mïnitö æibæ oncömanca æidinque ogæ tedete apænemïni ëñencædänimpa. ²⁸ Ayæ në baonque wænönäni inte önöwoca wænönämaï ïnäni ïnänite adinque mïnitö tömënäni ïnänite guiññänämaï ïedäni. Wæætë edæ baö tönö önöwoca tadömengadænguipo në ömæe ëwëñongä ingante guiquënë mïnitö tömengä ingante guïññente wæedäni.”

²⁹ Äningue, Itota godömenque apænecantapa. “Wacä ayamöidi önompo æmæmpoque mänimpodäni beyæ ti-

guitamö adotamonque ante pædæ godongä aminitawo. Incæte mīnitö Mæmpo änāmaī iñonte ayamö adocanque incæ yæipodē wæænāmaī ingampa. ³⁰ Mönö ocagui incæ æpoguīnō encamöö, ante Mæmpo Wængongui do ëñëninque mönō imonte aacampa. ³¹ Edæ, Ayamöidi bacoo pōni iñinque önonque inänipa, ante nē äningä inte mönō Mæmpo iñömö mīnitö imīnite wæætē waa acä apa guiñewëminii,” ante Itota apænëgacäimpa.

Waadäni ëñëñönäni mönō Itota ingante Ao angæimpa, ante (Odoca 12.8-9)

³² Godömenque apænedinque Itota, “Æcänö waodäni ëñëñönäni botö imote Ao äninque, Bitö botö Awënë inömi imipa, ante äna tömengä öönædē æiyongante botö tömengä ingante wæætē edæ Ao äninque, Bitö iñömö botö miñæ nē gogaīmi inömi imipa, ante botö Mæmpo ëñëñongä ancæboimpa. ³³ Wæætē waodäni ëñëñönäni botö imote nē Baa angaingä ingante guiquënë botö Mæmpo öönædē nē quëwengä ëñëñongä botö tömengä ingante adobaī edæ Baa ancæboimpa,” ante Itota apænëgacäimpa.

Botö beyænque guëa piincædänimpa, angampa (Odoca 12.51-53, 14.26-27)

³⁴ Ayæ apænedinque Itota, “Inguipoga quëwënäni piyänë cæte wæatedö wæætē cædāmaī inte quëwencædänimpa, ante cæcæte ante Itota imæca pongaingä ingampa, ante mīnitö pönëminitawo. Iñæmpa yaëmë näæante baī pōmo imopa. ³⁵ Botö apænedö beyæ onguiñæna nāna wæmpocaya incæ näëmæ piincædaimpa, ante pōmo imopa. Onquiyæna adobaī nāna badancaya incæ näëmæ piincædaimpa. Nāna wæntecaya incæ näëmæ waadedāmaī inte piincædaimpa, ante pōmopa. Mänömaī cæbo imopa, ante pönëminiyaa.

³⁶ Īninqe, botö änö beyä nāni owocabo incæ näēmä waadedāmaī piincædānimpa,” ante apænecāimpa.

³⁷ Ayä apænedinque Itota iīmaī apænecantapa. “Edæ æcānō mæmpo tönö wäänä inate ædæmō waadedinque botö imote wæætē pönömenque waadeda iñömö tōmengä iñömö botö nē ěmiñængä ædö cæte baquingää. Adobaī wēñængä ingante ædæmō waadedinque botö imote pönömenque nē waadecā iñömö tōmengä wæætē botö nē ěmiñængä ædö cæte baquingää. ³⁸ Ayä æcānō botö miñä pöinēna tōmengä iñömö edæ, Awä botö wænguiwä, ante næænte ponte bai cædinque, Wænönāni wæmo incæte Itota miñä cōwē gocæboimpa, ante poncæcāimpa. Wæætē æcānō mänōmaī cædāmaī ina guiquēnē tōmengä ædö cæte botö nē ěmiñængä ingu-ingää. ³⁹ Æcānō nāmanque pönente, Īmæcaque waa quēwenguimo, ante ānaa tōmengä iñömö quēwēnāmaī incæcāimpa. Wæætē edæ, Wæmo incæ wæwēmo incæ botö öönädē Awēnē angä ěñente cōwē cæcæboimpa, ante æcānō āna guiquēnē tōmengä iñömö edæ cōwē quēwencæcāimpa,” ante Itota apænecāimpa.

*Nē pönengä nānō waa cædinō beyä eyepä æncæcāimpa
(Mäadoco 9.41)*

⁴⁰ Ayä apænedinque, “Mīnitö imīnite Ao āninqe waocā botö imote do edæ Ao āningä ingampa. Ayä botö imote Ao āninqe botö imote nē da pönongaingä ingante do edæ Ao āningä ingampa. ⁴¹ Wængongui beyä nē apænecā ingante bitö, Wængongui beyä nē apænēbi inte pöe, āmi ĩninqe Wængongui beyä nē apænecā nānō paga ænganca bitö adopo æncæbiimpa. Ayä nē nō cæcā ingante, Bitö nē nō cæbi inte pöe, āmi ĩninqe nē nō cæcā nānō paga ænganca bitö adopo æncæbiimpa. ⁴² Nāwangä āmopa. Bitö Itota miñä nē gobi inte æpä

becæbiimpa, ante bitö guiyangä ingante pædæ godömi ængä ininque bitö godöni beyæ eyepæ æncæbiimpa,” ante apænedinque Itota tömënäni inänite da godongä gogadänimpa.

11

*Wäö tömengä miñæ nē goda inate da pönongä pönapa
(Odoca 7.18-35)*

¹ Ayæ tömengä miñæ nāni, Dote, ante gocabo inänite iinque apænedinque Itota wadæ godinque tömënäni nāni quëwëñömö odömoncæte ante ayæ, Ëñencædänimpa, ante apænecæte ante wayömö wayömö gocantapa.

² Mäniñedē edæ Wäö iñömö tee mönete ongöñongante wadäni tömengä weca pöinque, Mönö Codito iimaï cæcampa, ante tededäni ëñente wædinque Wäö wæætē tömengä miñæ goda inate Itota weca da godongä godatapa. ³ Ininque Wäö beyæ ancæte ante pöinque tömëna iimaïnö ante Itota ingante apænedatapa.

—Bitö iñömö dodäni nāni, Nē Ponguingä, ante nē angäimi adobi imitawo. Wæætē tömënäni nāni nē angäimi inämaï imi ininque bitö wæætē, Wacä ponguingä, ante wänö cöedäni, ämitawoo. Æbänö mönitö cæquimöni, ante ëñencæte ante wämönipa.

⁴ Ante äñönate Itota wæætē, “Mīnatö ponte ëñëñömiina botö æbänö apænebo ëñëminatawo, ante ayæ, Botö æbänö cæbo aminatawo, ante minatö wæætē Wäö weca gote mäo apænemiina ëñengæda. ⁵ Botö godö cæbo ate babetamö inināni incæ waa bamonte adäni aminapa. Cömante inināni incæ waa bate dao dao godäni aminapa. Baate inināni incæ æmontai waëmontai baadäni aminapa. Babetamonca inäni iñönänite botö godö cæmömo ate önömonca waa bamoncate ëñënäni aminapa. Do æmæwo wænte öñönäni iñönänite botö godö cæbo ate

ñäni ömämönäni amīnāpa. Ömaadāni inte wæyönānite botö Wængonguī waa pōnī nānō pōnō cægainō ante apænebo ēñente todāni amīnāpa. ⁶ Ayæ, Botö beyæ waocā wīi pīinte wadæ gocā iñōmō tōmengā watapæ nānō quēwenguinque edæ oda cædāmaī incæcāimpa, ante apænebo ēñēninque mīnatö Wäö ingante māo adodö ante apænemīna ēñengæda,” ante Itota angantapa.

⁷ Angā ēñēninque Wäö beyæ nē ānīna wadæ goyōna edæ Itota wæætē tōmānāni inānite, Wäö æbānō ingāā, ante apænecantapa. “Mīnitö guiquēnē quīnō acæte ante önōmæca gomīnitapa. Cæwīpa woboyæ pæmænte ate æmænō ædæ æmænō ædæ gobāingā ingante mīnitö dicæ acæ gomīnitawogaa. ⁸ Īninque edæ quingānō ingante acæte ante gomīnitapa. Waocā weocoo waëmoncoo mongænongā ingante mīnitö dicæ acæ gomīnitawogaa. Īñæmpa waëmoncoo mongængā iñōmō awēnē oncōnē quēwengā apa quēwēnānīi. ⁹ Īninque edæ quīnante gomīnitawo. Mīnitö mīni nē go acæ cædongā iñōmō edæ Wængonguī beyæ nē apænecā ingantawo. Nāwangā impa. Wængonguī beyæ nē apænecā Wäö ingampa. Incæte tōmengā wīi Wængonguī beyæ nē apænegaīnāni bai inongā inte godōmenque nanguī cæcā ingampa, ante apænebo ēñēmaīmīnīpa. ¹⁰ Wængonguī iīmaī angampa, ante yewæmongatimpa.

‘Botö beyæ nē apænecā ingante da pōnōmo pōninque tōmengā taadö tāno beyænte bai cæcæcāimpa.

Tōmengā bitö Codito īmi beyæ ante taadö waa pīnonte bai waa cæcæcāimpa.’

Mānōmāinō ante dodāni adocā Wäö ingantedö ante pōnēninque yewæmongadānīpa. ¹¹ Nōwo iñōmō āmo ēñēedāni. Īmæca mīni ēñagāincabo iñōmīnite æpænē mōnō nē guidōnongā Wäö adocanque ñænængā iñon-gante wacā tōmengā bai edæ dæ angampa. Incæte

öönädë Awënë Odeye nempo quëwënäni iñönäni adocanque guiyangä pönï ingä incæte Wäö pönömenque wëdangä ingampa,” ante Itota apænecantapa. ¹² Ayä iïmaï ante godömenque apænecantapa. “Wäö täno nänö apænedöñedë ayä godömenque ñöwo ganca täi piñænäni pogodo pöningue, Öönädë Awënë Odeye nempo mönö wäänë guicäïmpa, ante tee tate guiite bai cædinque, Mönö Awënë incæcäïmpa, ante edæ ö ænte bai cædänipa. ¹³ Edæ Wængongui beyä në apænegainäni tönö, iïmaï cædäni, ante në wææ angaingä tönö tömënäni tömänäni edæ, Awënë poncæcäïmpa, ante cöwë Wäö nänö ponganca apænegadänimpa. ¹⁴ Iñinque, Ediya wodi ayä poncæcäïmpa, ante näni në änogä Wäö iñömö adocä ingampa, ante pönëmiñiyaa. ¹⁵ Ëamonca ongonte ëñëdäni,” angantapa.

¹⁶ Godömenque apænedinque Itota iïmaï angantapa. “Inguipogaque ante në quëwënäni iñömö quingämë bai inänipa. Quiëmë bai edæ quëwënänipa. Wëñænäni mönö godonte äiñömö täe contate owempodäni näni owempodö bai edæ adobai cædänipa, ante awædö. Wëñænäni näni owempote cæcabo incæ ææmäë cæte bai owempote cædinque wädäni inänite aa pedänipa. ¹⁷ ‘Minitö beyä ööña we we ööñömöni minitö wæætë edæ äwadämaï imiñitapa töö,’ ante owempodique wëñænäni piinte tedewënänipa. Ayä wæætë, Waocä do wængä ate näni wëbai ante wëñænäni näni owempote cæcabo iñömö, ‘Mönitö Ca ca wæyömöni minitö wæætë edæ wädämaï imini wæmönipa,’ ante piinque aa pedäni bai ñöwodäni iñömö edæ adobai piinte tedewënäni inänipa. ¹⁸ Iïmaï edæ impa. Wëñænäni näni wædö bai Wäö iñömö cængui cænämaï tepæ bedämaï ponte quëwëñongante ñöwodäni guiquënë, Wënæ tönö Wäö quëwengampa, ante piinänipa. ¹⁹ Ayä wæætë botö Waobo ëñagaimo inte edæ

ponte nē cænte bete quēwēmo adinque botō imotedō ante mīnitō iñōmō, Cæowæobi inte cæmipa. Beowæobi inte bebipa, ante badete tomīnipa. Ayæ godōmenque, Odōmāno awēnē beyæ nē æwēnāni tōnō nē ēñēnāmaī cædāni iñōnānite bitō tōmēnāni æmigo imipææ, ante botō imote pīinīnque mīnitō wēñænāni nāni pīinte aa pedō baī ānewēmīnipa tōō. Incæte, Nē nō ēñēnāni iñōmō nō cædānīpa, ante adinque, Nāwangā nō ēñēnānīpa, ante mōnō ēñengæīmpa,” ante Itota apænegacāīmpa.

*Nē ēñēnāmaī cædāni iñānite Itota pīingampa
(Odoca 10.13-15)*

²⁰ Ayæ, Mīnitō quēwēñōmō botō bamōnengæ nanguī cæbo adīmīni incæ mīnitō wēnæ wēnæ mīni cædīnō ante, Ancaa wæwente awædō, ante dicæ wæmīnitawogaa, ante pīinīnque Itota wayōmō wayōmō tōmengā nānō nanguī cædīñōmō quēwēnāni iñānite iīmaīnō ante mā pīingantapa. ²¹ “Codatīi iñōmō quēwēmīni ēñēedāni. Betaida iñōmō quēwēmīni ēñēedāni. Mīnitō mīni wæwengūnque ēñēnāmaī cæte quēwēmīnidō anguēnē. Edæ botō mīnitō weca tæi pīñænte botō cædī baī Tido nāni quēwengaiñōmō Tidōō nāni quēwengaiñōmō adobaī cæbo baī māniñōmō quēwengaiñāni iñōmō tōmēnāni dobæ wēnæ wēnæ nāni cægāinō ante ñīmpo cædinque weocoo gōmæ ēmoncoo wēñadinque gōnai òni pæcate Ca ca wæcægadānīmpa. ²² Īnīnque mīnitō imīnite āmopa. Wængonguī nānō apænte anguīōnæ iīnque bayonte Tido iñōmō quēwengaiñāni tōnō Tidōō iñōmō quēwengaiñāni iñānite nanguī pangā wæwēnāni incæte tōmengā mīnitō imīnite godōmenque pangā wæwencæmīnīmpa. ²³ Ayæ Capēnaōmō iñōmō quēwēmīni ēñēedāni. Mīnitō imīnite Wængonguī dicæ oōnædē wo ææntodongā æi gote toquīmīniyaa. Īñæmpa tadōmengadænguipo wææntodongā guī wæcæmīnīmpa. Edæ botō mīnitō

weca täi piñante botö cædi bai Todömä nani quëwengaiñömö adobai cæbo bai tömënäni nani quëwengaiñömö edæ godömenque ñowo ganca edæ mä ongoncædön-
impa. ²⁴ Ìninqe edæ ämo ëñeedäni. Wængonguï nänö apænte anguiönæ iinqe bayonte Todömä quëwengainäni inänite nanguï pangä wädäni incæte minitö iminite godömenque pangä wæcæminimpa,” ante Itota tömënäni inänite piingacäimpa.

*Botö weca pö guëmædäni, angampa
(Odoca 10.21-22)*

²⁵ Ayæ mäníñedë Wængonguï ingante apænedinque Itota, “Mæmpo ëñëmi. Wädäni nämä ocai encadäni tönö nanguï adinque në ëñënäni tönö mäninö bitö ëñengainö ante ëñënämai incædänimpa, ante cædinque bitö cægainö ante wë wodonte bai pæ wëenëgabiimpa. Wæætë edæ wëñænäni nani pönënö bai në pönënäni inänite wæætë bitö edonque odömömi adinque do ëñënänipa. Bitö öönæde Awënë ingaïmi inte inguipoga Awënë adobi inömi inte edæ mänömai cæbipa, ante adinque botö bitö imite waa ate pönëninque apænebopa. ²⁶ Mæmpo, bitö tömëmi änö bai cædinque waa cæbi adinque botö Ao ämopa,” ante Wængonguï ingante waa apænecantapa.

²⁷ Wængonguï ingante iinqe apænedinque Itota godongämæ ongönäni inänite wæætë apænecantapa. “Botö Mæmpo nö ëñengä inte pönö odömongä beyænque botö iñömö tömänö ante në ëñëmo imopa. Ayæ, Botö tömengä Wëñæmo iñömote botö Mæmpoque botö imote në againgä iñongante wädäni adämai inänipa. Wæætë edæ Mæmpocä ingante botö tömengä Wëñæmo inömo inte adoboque në agaïmo imopa. Ìninqe, Botö abo bai iinänique adobai ate bai pönencædänimpa, ante cædinque botö minitö iminite odömömo adinque minitö adobai Mæmpocä ingante në ate bai pönëmini bamïnipa.”

²⁸ “Teēmē mongænte bai nangæ batawēmīni īnīnque mīnitō botō weca pōmīni ate botō wæætē teēmē mongænte mīni wæwēnō ante ō æmo ate mīnitō wæætē gancæ pōnente guēmancæmīnimpa. ²⁹ Edæ botō mīmōno gānē pōnēnīnque nāmā beyænque ānāmaī quēwēmo adīnque mīnitō botō weca pōmīni īnīnque botō mīnitō tōnō īñacabo cæcæboimpa. Edæ wagadada awæmpaa goti wīmoncate äāmencaque goda bai mōna guēa cæcaya bayōmōna botō nō ēñēnōmo inte pōnō odōmonte apænebo ēñēnīnque mīnitō ōnōwoca wampo pōnente guēmancæmīnimpa. ³⁰ Edæ botō tōnō äāmencaque bai cædīnque bitō īñōmō oo wīmoncadimpa mongænte bai edæ do cæcæbiimpa. Botō mongæncōo wodæī īñonte bitō wæætē edæ wodæī mongænte gote bai nangæ badāmaī incæbiimpa,” ante Itota īinque apænecacāimpa.

12

Guēmanguiönæ īñonte tōmēmō tā pete ænānīpa (Mäadoco 2.23-28; Odoca 6.1-5)

¹ Māniñedē guēmanguiönæ īñonte Itota tōmēmoncodē tæcæguedencodē gocantapa. Goyongā tōmengā miñæ nē godāni guiquēnē gæwænte wædīnque tōmēmō tā pe tā pe ænīnque tæcæ cæncæ cædāni. ² Adīnque Paditeoidi guiquēnē Itota īngante wæætē,

—Bitō miñæ nē godāni æbānō cædānīi, ante cōwā aquēnē. Īñæmpa, Guēmanguiönæ īñonte mānīnō bai cædāmaī īedāni, ante dodāni nāni wææ angainō ante ēñēnāmaī inte īñāni īñōmō do cædānīpa tōō.

³ Ante pīñōnānīte Itota,

—Mīnitō īñæmpa docā Dabīi wodi tōnō godongāmæ godāni tōnō gæwænte wædāni īnīnque tōmengā æbānō cægacāī ante yewæmonte ongō incæte mīnitō īñōmō adāmaī inte bai ānewēmīni awædō. ⁴ Tōmengā īñōmō

Wængongui oncönë go guicantapa. Mänincönë, Wængongui qui, ante në godönanique cængui impa, ante wæe nani angainö bai cædinque tömënäni, Wængongui qui, ante päö ñoncæ ñoncæ cædönänimpa. Incæte mänii päö wii Dabiidi cængui ini incæ Dabii do cængantapa. Ayæ tömengä tönö cægönäni adobai godongämæ cængadänimpa. ⁵ Ayæ, Wængongui qui, ante në godönäni iñömö Wængongui oncönë ñænæncönë iñömö önönæque nani cæbai guëmanguïönæ iñonte adobai cædäni incæte wentamö entawënämai önonque cæcædänimpa, ante Möïtee wodi wæe yewæmongacäimpa. Minitö iñömö mäninö ante adämai inte bai änewëminipa töö, angantapa.

⁶ “Ayæ apænebo ëñeedäni. Minitö, Wængongui oncö ñænæncö waa pöni ongoncompa, ante ayömini edæ botö ñowo minitö weca në ongömo guiquënë wii Wængongui oncö bai ongömo inte wii önömoque ongömopa. Wæetë edæ nämä nö cædömo inte botö iñömö edæ godömenque waa pöni ongömo apa quëwëmini. ⁷ Incæte, Wængongui iimaïnö ante apænecampa. ‘Wængongui qui, äninque mini iya tänö ante pönömenque waa adinque botö në waadete mini godö waa cædö ante godömenque waa abopa,’ ante Wængongui angampa. İninque minitö iñömö Wængongui nänö angainö ante ëñëmini inte bai iinäni wentamö mongænämai iñönänite, Mini pante wæquinque mänömai cæminipa, ante apænte piinämai incædöminimpa. ⁸ Botö iñömö Waobo në ëñagäimo iñömö Tæiyæ Awënë inömo imopa. İninque botö në guëmanguïönæ Awënë inömo inte edæ, Guëmanguïönæ iñonte edæ æbänö cæquii, ante adobo në Ämo imopa,” ante Itota apænegacäimpa.

*Ni cömampoingä
(Mäadoco 3.1-6; Odoca 6.6-11)*

⁹ Äninqe wadæ godinque Itota iñömö Wængongui angä nani eñente yewæmongainta ate oodeoidi nani odömöincönë go guiigacäimpa. ¹⁰ Mäniñömö ni cömam-poingä a ongongä adinque Paditeoidi guiquënë, Itota wapificä cäcä ininque monö mäo pünte angäimpa, ante nē änanī inte tömengä ingante änanitapa.

—Guëmanguiönæ iñonte wacä waa bacäcäimpa, ante cædäni, ante Wængongui wææ angantawo.

¹¹ Ante Itota ingante äñönänite tömengä wæætë,

—Guëmanguiönæ iñonte waocä tömengä cæningä ontatodë goyæ gui adinque mini waocabo imini incæ æcämë pædæ guiipote äenämai imaingää. ¹² Cæningä önonganque iñongante waocä iñömö waëmö pöni ingampa, ante adinque guëmanguiönæ i incæte waodäni beyæ cöwë waa cæcäimpa, ante ämo eñëmaimīnīpa.

¹³ Äninqe ni cömampoingä ingante wæætë,

—Pædæ pompobi, angä.

Eñëninque tömengä pædæ gopodinque æmæmpo bai waa empocä bacantapa. ¹⁴ Adinque edæ Paditeoidi guiquënë wadæ godinque, Æbänö cæte tömengä ingante wænömö wænguingää, ante godongämæ pönëninque tedegädänimpa.

Codito æbänö cæquiringä, ante Itaiya nänö apænegainö

¹⁵ Tömënanī, Wæñongäimpa, ante pönente tededäni wædinque Itota iñömö wadæ gocantapa. Wadæ goyongä tæiyänäni tee empo godäni ate wædinque tömengä godö cæcä ate nē wënæ wënæ inte wæwëninäni tömänäni waa badänitapa. ¹⁶ Ayæ nē waa badänäni inänite, Minitö, Botö æbodö imo, ante mäo apænedämai iedäni, ante wææ angantapa. ¹⁷ Ininque Itaiya wodi Wængongui beyæ nē apæneçä iimainö ante nänö yewæmongainö bai iinque cætimpä.

¹⁸ “Wængongui iimaï ante apænecampa. Botö imote nê cæquingä incæcäimpa, ante botö nê apænte ænongä iñömö a ongongä aedäni.

Adocä botö nê waadedongä iñongante botö tömengä ingante adinque watapæ tobopa.

Botö Önöwoca ingante da pönömo ænte ewocadinque botö imo nê cæcä iñömö,

Botö nö cæte apænte ancæboimpa, ante tömengä ood-eoidi inämaï inäni inänite măo apænecæcäimpa.

¹⁹ Incæte tömengä wii wæætedö wæætê piincæcäimpa. Ogæ tededämaï incæcäimpa.

Woadäni taadö godinque tömengä dicæ Yæ yæ ante tedecä ëñëñäniyaa.

²⁰ Cæwipa bedë næænimpa wä tadämaï inäni bai waocä wæwengä iñongante tömengä adobaï nê wæwengä ingante wido cædämaï ingampa.

Ayæ gongapæncade cömencagui mini tente täämämoque go adinque pi ongömönämaï inäni bai tömengä adobaï waocä wæntæye bayongante tömengä ingante godö piinämaï ingampa.

Adocä botö imote nê cædongä ingaingä inte tömengä nê Awënë nänö baganca cöwê nöingä ante apænte äninque cöwê waa cæcæcäimpa.

²¹ Ayæ botö imote nê cædongä nê Awënë bacä adinque wadäni oodeoidi inämaï inäni incæ, Tömengä emöwo beyænque mönö quëwengäimpa, ante pönencædänimpa,”

ante Itaiya wodi Wængongui beyæ nänö yewæmongainö bai Itota mönö Codito ñöwo ponte waa cæcä ingampa.

*Wënæ tönö cæcä imaingampa, ante wapiticæ änänipa
(Mäadoco 3.20-30; Odoca 11.14-23, 12.10)*

²² Mäniñedē wacā wēnæ tönō quēwēnongā inte babetamongā babetadecā badingā iñongante wadāni tōmengā ingante ænte māmōnāni pongā adinque Itota godō cæcā ate tōmengā awinca adinque nē tedecā bacantapa. ²³ Cæcā waa bacā adinque tōmānāni, Æbānō cæcāā, ante guiñente wædinque, “Awēnē Dabii wodi pæingā wabānō imaingampa,” ante pōnente wægadānimpa.

²⁴ Mänōmañō ante wædāni ēñēninque Paditeoidi guiquēnē, “Iñæmpa wēnæidi awēnē Beedeboo tönō nē cæcā iñongā inte Itota wēnæidi iñānite wido cæbaingampa,” ante tedewēnānitapa.

²⁵ Wapiticæ tōmēnāni pōnēnō ante ēñente wædinque Itota tōmēnāni iñānite, “Awēnē odeye nempo quēwēnāni iñōmō nāēmæ wæatedō wæætē cædāni iñinque awēnē odeye nānō ōmædempote wæquinque tōmēnāni nāmā ēwente cæbainānipa. Ayæ adocōnē owocabo incæ adoyōmō godongāmæ quēwēnānāni incæ nāēmæ wæatedō wæætē cædāni iñinque tōmēnāni oncō woquinque nāwæ gobainānipa. ²⁶ Ayæ Tatāna nempo quēwēnāni iñōmō edæ nāēmæ pīinque wæatedō wæætē cædinque tōmengā ingante wido cædāni iñinque Tatāna dicæ tōmēnāni awēnē odeye imaingāā. ²⁷ Mīnitō, Beedeboo tönō cædinque Itota wēnæidi iñānite wido cæcampa, ante tedewēmīnipa. Mānīnō mīni ānewēnō nāwangā i bai mīnitō mīñæ nē godāni guiquēnē æcānō tönō cæte wido cædānii. Iñinque mīnitō mīñæ nē godāni incæ mīni ānewēnō beyænque ante nāēmæ pīinque mīnitō iñānite wæætē apænte āninque pīincædānimpa anguēnē. ²⁸ Botō iñōmō Wængonguī Ōnōwoca tönō cæte wēnæidi iñānite wido cæbo apa ānewēmīni. Mänōmaī i iñinque botō Wængonguī Awēnē Odeye iñōmo inte mīnitō weca do pōmo aedāni,” ante Itota apænecāimpa.

²⁹ Ayä apänedinque tömengä, “Në täi pñängä ingante wii goto wininque waocä ædö cæte tömengä oncönë guite mäincoo ö ænguingää. Edæ në äacä ingante bæi ongonte goto winte ate pö guite ö äänäni bai botö iñömö wënæ inte në bæi ongonte wido cæbo imopa,” angantapa.

³⁰ Ayä, “Botö tönö æcänö wii godongämæ cæcä iñömö tömengä iñömö edæ Baa ante botö imote piinte cæcä ingampa. Ayä botö, Waodäni botö miñæ poncædänimpa, ante cæyömo waocä botö tönö wii cæcä iñömö tömengä wæætë botö miñæ poncæ cæyönänite tatodongä wadæ godänipa,” ante apäñecantapa.

³¹ Ayä, “Ininque apänebo ëñeedäni, angantapa. Mïni waocabo wënæ wënæ cämïni incæ Mæmpo Wængongui ingantedö ante babæ ante godö wiwa ämïni incæte Wængongui wæætë tömänö beyä pönö ñimpo cæcä beyænque quëwencämïnimpa. Wæætë edæ Wængongui Önöwoca ingante babæ ante godö wiwa ämïni ñinque Wængongui mäninö ante cöwë ñimpo cædämaï incæcäimpa.

³² Ayä botö Waobo ëñagaimo iñömote botö imotedö ante waocä piininque adodeque angä incæte Wængongui godö ñimpo cæcä ate quëwencæcäimpa. Wæætë botö Täiyä Waëmö Önöwoca ingantedö ante æcänö piininque babæ äna guiquënë tömengä inguipoga nänö quëwengäñedë incæ wænte ate nänö goyedë incæ Wængongui tömengä nänö wënæ wënæ äninö ante cöwë ñimpo cædämaï incæcäimpa,” ante Itota apäñegacäimpa.

Awæ æbänö iwæ, ante tömenca bete ëñengäimpa, ante (Odoca 6.43-45)

³³ Ayä waomö mönö cædinö ante awæ incate bai impa, ante odömoncæte ante Itota iïmaï ante apäñegacäimpa. “Awæ æbänö iwæ, ante ëñencæte ante mönö tömenca

tä pete bete eñengäïmpa. Awæ waiwæ iwæ ïninqe tömenca wainca incaquiwæ ïmpa. Wæætë awæ baawæ iwæ ïninqe edæ tömenca baaca incaquiwæ iwæmpa, ante eñengäïmpa. ³⁴ Mïmönë mönö pönëmämo eyede tate bai tao godedinque mönö mänïmämoque ante pönëninque tedemompa. ïninqe mïnitö täntæ päïmïni bai ïmïni ïñömö wiwa cæte quëwëmïni inte mïnitö ædö cæte waa ante apænequïmïni. ³⁵ Ayæ waa pönï mäincoo da wente ate tadonte ænänï bai cædinque në waa cæcä ïñömö mïmönë waa pönï nänö entawëninö ante pönëninque waa pönï tedete waa cæcampa. Në wiwa cæcä guiquënë mïmönë wiwa nänö entawëninö ante pönëninque wiwa tedete wënæ wënæ cæcampa.”

³⁶ “Edæ apænebo eñëedäni. Wængonguï tömengä nänö apænte anguïönæ ïñonte, Mänïne quïnante önonque tedebitawo, ante angä eñëninque mïni waocabo edonque apænequënëmïni ïmïnipa. ³⁷ ïninqe mïni tedepämo tömämämo ante Wængonguï apænte äninque edæ pancamïniya ïmïnite ñïmpo cædinque edæ pancamïniya ïmïnite, Mïni panguinque tedewëmïnipa, ancæcäïmpa,” ante Itota apænegacäïmpa.

*Mä cæte odömömi amönie, ante änänïpa
(Mäadoco 8.11-12; Odoca 11.29-32)*

³⁸ Apænecä eñëninque në odömönäni tönö Paditeoidi pancadäniya Itota ingante apænedinque,

—Awënë në Odömömi eñëmi. Pönencædänïmpa, ante mä cæte bitö odömönö ante mönitö äinente wæmönïpa.

³⁹ Äñönäni Itota wæætë,

—Mïni në wiwa cæcabo inte Wængonguï ingante ëmö cæte pangote bai mïni wadæ godincabo ïñömö mïnitö, Mä cæte odömömi adinque pönëmaïmönïpa, ante ancaa ämïni awædö. Näwangä ämo eñëedäni. Nöwomïni ïmïnite mä cæte odömönämaï ingäïmpa. Cönäö wodi

beyä nänö cægainö ante edæ mäninque mini aquinque cæcäimpa änewëminii. ⁴⁰ Mëönaa go adoönæque iñonte gæyæ cæncadë Cönäö wodi nänö ongongaï bai edæ botö adobaï Waobo ëñagaïmo inte edæ mëönaa go adoönæque adopoönæ wao wodido ongoncæboimpa. ⁴¹ Cönäö wodi Wængongui beyä apænecä ëñëninque Nïnebaidi wënæ wënæ nani cægainö ante ñimpo cædinque Wængongui gämænö pongadänimpa. Cönäö wodi wædangä iñongante botö nê ñænæmo inte nö ante apænebo ëñëninque mïnitö wæætë ëñënämaï iminipa. Ìninqe Nïnebaidi Wængongui gämænö nê pongainäni incæ Wængongui nê apænte angä weca pöninque mïni ñöwo quëwencabo tönö godongämæ gongænte ongöninque, Mïni panguinque ëñënämaï ingaminimpa töö, ante apænte piinänidö angüenë.

⁴² “Ayä adobaï betamonca gämænö ömæ awënë onquiyängä iñömö awënë Tadömöö wodi nanguï ëñente nänö apænedö ante ëñencæte ante doönæ quëwëninque pongacäimpa. Tadömöö wædænque ëñengä iñongante botö godömenque nanguï ëñëmo inte mïnitö weca ongöñömote mïnitö iñæmpa wii ëñëminipa töö. Ìninqe mäningä onquiyängä incæ Wængongui nê apænte angä weca pöninque mïni ñöwo quëwencabo tönö godongämæ ongöninque, Mïni panguinque ëñënämaï ingaminimpa töö, ante apænte piincæcäimpa,” ante Itota apænegacäimpa.

Wënæ waodë owote godingä inte adodö pongampa, ante (Odoca 11.24-26)

⁴³ Ayä apænedinque Itota iïmaï ante apænecantapa. “Waocä baönë owote ate tao godinque wënæ iñömö edæ, Quingänö baönë go guiidinque edæ guëmante quëwenguimoo, ante diqui diqui minte ayongä önömæca

to aminte i ate wædinque edæ, ⁴⁴ ‘Botö tao god-incönë adodö go guite quëwencæboimpa,’ ante pönëinque adodö pongampa. Ponte ayongä waocä önonganque bayongante wacä önöwoca tömengäa owodämaï ingä adinque wënæ wæætë, Æ waocä botö owodincö bai inongä inte ñöwo önonconque bai wadæ ñëmænte mäincoo cabo tē gæte bai ömæwocacä ingä abopa. ⁴⁵ Ante adinque tömengä wæætë godinque wënæidi godömenque wiwa cædäni tiæte ganca mänimpodäni inänite ænte pongampa. Tömënanäni tömänäni waocä baönë godongämæ pö guite owodäni ate waocä inöömö wënæ yewæninque godömenque wæwengampa. Nöwomini guiquënë wiwa mini cæcabo adobai bate wæwencæmïinpa,” ante Itota apænecäimpa.

*Itota badä tönö tömengä biwiidi
(Mäadoco 3.31-35; Odoca 8.19-21)*

⁴⁶ Itota oncönë a ongöninque nanguï inäni inänite apæneyongä tömengä nänö biwiidi tönö tömengä wäänä tömengä ingante bee tente apænecæte ante oncodo ponte a ongönäni. ⁴⁷ Adinque wacä añecæ ponte apænecantapa.

—Bitö badä bitö biwiidi bitö imite apænecæte ante oncodo ponte yabæque ongönänipa cæbii.

⁴⁸ Äñongante Itota wæætë,

—Botö badä ædänö inää ante ämoo. Ayæ botö biwiidi ædänidö inänii ante ämoo, ante pönëminii.

⁴⁹ Äninque, Itota tömengä miñæ nē godäni gämænö oo cæmöninque,

—Inäni inöömö botö badäidi botö biwiidi inönäni inänipa, ante mänömainö ämo abaïminipa. ⁵⁰ Mönö Mæmpo öönæde nē quëwengä nänö änö bai ëñente æcänö cæte quëwëna mäningä edæ botö biwi ingampa. Mäningä botö biwinque ingampa. Mäninä botö badä inampa, ante pönencæboimpa, ante Itota apænecäimpa.

13

*Waocä nänö quiyadö ante odömonte apænecampa
(Mäadoco 4.1-9; Odoca 8.4-8)*

¹ Mäniönæ edæ Itota oncodo tao godinque gäwapæ wedeca godinque tæ contagacäimpa. ² Tömengä nänö tæ contate ongöñömö nangui inäni tömäo goto ponte ongönäni adinque tömengä wæætë wipodë go guite tæ contate wäi wocænte owoyongä tömënäni ayæ gäwapæ yæwedecaque ömaaque ongönänitapa. ³ Ayæ ömaaque ongönäni inänite apænedinque tömengä, Wængongui Awënë nempo quëwëninque æbänö cæquiï, ante ëñencæminimpa, ante botö imæca quëwënäni näni cædönö ante odömonte apænebo ëñëedäni.

Äninque Itota nangui apænecantapa. “Waocä në quiyacä iñömö quiyacæ gocampa. ⁴ Gote quiyayongä pancamonga taadö iñömö wææmompä. Taadö wæænte eyepodimö öñöñonte ayamöidi pöninque dobæ ade cänänipa. ⁵ Pancamonga guiquënë dicamontaa onguipoi woyedömö iñömö eyepote wææmpä. Onguipoi woyedömö öñömö inte pæquinämaï quingæ tä bocate pædinque æmonga æipa. ⁶ Edæ guingo icate æmæwo näñe wæmpä. İninque oguimento yæyæmë guiwadämaï inte cöñe bawadämaï iñonte näñque ti näwänö wänä cacadinque edæ guingo icate näñe wæmpä. ⁷ Pancamonga guiquënë ömentacodë nänö eyepodimö iñömö pæquinämaï tä bocate gä æiyonte ömentacoo pö incootonque ganta cæca ate näñe wæmpä. Wampo incapa pæquiï. ⁸ Wæëmonguipoga quiyadimö guiquënë tä bocate waa pædinque tömëmö nangui pöni incapa. Incate pancawæncaa tiëë ganca, pancawæncaa tetenta ganca, pancawæncaa todëinta ganca mänimpomö incapa. Quiyacä nänö quiyadö ante edæ botö mäninque ante

apænebopa. ⁹ Ēamonca ongonte ēñēedāni,” ante Itota apænegacäimpa.

*Önömoncaque ēñente pönēnāmaï inānīpa, ante
(Mäadoco 4.10-12; Odoca 8.9-10)*

¹⁰ Ayæ tömengä miñæ nē godāni tömengä weca ponte apænedinque, Itota ēñēmi. Bitö tömēnāni inānite ingui-poga quēwēnāni nāni cæinō ante odömōninque quīnante māninque ante odōmonte apænebitawo.

¹¹ Äñönānite Itota, “Öönädē Awēnē Odeye nempo æbānō quēwenguī, ante mīni waocabo wēēnēhedē mīni ēñēnāmaï ingainō ante botō ñowo mīnitō imīnite pönō edonque apænebo ate mīnitō adomīnique nē ēñēmīni bamīnīpa. Wæætē tömēnāni inānite guiquēnē botō māninō ante godō apænedāmaï imopa. ¹² Edæ nē ēacā ingante godōnāni nānō godōmenque æi bai botō nē ēñengā ingante godō apænebo ate tömengä godōmenque waa pōni ēñente bacæcäimpa. Wæætē nē ömæpocā inongā ingante wædænque nānō ēadi incæ ö ænāni bai nē ēñēnāmaï ingā guiquēnē adobai wædænque nānō ēñēnō incæ ö ænte bai ewente bai baquīnō anguēnē. ¹³ Incæte edæ awincaque adinque nē adāmaï ināni inte tömēnāni önömoncaque ēñēninque nē ēñēnāmaï ināni inte pönēnāmaï inānīpa. Īninque botō, Wængonguī Awēnē nempo æbānō quēwenguī, ante ēñēnāmaï incædānīpa, ante cædinque imæca quēwēnāni nāni cæinonque ante odōmonte apænebopa, angantapa. ¹⁴ Edæ Wængonguī beyæ apænedinque Itaiya wodi iūmaï ante nānō yewæmongainō bai ñowo quēwēnāni incæ iinque cædānīpa.

‘Nawangä ēñencæte ante cædinque mīnitō önömoncaque ēñēninque pönēnāmaï imīni inte ēñēnāmaï incæmīnīpa.

Nāwangä acæte ante cædinque mīnitō awincaque ad-
inque wæætē pōnēnāmaī īmīni inte adāmaī in-
cæmīnīmpa.

¹⁵ Mānīnāni, Wīī aīnēwædō, ante awinca mōnæ guimonte
baī cædinque,

Önōmonca wīī ēñēinēwædō, ante tee mōmoncate baī
cædinque,

Mīmōnē wīī pōnēinēwædō, ante mīmō ömædē īnāni
īnānīpa.

Wīī mānōmaī ī baī tōmēnāni awinca adinque
önōmonca ēñēinque mīmōnē pōnencædōnānīmpa.

Ayæ tōmēnāni nāni waa baquinque edæ

dadi ēmæninque botō gāmænō poncædōnānīmpa.’

Ante Itaiya wodi nānō angainō baī īinque cætīmpa,” ante
Itota apænecacāīmpa.

¹⁶ Ante Itota tōmengä mīñæ nē godāni īnānite
apænecantapa. “Mīnitō guiquēnē awinca do adinque
önōmonca do ēñēinque mīni toquinque impa.

¹⁷ Nāwangä āmopa. Wængonguī beyæ nē apænecacāīnāni
tōnō nē nō cægāīnāni tōnō ñōwo mīni adō ante nanguī
aīnente wædāni incæte adāmaī ingadānīmpa. Ayæ mīni
ñōwo ēñēnō ante nanguī ēñēinente wædāni incæte
ēñēnāmaī ingadānīmpa,” ante Itota apænecacāīmpa.

Quiyacā nānō cædō ante pōnente īīmaī impa

(Māadoco 4.13-20; Odoco 8.11-15)

¹⁸ Itota ayæ tōmēnāni īnānite godōmenque apænecan-
tapa. “Mānīī quiyacā nānō quiyāīnō ante apænedinque
botō, Wængonguī Awēnē ingante æbānō ēñenguīī, ante
odōmoncæte ante apæneyōmo mīnitō ēamonca ongonte
ēñēedāni, angantapa. ¹⁹ Awēnē Wængonguī Odeye nempo
æbānō cæte quēwenguīī, ante mōnō apænecadō ante önō-
moncaque ēñēinque waocā mīmōno pōnēnāmaī ingä
īinque tōmengä mīmōno nānō ēñēinō incæ wēnæ nē

wiwa cæcä inongä inte pö ö ængampa. Mäningä nē pönēnāmaï ingä iñömö taadö wedeca eyepodimö bai ingampa. ²⁰ Woyedömö dicamontaa eyepodimö bai ingä guiquēnē tōmengä Wængonguï nänö apænedö ēñēninque quingæ Ao ante watapæ tocampa. ²¹ Ayæ ate adocä incæ tōmēmö woyedömö bai oguimento yæyæmē guiwadāmaï bai ingä inte wantæ iñö quēwengampa. Wængonguï nänö apænedö beyæ piñnāni wæyongä tōmengä ingante wēnæ wēnæ cæcæte ante togænāni ate wædinque tōmengä guifñente wædinque edæ emö cæte gocampa,” angantapa.

²² Ayæ, “Ömentacodē wæante pædimö bai ingä guiquēnē tōmengä ēñēninque godömenque quēwēñongä inguipoga quēwente quifēmē beyænque mönö wæpāmo pöninque ayæ, Mäincoo beyænque toquimo, ante nāni oda cæte wæwēmāmo pöninque ömentacoo ñancate cæ bai cæyonte Wængonguï nänö apænedinö incæ incadāmaï bai bapa. ²³ Onguipoga wainguipoga quiyadimö bai ingä guiquēnē tōmengä Wængonguï nänö apænedö ēñente wede pönēninque edæ tōmēwæ incate bai Wængonguï beyæ nanguï cæcampa. Pancadāniya edæ tiēē ganca incate bai nanguï cædānipa. Wadāni guiquēnē tetenta ganca incate bai cædānipa. Ayæ wadāni todēinta ganca incate bai cædānipa,” ante Itota apænecä ēñēnānitapa.

Waimö tönö ömentacoo quiyate pæmō ante odömongampa

²⁴ Ayæ wæætē inguipoga quēwēnāni nāni cæinö ante odömöninque Itota godömenque apænegacäimpa. “Öönædē Awēnē Odeye iñömö gönea tōmēmö waimö nē quiyacä bai ingampa. ²⁵ Tōmengä quiyate gocä ate waodāni mö ñöñönāni wacä nē piinte cædongä inte wæætē tōmengä nänö quiyadiñömö awēmö ponte, Ömentacoo pæcæimpa, ante adoyömö pönö ni quiyate wadæ

gocä. ²⁶ Ate waïmö tänä nä bocate waïwæ pædinque tömëmö incayö adoyömö tæcæguedë ömentacoo pæ. ²⁷ Adinque në cædäni guiquënë në ëacä weca pöningue, ‘Awënë, bitö gönea quiyadiñömö tömëmö waïmö minä-maï imitawo. Ædönö ponte ömentacoo adoyömö pæ, ante wæmönipa.’ ²⁸ Ante äñönäni, ‘Wa. Mönö piinte änongä cæbaingampa. Wabänö ii.’ Ante pönëñongä tömënäni, ‘Ïnningue bitö ämi godinque abæ wiquïmöni, ämitawo.’ ²⁹ Änäni ëñëningue në ëacä wæætë edæ, ‘Ïñæmpa mänö-maï cæmïni ïnningue waïwæ tönö ömentacoo guëa abæ wite babaimpa. ³⁰ Ïnningue mïnitö ñöwo edæ ömæ widä-maï inte to amiña peganca ee amïni guëa pæcæïmpa. Amïñayedë edæ në pedäni ïnänite botö, Ömentacoo täno të gæte topo cæte iya täningue tömëmö waïmö guiquënë tä pete mämö ñönöedäni, ancæboïmpa,’ ante në ëacä apænecampa.” Mänömainö ante odömoncæte ante Itota apænecäïmpa.

*Möotatamö guidimö ante odömonte apænecampa
(Mäadoco 4.30-32; Odoca 13.18-19)*

³¹ Ayæ wæætë inguipoga mönö adö ante odömön-
inque Itota godömenque apænedinque, “Waocä möo-
tatamö tömëmö ænte mäo tömëmoncodë quiyacä bo-
cate pæ amïnitawo. Mänïmö guidimö inte ñænæ pæ
baï Wængonguï Awënë Odeye nempo mïni quëwencabo
ïñömö adobaï yebænte pæpa. ³² Edæ möotatamö mïni
ænte quiyamö guidimö pöni i baï wamö mïni quiyamö
adomonque incæ adobaï guiyämö pöni i ïñömö edæ dæ
ampa. Incæte möotatamö ïñömö tä bocate pædinque
möotatawæ edæ ocäñequi doyæ pæwæ bapa. Wï tömäa
ocäñequi mïni quiyadiwæ baï edæ ocäa ïnämaï inte möo-
tatawæ ïñömö edæ ñænæ awæ i adinque ayamöidi ponte
awænëmæ ongönänpa. Möotatamö guidimö incæ mänö-
maï pæ baï Wængonguï Awënë nempo quëwënäni ïñömö

wædænque ïnināni incæ nanguï yebænguïnāni ïnānīpa,”
ante odömöninque Itota apænegacäïmpa.

*Päo yedæ æmpoquï da wenguï ante odömonte apænecä
(Odoca 13.20-21)*

³³ Ayæ wæætë inguipoga quëwënāni nāni cæinö ante odömöninque Itota godömenque ïimai ante apænecantapa. “Päo yedæ æmpocäïmpa, ante onquiyængä ñænængade tee manguincade ænte tee mäninque ædīna nāni ämō ænte mempoga go adopoque da wëninque ayæ yedæ æmpoquï ænte pönö da wëninque wempo wempo ædæmō cædengä ate päömo yedæ æmpote tömäo näämænta bapa. Yedæ æmpote ate päömo tömäo näämænta ba bai öönæde Awënë Odeye nempo mini quëwencabo ïñömö tömämīni nö ëñente bamīnīpa,” ante odömöninque Itota apænegacäïmpa.

*Inguipoga nāni cæi bai ïmpa, ante Itota odömongampa
(Mäadoco 4.33-34)*

³⁴ Nanguï ïnāni mänīñömö ongönāni ïñönānite Itota inguipoga quëwënāni nāni cæinö ante odömöninque mäninque ante tömënāni ïnānite apænecantapa. ³⁵ Edæ Wængonguï beyæ nē apænegaingä ïmaiñö ante doyedë apænegacäïmpa.

“Wængonguï æbänö cæcää, ante botö inguipoga quëwënāni nāni cæinö ante odömöninque botö ïñæ ænete apænecæboïmpa.

Wængonguï nänö badongaiñedë ayæ godömenque ñöwo ganca

nänö wë wodonte ëñengainö ante botö ñöwo apænecæboïmpa,”

ante docä nänö angaiñö bai ñöwo ïñömö ïinque cæquinque Itota odömonte apænegacäïmpa.

Ömentacoo ante ïimai ante ïmpa

³⁶ Ayä nangui inäni inänite emö cæte godinque Itota oncönë pö guicä adinque tömengä miñæ në godäni guiquënë tömengä ingante mämö änänitapa. Gönea ömentacoo quiyadincoo ante apænedinque bitö æbänö ante odömoncæte ante apænebi. Edæ edonque apænebi ëñëmönie.

³⁷ Äñönänite tömengä, “Tömëmö waïmö në quiyadingä botö äningä iñömö botö Waobo ëñagaïmo inte män-ingä bai imopa. ³⁸ Gönea botö äniñömö bai iinguipo impa. Tömëmö waïmö botö änimö bai inäni guiquënë Awënë Odeye ingante näni ëñencabo inänipa. Ömentacoo botö änincoo bai inäni guiquënë wënæ inte në ëñänäni iñönäni ³⁹ në pïinte quiyacä botö äningä bai iñömö edæ wënæidi awënë ingampa. Amiña bai guiquënë inguipoga iinque bayedë ingäimpa. Ayä amiña tä pete bai cädäni guiquënë Wængongui anquedoidi inänipa.”

⁴⁰ “Ininque edæ näni amiña bayedë ömentacoo të gæte topo cæte näni iya täi bai edæ adobai iinque bayedë baquinö angüënë. ⁴¹ Mäniñedë edæ Waobo ëñagaïmo inte botö anquedoidi inänite ämo pöninque tömänäni gönea iñömö ömentacoo të gæte bai cæcädänimpa. Botö nempo quëwänäni pancadäniya oda cæte ëñänämaï cädänipa. Ininque, Oda cæcädänimpa, ante në cädäni tönö në ëñänämaï cädäni tönö tömänäni inänite botö anquedoidi iñömö abæ wite bai të gæte mäo, ⁴² gongapamö näni ämogate Ca ca wæyömö wido cæcädänimpa. ⁴³ Mäniñedë edæ në nö entawëmini guiquënë mönö Mæmpo Awënë Odeye iñongä tömengä nempo në quëwëmini iñömö edæ nænque tamö guinæ gongæ bai adobai guinæ edæ gongæncæminimpa. Ëamonca ongonde ëñëedäni,” ante Itota angacäimpa.

Wäëmoncoo wë wodonte mäincoo, ante

⁴⁴ Godömenque odömöninque Itota iïmainö ante apäenecantapa. “Öönædë Awënë Odeye nempo mîni quëwencabo iïnömö waëmoncoo onguipodë ææ wote nâni wë wodonte mänincoo baiï impa. Waocä gote mänincoo adinque adodö ææ wote æninque wayömö wë wodongampa. Wodonte ate tömengä watapæ todinque tömengä ëadincoo tömancoo godonte eyepæ æninque tömengä waëmoncoo nänö wë wodönimæ æncæte ante ömæ në ëadingä weca do godinque mänimæ tömämæ beyæ ante edæ eyepæ pædæ godöninque ængampa. Waocä mänömai tömengä ëadincoo tömancoo nänö godöni baiï cædinque öönædë Awënë Odeye iïnömö, Botö nempo quëwencæminimpa, ante tömengä Wëñængä ingante eyepæ godöninque inguipoga tömäo quëwënâni inânite ængacäimpa,” ante Itota apäenegacäimpa.

Wamö adomonque pöni waëmö imö ante

⁴⁵ Ayæ godömenque, “Öönædë Awënë Odeye nempo guicæte ante cæcä iïnömö wamoncoo pededamö nâni ämoncoo godonte æncæte ante në diqui diqui mingä baiï ingampa. ⁴⁶ Ìninque wamö pededamö nänö æinënimö adomonque waëmö pöni iï ate tæcæ adinque waocä wadæ gote tömengä nänö ëadincoo tömancoo godonte eyepæ æninque wæætë mänimö wamö incæ godonte ængampa,” ante Itota odömönte apäenegacäimpa.

Dicamöñæ ante odömönte Itota apäenecampa

⁴⁷ “Ayæ wæætë edæ, Öönædë Awënë Odeye iïnömö edæ dicamöñæ gäwapæ nâni dadöi baiï tömäa gæyæidi ænte baiï cæcampa. ⁴⁸ Dicamöñæ eyede dadöninque yæwedeca wëä manta cönöninque tæ contate apænte adinque, Näwäaquiringä iï, adinque ö æ otodë da wën-
inque, Baacä iï, adinque wido cædâni baiï Wængongui Awënë adobaiï cæquiringänö angüenë. ⁴⁹ Edæ iïnque bayedë

Wængongui anquedoidi pöningue në nö cædäni inänite apænte ænningue në wiwa cædäni inänite adinque nänënë gönongä ⁵⁰ ongöñönänite gongapamö edæ guitodongä guiicædänimpa. Tömänäni edæ mäniñömö guiite ongöningue ämogate wædinque Ca ca wæcædänimpa,” ante Itota odömonte apænegacäimpa.

Waëmoncoo incæ miincoo tönö pedæncoo ante

⁵¹ Mäninö ante iinque odömonte apænedinque Itota tömänäni inänite,

—Botö odömonte apænedö tömänö ante edonque ëñëminitawo.

Äñongante,

—Ao ëñentamönipa.

⁵² Ante apænedäni ëñëningue tömengä apænecantapa.

—Ininque æcänö, Öönædë Awënë Odeye æbänö cæcää, ante ædæmö ëñëningue në odömonte apænedä i tömengä iñömö waëmoncoo në da wente mangä bai adobaï inongä inte Wængongui nänö änö ante entawengä ingampa. Ayæ edæ në ëacä nänö da wëncade wi ænedinque miincoo tönö pedæncoo tadonte odömongä bai në odömonte apænecä iñömö adobaï cæcampa. Edæ doyedë nänö ëñënö incæ ñöwo nänö ëñënö incæ mimönë waa pönä nänö entawënö ante edonque odömonte apænecampa, ante Itota mäningue ante idæwaa apænegacäimpa.

Näatadeta iñömö ponte Itota apænecampa

(Mäadoco 6.1-6; Odoca 4.16-30)

⁵³ Wængongui Awënë æbänö cæcää, ante odömoncæte ante imæca quëwänäni nänäni cæinö ante nänö odömöninö tömänö ante iinque apænedinque Itota wadæ gocantapa.

⁵⁴ Tömengä nänö pægaiñömö ponte tömänäni odömöincönë pö guidinque mäniñömö quëwänäni inänite odömonte apænecantapa. Ëñëningue tömänäni ancai guiñëningue,

—İngä İñæmpa, æbänö cæte nanguı ēñengä ingää, änänitapa. Tömengä edæ æbänö cæte tæi pīñænique bamönengæ cæcää, ante ēñencæte ante wæmönipa. ⁵⁵ İngä İñæmpa awæmpa nē tımöwengä wengä İmaingä inte bamönengæ mänömaı cæcampa, ante awædö. Tömengä wäänä emöwo Mäadiya ingampa, ante awædö. Tömengä biwiidi önönänique Tantiago tönö Ootee, Timönö tönö Codaa İnämaı İnänitawogaa. ⁵⁶ Tömengä biwinqueidi mönitö tönö tömänäni ongönäni aedäni. İnıneque tömengä wæætē æbänö cæte nanguı ēñengä badınque edæ nanguı cæcää.

⁵⁷ Ante pönente wædıneque tömēnāni tömengä beyæ ante piınte badänitapa. Piınte badäni adınque İtota tömēnāni İnänite angantapa.

—İñæmpa Wængongui beyæ nē apænecä İñömö tömengä tömämæ gote apæneyongante tömengä ingante waa adänipa. Wæætē tömengä nänö pægaıñömö pönıneque oncönē pö guiite apæneyongä edæ mäniñömonque tömengä ingante wiwa adänipa töö, ante apænegacäımpa.

⁵⁸ Incæte, Pönēnämaı İñönänite botö ædö cæte nanguı mä cæquımoo, ante pönente wædıneque tömengä tömēnāni weca edæ wædænque pönı cægacäımpa.

14

Wäö æpænē nē guidönongä wængampa (Mäadoco 6.14-29; Odoca 9.7-9)

¹ Tömänäni mäniñedē, İtota æbänö cæcää, ante măo änäni ēñænıneque pancabaa awēnē Edode do ēñengacäımpa. ² Tömengä İñömö tömengä ingante nē cädäni İnänite apænecantapa. “Wäö wodi æpænē nē guidönıngä incæ İıngä İtota İñömö adocä inte a ongongä awædö. Tömengä do wænte ñäni ömämönıneque pongampa töö.

Mäninö beyænque tömengä täi piñænte entawënogä inte në nanguï cæcä ingampa,” ante awædö, angantapa.

³ Wäo wodi iñömö iimaï wængacäimpa. Do iñedë awënë Edode iñömö tömengä biwi Pedipe manguiwëningä Ædodiya ingante ö ænte möningä inongäimpa. Mäningä Ædodiya Wäo ingante piingä beyænque Edode iñömö Wäo ingante bæi ongonte goti winte tee mönedongäimpa.

⁴ Edæ Wäo iñömö nänö caate wænguinque Edode ingante iimaïnö ante do wææ äningä inongäimpa. “Edode ëñëmi, bitö Wængongui nänö angainö bai ëñënamai inte edæ mäningä onquiyængä ingante manguiwëmipa töö,” ante cöwë wææ äningä inongäimpa.

⁵ Angä ëñente piinque Edode, Wäo ingante botö æbänö cæte wænonguïmo, ante cædongäimpa. Incæte tömänäni, Wængongui beyæ në apænedongä Wäo ingampa, ante tededäni ëñëningä inte Edode, Botö imote piinäni wæcæ wæ, ante guñente wædinque Wäo ingante wænönämai inte ata cæpodongäimpa.

⁶ Incæte Edode nänö ëñagaiönæ iinque bayö wädäni ponte godongämæ bete ayönäni edæ Ædodiya wengä baquecä tode pete äwacä adinque Edode wæætë nanguï todongäimpa. ⁷ Iinque tömengä, Wængongui ayongä näwangä ämopa, ante baquecä ingante änogäimpa. Waa pönï bitö tode pete äwadi beyæ bitö quiëmë ante äinente ämi adinque botö bitö änö ante cöwë pönömo æncæbi-impä, änogäimpa. ⁸ Angä ëñëninque baquecä wæætë wäänä weca gote, Æbänö anguïmo, ante äñongä wäänä guiquënë, iimaï æe, angä ëñëninque baquecä wæætë Edode ingante,

—iimaï pönö cæbi æmoe. Wäo æpænë guidönongä ingante wangö tamencate tömengä ocabo ini coyomænætaca cö cæte ænte mämö pædæ pönömi æmoe.

⁹ Angä ëñente wædinque awënë odeye iñömö, Æ ëñente awædö. Quinö ñöwo cæquimoo, ante nanguï wædongäimpa. Incæte godongämæ becönäni ëñëñönänite, Wængonguï ayongä cöwë godoncæboimpa, ante në äningä inte në wænongå ingante tömengä, Baquecä nänö äninö bai cæedäni, änongåimpa. ¹⁰ Angä ëñëninque në wænongå tee möneincönë go guidineque edæ Wäö ingante mäo bæi ongöninque wangö tomencadongäimpa. ¹¹ Ayä Wäö ocabo ini coyomënætaca cö cædinque baquecä weca ænte mämö pædæ pönönäni äninque baquecä wæætë wäänä inante godongä äñönäimpa.

¹² Ayä Wäö wodi tömengä miñäë në godinäni pöninque tömengä baö ini ænte mäo daga wëninque wæætë Itota weca pöninque, Wäö wodi mänömai wængä wæmönipa, ante tömengä ingante apænegadänimpa.

*5.000 ganca inäni inänite Itota godongä cænänipa
(Mäadoco 6.30-44; Odoca 9.10-17; Wäö 6.1-14)*

¹³ Wäö wodi do wængäimpa, ante apænedäni ëñente wædinque Itota wæætë edæ, Önömæca gocæboimpa, ante wipodë guï contate wogaa gocantapa. Gocä ate, Mäniñömö gocæ cæcampa, ante tededäni ëñëninque tæiyänäni tömënanäni nani quëwëñömö wacönë ta wacönë ta ömaaque oo pænta täno gote mäë ongönänitapa. ¹⁴ Itota iñömö wipodë wogaa pö ti wæænte ayongä nanguï inäni dobæ ponte mäë ongönäni adinque, Æbänö cæte quëwëngüinänii, ante tömënanäni tönö godongämæ wæte bai pönengantapa. Ayä daicawo gawänäni inänite godö cæcä ate waa badänitapa. ¹⁵ Gäwadecä bayö tömengä miñäë në godäni tömengä weca pöninque,

—Ñöwo wëmö bacæ cæpa cæbii, änänitapa. Ayä, Önömæca incæ cænguï dæ ä adinque bitö godongämæ ongönäni inänite ämi waodäni quëwëñömö gote cænguï godonte ænte cæncædänimpa.

¹⁶ Äñönänite Itota,
—Goquinäni, ante quinante äminii. Minitö wæætë
godömîni cæncädänimpa, ämopa.

¹⁷ Äñongante,
—Ïñæmpa pãö önompo æmæmpoque gæyæ mæa pönî i.
Cænguî nææmönipa diyæ godömöni cænguïnänii.

¹⁸ Ante wææ äñönäni Itota iñömö,
—Mänimpodänique nææmîni incæ ænte mämö pædæ
pönömîni æmoedäni, angantapa.

¹⁹ Ayæ godongämæ mä ongönäni inänite angä
gaguimäa tæ contadäni ate tömengä pãö önompo
æmæmpoque gæyæ mæa æninque öönædë inö æmö
adinque, Wængonguî, bitö waa pönömi ænte cæmönipa.
Ante apænedinque pãö pä æ pä æ cædinque tömengä
miñæ nê godäni inänite pædæ pönongä æninque
tömënäni wæætë godömenque tömänäni inänite di
mäñæ di mäñæ cædäni ænte cænänitapa. ²⁰ Mänömai
pönö cæcä æninque tömänäni tömo pönî cænänitapa.
Cænte ate edæ tömënäni ao mäe ao mäe näni ñönöni ee
öñoncoo pædæ wææmpo ö æ da da wente æninque
tömengä miñæ nê godäni iñömö otodë önompo
tipæmpoga go mentodëa cænguî eyede da wënäni
contagatimpa. ²¹ Nê cænäni iñömö edæ onguïñænänique
incæ tincö müido ganca mänimpodäni iñönäni
onquiyænäni tönö näni wencabo tönö godömenque
nanguî inäni inte cængadänimpa.

Itota æpæ yædopæno dao dao gocampa

(Mäadoco 6.45-52; Wäö 6.16-21)

²² Tömänäni iinque cænäni ate Itota tömengä miñæ
nê godänique inänite do angantapa. Minitö täno wipodë
guii contate æmæ wedeca tao goyömîni botö wæætë
godongämæ ongönäni inänite ämo godäni ate ayæ pon-
cæboimpa. ²³ Angä Ao ante tao goyönäni tömengä wæætë

wadäni inänite, Ñowo goedäni, angä wadæ godänitapa. Ayæ tömengä Wængongui ingante apänecæte ante änanquidi æicantapa. Æite apänedique wëmö bayö tömengä adocanque a ongongacäimpa. ²⁴ Tömengä miñæ në godäni guiquënë taocæte ante cædinque edæ tæcætibæ wiyate cæwoyönäni edæ woboyæ pæmænte nanguï pöñö edæ æpæ incæ incæ cæte mængonta mængonta cæyonte wipo wäi wocæntapa. ²⁵ Ayæ tawadiya nänö peyedë bayonte edæ Itota iñömö æpæ yædopænoque edæ dao dao pongä adänitapa. ²⁶ Yædopæno edæ dao dao pongä gomö adinque tömengä miñæ në godäni edæ ancai guiñëninque,

—Quiëmë imäi. Waocä wænte babæningä wabänö cægongä, ante Yæ ante guiñente wædänitapa.

²⁷ Ante wæyönäni edæ Itota iñömö,

—Ee piyänë cæte guiñënamäi iedäni. Botö imo apa guiñewëminii.

²⁸ Ante añongä, Pegodo guiquënë,

—Awënë, bitö imitawo. Nö nö imi inte bitö æpæ yædopæ bitö weca ämi pömoe.

²⁹ Angä ëñëninque,

—Pöe.

Äñongä Pegodo wipodë ongöninque edæ ti wææninique yædopæno edæ dao dao gote Itota weca tæcæ obo ponte ayongä, ³⁰ woboyæ nanguï nanguï pæmæ ate wædinque ancai guiñëninque æpänë tæi guiidinque Yæ wæcantapa.

—Awënë, æpæ bete wæncæbointaye.

³¹ Ante wæcä adinque Itota tömengä ingante edæ quingæ pædæ gopo töö æmæninque,

—Iñæmpa botonque iñömote pönëninque pöe, antabopa. Quinante wapiticæ edæ pönëmitapa, angantapa.

³² Ayä wipodë guida ate woboyä iñontobä nä päemänämaï gongä. ³³ Adinque wipodë ongönäni wæætë Itota weca ædæ wæænte apænedinque,

—Nawangä bitö Wængonguï Wëñäemi inömi imipa, ante watapæ apænedänitapa.

*Caate wædäni inänite Itota cæcä waa badänipa
(Mäadoco 6.53-56)*

³⁴ Ayä ämämäa taodisque tömönäni Guënetadete bæ ti wæænänitapa. ³⁵ Ti wæænäni adinque mäniömæ quëwënäni guiquënë, Tömengä Itota ingampa, ante do adinque tömämæ mäo gode ä gode ä cædäni ëñëninque wënæ wënæ inäni inänite tömänäni inänite tömengä weca ænte mämönäni pönänitapa. ³⁶ Itota ingante, Bitö weocoo ämi yæwedecoque gampote waa bacædänimpa. Änäni wædinque tömengä Ao angä ëñëninque në gampo gampo cædäni iñömö tömänäni edæ waa inäni bagadän-impä.

15

*Mimöno tao godi beyænque waocä wentamö ewocacampa
(Mäadoco 7.1-23)*

¹ Dodäni näni wææ angainta ate në odömönäni tönö Pa-diteoidi pancadäniya Eedotadëë quëwëninque mäniñedë Itota weca pöninque iïmaï änänitapa.

² —Bitö miñä në godäni iñömö dodäni näni angainö ante quïnante ëñënämaï inte wapiticæ cædäni wämönipa. Tömönäni iñæmpa mempodämaï inte wentamö nampote cænguï cænäni awædö.

³ Ante pïinäni wædinque Itota wæætë,

—Mïnitö guiquënë dodäni näni angäinonque ante ëñente cæcæte ante cædinque Wængonguï nänö wææ angainö ante edæ quïnante ëñente cædämaï imïni.

⁴ Wængonguï, “Bitö wæmpo ingante bitö badä inante

waadedinque waa cæe,” angacäimpa. Ayæ, “Wæmpocä ingante wäänä inante nē püinte wīwa angä ingante wänömini wæncæcäimpa,” ante wææ angacäimpa.

⁵ Minitö guiquenē iimai änewëninque edæ wææ cæminipa. Waocä mæmpocä ingante waa cæquënergä iñongante wäänä inante adobai waa cæquënergä iñongante minitö wæætē wææ äninque, Waocä wæmpocä ingante wäänä inante iimainö ante apænecæcäimpa, änewëminipa. Wæætē edæ “Mæmpo, bitö qui, ante, Badä, minö qui, ante botö pönömo mina ænguënönö incæ ñowo wæætē edæ, Wængongui qui, ante do edæ godonte impa.” ⁶ Ante apænedinque waocä wæmpoda inate wii godonguënergä ingampa, ante minitö iñömö edæ wææ änewëmini awædö. Iñæmpa mänömainö ante wææ änewëninque minitö edæ dodäni nani angäinonque ante cæcæte ante cædinque Wængongui nänö wææ angäinö ante edæ, Önöneque impa, ante bai cæminipa töö. ⁷ Minitö waa cæmini inte bai nē änewëmini iñöminite edæ ämo ëñeedäni. Mini cædö ante Wængongui iimai ante apænecampa, ante Itaiya wodi nöingä ante yewæmongacäimpa.

⁸ “Iñäni iñömö botö imote önöneque waa apænete bai tededäni incæte, tömënäni mimöno æmæ pönente edæ gobæ ongonde bai inäni awædö.

⁹ Ayæ botö weca ædæ wæænte waa ate bai tededinque tömënäni, Wængongui imidö anguënē, ante önöneque tedewëninque önönque edæ cædänipa.

Woadänique nani wææ änönö ante odömönte apænedänipa töö.”

Ante Wængongui püingampa, ante yewæmongacäimpa.

¹⁰ Mänömainö ante apænete ate Itota wæætē nangui ongönäni inänite aa pecä pönäni adinque apænegacäimpa.

—Botö apänebo ëñëninque ocaidë pönente ædæmö ëñëedäni, angantapa. ¹¹ Önonë guidi beyænque waocä mimö wentamö entawënamäi ingampa. Wæætë mimönë wiwa pönëninque nänö önöne tao gode beyænque tömengä wentamö mongængampa, ante apänebo ëñëedäni.

¹² Ante apäneca ate tömengä miñæ në godäni iñömö tömengä weca ponte änänitapa.

—Bitö mänömainö ante apänebi ëñëninque Paditeoidi iñömö guingo imonte pïinäni apa änewëë.

¹³ Äñönäni tömengä,

—Awæ botö Mæmpo minämaï iwæ to wite bai wido cæte bacæimpa. Paditeoidi iñömö wiï botö Mæmpo quinäni inönäni inte adobaï edæ wido cæte wæcædän-
impa.

¹⁴ Edæ babetamönäni bai ëñënamäi inäni inte tömënäni iñömö wadäni adobaï babetamönäni bai inäni inänite në ænte mäodäni inäni apa cæminii. Tömënäni inänite gomö aedäni. Edæ babetamongä ingante wacä adobaï babetamongä inongä ingante ænte mäocä gocä ininque tömëna nana babetamoncaya guëa ontatodë mongæn-
cadä guiibaïnapa.

¹⁵ Ante apäneca ëñëninque Pegodo,

—Mänömainö ante odömonte apänedinque bitö æbänö ante odömoncæte ante apänebitapa, ante apänebi ëñëmönie.

¹⁶ Äñongante Itota,

—Mïnitö incæ ocai ömæcadäni bai inöminii inte ëñënamäi imïnitawo. ¹⁷ Edæ quincoomé önöne guiidincoo incæ cæncadë guiite ate goiwaa ogä mente wido cæte ba apa änewëminii. ¹⁸ Wæætë önöne waocä nänö tedewëno guiquënë mimönë nänö wiwa pönëno beyænque tao godepa. Ininque waocä önöwoca mäninö beyænque wentamö ewocacampa. ¹⁹ Edæ waocä

mimönë nänö entawente taodinö beyæ wiwa ante pönengampa. Mimönë nänö piinte pönënö beyænque waocä godö wænongampa. Mimönë towëinente tömengä nänöogængä inämaï iñongante godö mongampa. Ayæ æcämenque iñongante mimönë towëinente beyænque waocä godö mongampa. Mimöno äëinente wædinque wacä qui awëmö ængampa. Mimönë wiwa pönëninque wacä ingante godö babæ wapiticæ apænecampa. Ayæ wacä ingante piinte tedecampa. ²⁰ Ìninqe mimöno tao godi beyænque waocä wentamö ewocacampa. Wæætë mempodämaï inte nänö cænö beyæ waocä wentamö ewocadämaï ingampa, ante edæ Itota apænecäimpa.

*Onquiyængä oodeocä inämaï inte wede pönente angampa
(Mäadoco 7.24-30)*

²¹ Mäniñömö quëwente wadæ godinqe Itota Tido nani quëwëñömö Tidöo nani quëwëñömö eyequei pongacäimpa. ²² Mäniñömö ponte quëwëñongä onquiyængä Cänaämæ në ëñate pædingä inte adoyömö quëwente tadinque tömengä weca pöninqe aa pecantapa.

—Awënë bitö Awënë Dabii wodi pæïmi inömi inte ëñëmi. Botö beyæ pönö waadete waa cæe. Botö wëñængä onquiyængä wënæ inte quëwente wæwengampa cæbii.

²³ Ante mänömaï aa pecä wædinque Itota pæ wëenecantapa. Pæ wëenecä adinqe tömengä miñæ në godäni guiquënë tömengä weca pöninqe wææ apænedänitapa.

—Mönö miñæ tee empote Yæ yæ në änewënogä ingante ämi gocæe.

²⁴ Ante wææ änäni ëñëninque Itota wæætë,

—Cäeninäni obegaidi gueogæ gote wæwënäni bai möni idægocabo adobaï inte wë wömonte wädäni adinqe Mæmpo Wængongui, Tömënanique inänite cæquimi goquimi, äninque botö imote da pönongä wiï pontawoo.

²⁵ Angä ëñëninque onquiyængä iñömö wæætë Itota önöwa gäänë ædæ wæëninque apænecantapa.

—Awënë, botö beyæ cæbi waa bacæe, angantapa.

²⁶ Añongante Itota wæætë,

—Wënäni cænguï inguënë waocä dicæ guintamöidi cænguï ante wææntodonguingää. Bitö edæ wabi iñömite botö bitö beyæ ædö cæte cæquimoo.

²⁷ Angä ëñente wædinque,

—Awënë iñæmpa në eädäni näni cænte eyepodimö wæænte ænömengadæmpa inö öñöñö guintamöidi ade cæmpa.

²⁸ Añongante Itota,

—Onquiyæmi ëñëmi. Bitö nanguï pönëni iñömite bitö änö ante do cæte impa.

Ante tæcæ apæneyongä tömengä wengä edæ do adoyedë edæ waa bagacäimpa.

Caate wædäni inänite Itota cæcä waa badänipa

²⁹ Mäniñömö quëwëninque wadæ godinque Itota Gaidëapæ ömaaqué pö änanquidi æi tæ contacantapa.

³⁰ Tæ contate ongöñongä nanguï inäni godongämæ pöninque wënæ wënæ inte wædäni inänite ænte pönänitapa. Pæ opa pæ opa godäni tönö tente tobænte wædäni inänite babetamö inäni tönö babetade inäni inänite Itota weca ænte mämö ñö cædänitapa. Nö cædäni ongöñönänite Itota tömänäni inänite godö cæcä ate waa badänitapa.

³¹ Godongämæ ongönäni guiquënë, Itota godö cæcä ate babetade ininäni incæ tededäni ëñëmönipa, ante guñente wædänitapa. Tente tobænte wædinäni incæ waa badäni amönipa. Pæ opa pæ opa godäni ininäni incæ waa bate godäni amönipa. Babetamö ininäni incæ waa adäni wæmönipa, ante guñente wædinque edæ Wængonguï ingante apænedinque, Möni idægocabo Wængonguï inömi

inte edæ bitö adobique ñäö bai ëmömi inte edæ täi piñænte cæbi ämöniþa, ante watapæ apænegadänimþa.

*4.000 ganca inäni inänite Itota godongä cænänipa
(Mäadoco 8.1-10)*

³² Mäniñedë Itota tömengä miñæ në godäni inänite aa pecä pönäni ate apænecantapa.

—Iinäni botö weca ongönäni iñömö meönaa go adoönæque iñonte botö weca ongöñönäni tömënäni cængui ömæpodäni badäni ate wædinque botö tömënäni tönö godongämæ wæte bai pönëmopa. Cænämaï inte gue ænente wæyönänite botö, Oncönë goedäni, ämo gote bai tömënäni edæ idömæ godinque nangæ badinque edæ bocæ bocæ cæte wæcædönänimþa.

³³ Angä wædinque tömengä miñæ në godäni wæætë,
—Ënodäni inäniyaa. Önömæca incæ päö impa æninque godömöni cænguiinänii.

³⁴ Ante wæyönänite Itota,
—Minitö päö æpodö nææmïni.

Äñongante,
—Päö önompo æmæmpoque go mäa gæyæ guiyä pönï mäa pönï mäë ongompa, ante edæ apænedänitapa.

³⁵ Itota iñömö godongämæ ongönäni nanguï inäni iñönänite angä tæ contadänitapa. ³⁶ Æninque päö önompo æmæmpoque go mäa tönö gæyæ tönö näni næænincöo pædæ godönäni æninque tömengä Wængongui ingante, Bitö waa pönömi cæncæmönimþa, ante apænedinque pä æninque tömengä miñæ në godäni inänite pædæ pönongä æninque tömënäni wæætë wadäni inänite pædæ pædæ godönäni ænänitapa. ³⁷ Æninque tömänäni godongämæ cæninque tömo pönï cænänitapa. Idæwaa cænäni ate tömënäni pä ænte näni cænte ñönönï ee öñoncoo wente æninque Itota miñæ në godäni otodë pönö da wënänitapa. Æninque önompo æmæmpoque go

mentodëa cænguï eyede contagatimpa. ³⁸ Nē cænināni iñömö onguïñænānique coatodo miido ganca iñönāni onquiyænāni tönö nāni wencabo tönö tömēnāni æpodānimē godömenque nanguï pönī iñönānimpa. ³⁹ Iñque cænāni ate Itota iñömö, Goedāni, angā godāni ate tömengā wipodē gui contate imæmāa Mäagadabæ pongacäimpa.

16

*Mä cæte odömömi amönie, änānipa
(Mäadoco 8.11-13; Odoca 12.54-56)*

¹ Itota pongā adinque Paditeoidi tönö Tadoteoidi iñömö, Mönö ämō ēñēninque tömengā oda cæbaingampa, ante cædinque Itota ingante apænedinque, Bitö, Pönencædānimpa, ante öönædē mä cæi bai cæbi amönie.

² Änāni ēñēninque tömengā wæætē,

—Minitö iñæmpa gawadecæ iñonte æmō adinque, “Baänæ watomö bacæ wiñadæ pönī gongæmpa,” ante do ēñēmīnipa. ³ Ayæ ñäö bayö edæ, “Cöönæ cæcæ guinæ wepæ bai gongæmpa,” äninque mīnitö, Öönæ æbänö öönæpa, ante adinque do edæ ēñēmīnipa. Iñinque, Wængonguï quīnō cæcæ cæcampa, ante quīnante wīi ēñēmīni.

⁴ Ñöwomīni iñömö edæ nē wiwa cæmīni inte mīnitö Wængonguï ingante pangocæte bai emö cæte gomīni imīnipa. Edæ, Mä cæte odömömi adinque pönemaimönipa, ante anca ämīni awædö. Incæte Cönäö wodi mä pönī nänö cægäinö ante adinque mīnitö pönenguēnemīni iñömīnite mäninque mīni aquinque ante odömönte ingæimpa.

Äninque Itota tömēnāni inānite emö cæte wadæ edæ gogacäimpa.

*Wapiticæ nāni apænedö yedæ æmpoqui bai impa, ante
(Mäadoco 8.14-21)*

⁵ Tömengā miñæ nē godāni guiquēnē tao gocæ cædinque päö wīi pönente ænāmaī inte æmæmāa tao ti

wæænänitapa. ⁶ Itota iñömö mänii päö tömënäni nāni ænāmaï inö ante wii tededinque wadö ante pönente iimaï apæñecantapa.

—Päö yedæ æmpoqui, ante Paditeoidi tönö Tadoteoidi nāni da wente cæi ate gomö aedäni.

⁷ Angä eñente wædinque tömengä nänö në emiñænäni wæætë nāni caboque tededinque,

—Päö ænte pönāmaï imöimpa, ante Itota wabänö mänömaï beyæ ämaingampa.

⁸ Ante nämāneque tededäni wædinque Itota iñömö,

—Mini pönëegade. Päö ænāmaï inte mini pöninö ante quimæ tedewëminii. ⁹ Awincaque adinque adāmaï iminitawo. Edæ päö önompo æmæmpoque æninque botö godömo æninque tinco müido ganca ināni nāni cæninö ante awincaque adimini inte minitö mimöno pönēnāmaï imini awädö. Ayæ cænte ate nāni wææntodönincoo wente ænte mini contadinö iñömö cængui æpotodönö ongontawo, ante pönëminiyaa. ¹⁰ Ayæ ate botö önompo æmæmpoque go mäa päö ænte godömo æninque coatodo müido ganca ināni nāni cæninö ante adinque minitö iñömö edæ eñenāmaï iminitawo. Ayæ edæ ñænæ otodë mini wente ænte contadinö cængui æpotodönö ongontawo, ante pönëminiyaa. ¹¹ Mäninö ñöwo botö, Gomö aedäni, ante wææ äninque botö wii päonque ante apæñetabopa, ante quinante wii eñëminii. Incæte botö, Päö yedæ æmpoqui, ante Paditeoidi tönö Tadoteoidi nāni da wente cæi ate gomö aedäni, ante wææ ämopa.

¹² Angä eñente pönente wædinque tömënäni, Gomö aedäni, ante apæñedinque Itota wii önonque päö da wente cæinque ante wææ angampa. Wæætë edæ Tadoteoidi tönö Paditeoidi wapiticæ ante nāni odömonte apænedö ante tömengä, Gomö aedäni, ante wææ angampa, ante do eñenänitapa.

*Bitö Coditobi inömi imipa, ante Pegodo angampa
(Mäadoco 8.27-30; Odoca 9.18-21)*

¹³ Mäniü imämäa tate ate Tetadea Pidipobæ eyequei pöningue tömengä miñæ në godäni inänite apænedinque Itota,

—Botö Waobo ëñagaimo inömote wadäni botö imotedö ante tededinque, Æbodö imoo, ante apænedäni ëñëminii.

¹⁴ Äñongante tömënanä wæætë apænedänitapa.

—Bitö imitedö ante apænedinque pancadäniya, Æpäne në guidongaingä Wäö wodi incæ Itota adocä imaingampa, ante tededänipa. Wadäni guiquënë, Ediya wodi incæ Itota inongä imaingampa, ante apænedänipa. Wadäni guiquënë, Eedëmiya wodi ingampa, ante apænedänipa. Ayæ, Wii Eedëmiya ingä ininque Itota Wængongui beyæ në apænegainäni inönänite adocä imaingä ingampa, ante tededänipa.

¹⁵ Ante tömengä miñæ në godäni apænedäni ëñëninque Itota wæætë,

—Minitö diyæ, Æbodö imoo, ante pönëminii.

¹⁶ Äñongante Timönö Pegodo wæætë,

—Wængongui në quëwengä Wëmi ingaïmi inte bitö inömö Coditobi inömi imipa.

¹⁷ Ante apænecä ëñëninque Itota inömö,

—Timönö bitö Öönata wëmi inömi inte ëñëmi. Wii waocä apænecä beyæ bitö mänömainö ante ëñëmitapa. Wæætë bitö nanguï toquinque edæ botö Mæmpo öönädë në quëwengä incæ bitö imite pönö odömote apænecä ëñëmitapa. ¹⁸ Ayæ edæ iïmaï ante bitö imite ämopa. Bitö dicamö bai inömi imipa, ante pönëninque botö bitö ëmöwo ante Pegodo pönö pemömo ëmömipa. Incæte dicabo täimö i bai bitö nö äninö inömö edæ täine i inönte botö mäniimoga täi mäenonte bai pönö badömo ate minitö mini pönencabo bacëminimipa. Ininque minitö, Itota në Codito ingampa, ante mini pönencabo

iñömö tæi emömini badinque mäniimoga tæi ongonte bai wede pönëñöminite në tæi piñænani tadömengadænguipo owote ta pönäni incæ ædö cæte godömenque mämö bæ taquinänii. ¹⁹ Edæ öönædë Awënë Odeye nempo guiquinque ante odemö wi ænequï bai botö bitö imite pönömo æncæbiimpa. Æmi ate bitö në ämi badimi inte inguipoga bitö wææ änö incæ öönædë dobæ wææ angainö inte ongongæimpa. Ayæ bitö quiëmë inguipoga ñimpo cæbi i iñonte mäniï adobai öönædë dobæ ñimpo cæte ongongæimpa.

²⁰ Ante iinque apænedinque Itota tömengä miñæ në godäni inänite iimainö ante wææ angantapa. Minitö iñömö botö imotedö ante apænedinque, Codito inongä ingampa, ante gode änämaï inte edæ pæ wëëneedäni, angacäimpa.

*Itota, ñimäi cædäni wæncæboimpa, ante apænecampa
(Mäadoco 8.31-9.1; Odoca 9.22-27)*

²¹ Ayæ Itota mäniñedë mä odömöninque tömengä miñæ në godäni inänite apænedinque, Botö cöwë Eedotadëë goquënëmo imopa, angantapa. Gobo ate oodeoidi në aadäni näni Picæncabo tönö, Wængonguï qui, ante në godönäni ñænænäni tönö në odömönäni tönö godongämæ cædinque botö imote wënæ wënæ cædäni wæwæncæboimpa. Ayæ botö imote godömenque wænönäni wæncæboimpa. Incæte Wængonguï angä beyænque botö mëönaa go adoönæque iñonte edæ ñäni ömæmonte quëwæncæboimpa, ante apænegacäimpa. ²² Mänömaïnö ante apænecä ëñëñönäni Pegodo guiquënë Itota ingante nänënë mäo godinque Itota ingante piingantapa.

—Awënë, quimæ wæncæ änewëë. Wængonguï pönö wææ aacä beyæ bitö caate wädämaï incæbiimpa.

²³ Ante wææ añongante Itota dadi emäninque Pegodo ingante näemæ piininque,

—Bitö Tatänabi bai inömi inte edæ botö weca ongönämaï wadæ gobäwe, angantapa. Bitö wii Wængongui nänö pönönö ante pönemi inte wæætë edæ waodänique nani pönëwönö bai pönëninque mänömainö ante bitö botö imote ægodawaquí ñononte bai cædinque wææ anewëmi awædö, angacäimpa.

²⁴ Ayæ tömengä miñæ në godäni inänite apænecantapa.

—Æcänö botö miñæ pönëna ina tömengä iñömö nämä beyæ ante pönënamai inte edæ botö miñæ tee empote poncæcäimpa. Nämä nänö wænguiwæ mongænte ponte bai cædinque tömengä, Botö wæmo incæ caate wæbo incæ Itota ingante cöwë tee empote gocæboimpa, ante poncæcäimpa. ²⁵ Edæ æcänö, Nämä wææ gompodinque quëwencæboimpa, ante cædinque botö miñæ pönämai ingä guiquënë tömengä iñömö edæ quëwënamai incæcäimpa. Wæætë edæ, Wænönäni wæmo incæte botö Itota miñæ tee empote cöwë gocæboimpa, ante æcänö äna guiquënë tömengä wæætë quëwencæcäimpa.

²⁶ Edæ waocä inguipoga ongoncoo tömancoo ö æncæte ante cædinque nämä önöwoca incæ pædæ godongä wë womonte ba ininque edæ tömengä nänö ömæwocate wæquinque æmaingampa. Iñæmpa eyepæ godongampa diyæ önöwoca wæætë æmaingää.

²⁷ Ante Itota iñömö, “Edæ botö Waobo ëñagaimo inte botö Wæmpo ñäö tömäo guinä gongæñonte botö edæ botö anquedoidi tönö edæ godongämæ poncæboimpa. Ayæ pömo ate botö tömämïni mïnitö cægaï ganca ante eyepæ pædæ pönömo æncæmïnimpa. ²⁸ Edæ näwangä ämopa. Mïnitö iñömö ongömiini pancamïniya iñömö ayæ wänämai mïmïni quëwëñömiini botö Waobo ëñagaimo inte Awënë Odeye bate ponte a ongömo adinque mïnitö

botö nempo quëwencæminimpa,” ante Itota apænegacäimpa.

17

*Itota waëmö pönī ñäö bai ëmongä bacä adänipa
(Mäadoco 9.2-13; Odoca 9.28-36)*

¹ Mäninö ante apænegä ate Itota önompo æmæmpoque go adoönæque iñonte Pegodo ingante ayæ Tantiago tönö Wäö nana caya inate mänimpodäni inänite änanquidi mäicä adodänique æigadänimpa. ² Æite ongöñönäni edæ Itota awinca tömënäni ayönäni edæ wii cöwë nänö ëmönö bai waëmö pönī ñäö bai edæ ëmongä bamongä adänitapa. Edæ nænque ti näwante ñäö bai bate ëmongä ininque tömengä weocoo näämænta ñäö incoo ëñacä adänitapa. ³ Ayæ ayönäni edæ doyedë pönī nē æigaina iñömö Möitee wodi tönö Ediya wodi incæ iñontobä a ongöninque Itota tönö godongämæ tedegönäni. ⁴ Adinque edæ Pegodo guiquënë Itota ingante apænecantapa.

—Awënë ëñemi. Iñömö mönö waa pönī ongonte awädö. Bitö Ao ämi ininque botö oncontaicoo mentaiya go adotaique mäenöninque bitö oncontai ante adotaique Möitee oncontai ante adotaique Ediya oncontai ante adotaique mäenömaimopa.

⁵ Ante ayæ tedeyongä boguimämo waëmö pönī ocabogadäni obo wææninque guinä gongæ ayönäni boguimämodë önönepämoque apænecantapa.

—Iingä iñömö botö Wengä inongä inte botö nē waadegaingä inongä ingampa. Tömengä ingante adinque botö watapæ tobopa. Minitö tömengä pönö apænegä ëñeedäni.

⁶ Angä wædinque tömengä miñæ nē æidäni iñömö ancai guïñëninque do do wäate bai cædinque guidömëmæ

tæ go wæænānitapa. ⁷ Go wæænāni adinque Itota tōmēnāni weca ponte godō gampodinque,

—Guññēnāmaī inte ængæ gantiedāni, angantapa.

⁸ Ayæ æmō ayōnāni Itotaque adocanque ongongā agadānimpa.

⁹ Ayæ ānanquidi inō wææ pōñōnāni Itota tōmēnāni inānite angantapa.

—Mīnitō mā pōnī botō ěmōnō wīimonte bai mīni adinō ante gode ānāmaī pæ wēēneyōmīni botō iñōmō Waobo nē ěñagaimo inte edæ wænte ate ñāni ōmæmon-cæboimpa. Ñāni ōmæmōmo ate mīnitō edæ māniñedē ate apæñecæmīnimpa.

¹⁰ Angā ěñente wædinque tōmengā tōnō nē æidināni tōmengā ingante ānānitapa.

—Mānōmaī i ininque, Ediya wodi tāno poncæcāimpa, ante nē odōmōnāni iñæmpa quīnante apæñedānii.

¹¹ Āñōnāni Itota wæætē,

—Ediya wodi nāni ānongā iñōmō tāno pongā ingampa. Nāwangā impa. Pōninque tōmengā, Doyedē ingāi bai ñōwo wæætē adobaī bacæimpa, ante badongampa.

¹² Botō wæætē iīmaīnō ante apænebo ěñeedāni. Nōwocā mōnō Ediya inongā inte do pongāimpa ante aquēnē. Do pōningā ingante edæ awincaque adinque, Æcānō ingāā, ante ěñēnāmaī inte cædāni guiquēnē quiēmē nāni cæinēnō incæ edæ do cædānipa. Ayæ adobaī, Tōmengā ingante nāni cædi bai botō Waobo ěñagaimo iñōmote botō imote adobaī wēnæ wēnæ cædāni wæcæboimpa, ante apænebo ěñeedāni.

¹³ Ante apæñecā ěñēninque tōmengā tōnō nē æidināni iñōmō edæ, Æpænē mōnō guidōningā Wāō ingantedō ante apæñecampa, ante tæcæ ěñēnāni inte wægadānimpa.

*Itota wēnæ ingante angä go ate wēñængä waa bacampa
(Mäadoco 9.14-29; Odoca 9.37-43)*

¹⁴ Mänii änanquidi æidinäni inte adodö wææninqe nangui pönii inäni weca pönäni adinqe wacä onguiñængä Itota weca ponte da guicapodinqe angantapa.

¹⁵ —Awënë ëñëmi. Botö wengä onguiñængä ingante waadete waa cæ ämopa. Tömengä iñömö edæ ancaa quidi quidi dowænte wæwëninque wantæ wantæ iñö gongapamö tæ wææ tæ wææ cæcampa. Ayæ æpænë tæi guii tæi guii cæcampa. ¹⁶ Ante wædinque, Botö wengä ingante pönö cæmini waa bacæcäimpa, ante botö bitö miñæ në godäni weca ænte pömo adinqe tömënäni ædö cæte cæquinäni.

¹⁷ Äñongante Itota tömënäni inänite,

—Ñöwomini mini ædæmö cædämaï incabo mini pönëegade impa, angantapa. Minitö weca æpogadö quëwëmoï. Wapiticæ cæmini iñöminite æpogadö piyænë cæte wæwëmoï. Edæ wēñængä ingante iñömö botö weca ænte mämömini pongæedäni, angantapa.

¹⁸ Ayæ wēnæ ingante pīninqe Itota, Tao gobäwe, angä tao gocä ate wēñængä iñömö dobæ waa bacantapa.

¹⁹ Ayæ ate tömengä miñæ në godäni adodänique Itota weca pöninqe tömengä ingante,

—Mönitö guiquënë bitö bai wido cæcæ cædinque edæ quinänte wido cædämaï intamönii.

²⁰ Ante wæyönänite,

—Wede pönëminipa diyæ wido cæquiminii. Edæ mini pönënö möotatamö bai guiyä pönii ewocamini ininqe mīnitö änanquidi iñömö ongonquidi adinqe, Nänënë gobäwe, ante ämini bai edæ änanquidi incæ do gä gote wayömö gongæncædönimpa. Edæ quiëmë cæcæte ante ämini ininqe tömänö edæ do cæte babaimpa, ante näwangä apænebo ëñëedäni. ²¹ Incæte mänii wēnæ inte

wido cæcæte ante cædinque cænguï wantæpiyæ cænämaï
 inte Wængonguï ingante apænete ate edæ wido cæqui
 impa, ante Itota apænecä ëñenänitapa.

*Wænönäni wæncæboimpa, ante Itota adodö ante apænecä
 (Mäadoco 9.30-32; Odoco 9.43-45)*

²² Mänii Gadideabæ pöninque godongämæ goyönänite
 Itota iimainö ante apænecantapa. Adocanque, Waocä
 në ëñagangä iñömö æyömönö ongongää, ante godö
 odömöninque botö imote waodäni nempo pædæ godongä
 æncædänimpa. ²³ Në ænäni wæætë botö imote wænönäni
 näñe wæncæboimpa. Ayæ mëönaa go adoönæque iñonte
 edæ Wængonguï angä beyænque botö edæ ñäni ömæ-
 monte quëwencæboimpa.

Itota mänömainö ante apænecä ëñëninque tömengä
 miñæ në godäni wæætë edæ nanguï wæwente bagadän-
 impa.

Wængonguï oncö beyæ, ante Itota eyepæ godongampa

²⁴ Mänii pöninque tömënäni Itota tönö godongämæ
 Capënaömö näni quëwëñömö pöñönäni wadäni guiquënë
 Wængonguï oncö beyæ ante tiguitamö didacöma näni
 änontamö mentamonga ante në änönäni inte Pegodo
 weca ponte änänitapa.

—Minitö Awënë në Odömongä guiquënë Wængonguï
 oncö beyæ ante didacöma tiguitamö cöwë pönönämaï
 ingantawo.

²⁵ Äñönänite Pegodo,

—Cöwë në pönongä ingampa.

Äninqe oncönë pö wäänë guiiyongante Itota täno
 apænecantapa.

—Timönö, æbänö ante pönëmi, angantapa. Iimæca
 në quëwëmö mönö eyepæ ænte quëwengæimpa, ante
 imæca awënë odeyëidi iñömö edæ tömënäni nempo
 në quëwënäni inänite, Pönömini æmoedäni, änänitawo.

Wæætē edæ wadāni inānite änānitawo. Ædānidō inānite änāni, ante pönēmii, ante Pegodo ingante Itota angantapa.

²⁶ Æñongante Pegodo,

—Wadāni inānite änānipa.

Ante apæneyongā Itota wæætē edæ,

—Mänōmaï i inique edæ mönō Awënë Wængongui nempo nē quëwënömō inte wii godonguënēmō imompa.

²⁷ Incæte wii piinte bacædānimpa, ante botō iimaï amopa. Bitō gāwapāa māo dadonte wëä tadōñōmi gæyæ tănocā tacā æe. Æninqe gæyæ önöneca wi ænete ayōmi adotamonque incæ coatodo didacōma emontamō incæ edæ gæyæ önöne ongotamō adinqe bitō tadonte æncæbiimpa. Mänintamō ænte māo bitō beyæ botō beyæ eyepæ godōmi æncædānimpa, angā gote Pegodo cægacāimpa.

18

*Æcānō ñænængā inte nē angā inguingāā, ante tededānipa
(Mäadoco 9.33-37; Odoca 9.46-48)*

¹ Māniñedē Itota miñæ nē godāni tömengā weca ponte apænedinqe,

—Bitō öönæde Awënë Odeye iinqe bayōmi æcānō bitō nempo quëwëninque ñænængā pōni inongā inte nē angā inguingāā, änānitapa.

² Itota iñmō wëñængā guiyangā ingante edæ aa pecā pongā ate tömengā ingante tæcæguedē goncædinque tömēnāni inānite wæætē apænecantapa.

³ —Nawangā amo eñeedāni. Minitō öönæde Awënë Odeye nempo guicæte ante wapiticæ mini pönëwënō wido cædinque wëñænāni nāni piyænē cæte pönēnō bai pönēedāni. Mänōmaï cædāmaï imini inique Awënë Odeye nempo cōwē guidāmaï inte wæbaiminipa. ⁴ Incæte iingā wëñængā, Önōmoque imopa, ante pönengā bai

æcänö adobainö ante pönente quëwëna guiquënë tö-mengä iñömö edæ öönæde Awënë Odeye nempo quëwën-inque ñænængä pöní inte edæ në angä ingampa. ⁵ Ayæ æcänö botö ëmöwo apænedinque mäningä bai wëñængä ingante, Pöe, ante godö waa cæcä iñömö tömengä iñömö edæ botö imote edæ do, Pöe, ante pönö waa cæcä ingampa, ante Itota apænegacäimpa.

*Wacä oda cæcæcäimpa, ante nani wæquinque cædänipa
(Mäadoco 9.42-48; Odoco 17.1-2)*

⁶ Itota ayæ apænecantapa. “Wadäni godö cædäni beyæ botö imote në pönënaní incæ pancadäniya edæ dobæ oda cæte wënæ wënæ cædänipa. Ìnínque, Wëñængä adocanque guiyangä pöní ingä incæ oda cædämaí incæcäimpa, ante wææ cæcæte ante cædinque në godö cæcæ cædingä ingante iimaí cædäni ìnínque tömengä toquënegä imaingampa. Waodäni nani dacæ godö dacæ godö cæquina ñænænca ænínque tömengä önömenca æ wëmencadinque tömengä ingante tæcætibæ wido cædäni ìnínque tömengä edæ, Wënæ wënæ cædämaí inte becadote wæmo beyænque Wængonguí botö imote wii godömenque pangampa, ante wædinque waa toquënegä imaingampa. ⁷ Quiëmë beyæ oda cædinque inguipoga quëwënäni nani wæquinque wënæ wënæ cædänipa. Në pönënaní incæ pancadäniya wii ëñente do oda cædänipa. Cöwë mänömaí impa. Incæte, Oda cæcæcäimpa, ante në cæcä iñömö edæ tömengä nanguí nänö caate wæquinque cæcampa,” ante apænegacäimpa.

⁸ Ayæ, “Bitö önompoca cædinque wënæ wënæ cæbi ìnínque önompo aa wi æmpote wido cæte bai cædinque wënæ wënæ bitö cædinö ante wido cæbäwe. Bitö önöwa wapiticæ godínque wënæ wënæ cæbi ìnínque bitö önöwa aa wi æwate wido cæte bai cædinque wënæ

wënæ bitö cædinö ante wido cæbäwe. Ìñæmpa inguipoga quëwëninque bitö æmæmpoque empobi incæte æmæntique entibi incæte bitö öönædë æidinque cöwë wænämaï quëwëmi ïninqe waa ïmaimpa. Edæ tipæmpoga empobi inte tipæntiya entibi inte edæ bitö gonga cöwë bæcote wæwenguiñömö wii æmæwo wido cæte wæquimidö angüënë. ⁹ Ayæ bitö awinca wiwa adinque wënæ wënæ cæbi ïninqe bitö awinca oo togæmonte wido cæte baï cædinque wënæ wënæ bitö cædinö ante wido cæbäwe. Ìñæmpa inguipoga quëwëninque bitö æmæmonque ëmömi inte bitö godömenque quëwëmi ïninqe waa ïmaimpa. Edæ wii tipæmonga ëmömi inte edæ bitö tadömengadænguipo gonga cöwë bæcote wæwenguiñömö wii wido cæte wæquimidö angüënë,” ante Itota angacäimpa.

*Bodego wë womonte ba, ante odömonte apænecampa
(Odoca 15.3-7)*

¹⁰ Ayæ, “Ìngä guiyangä ïñömö önonganque ingampa, ante minitö adocanque ingante incæ püinte adämaï ïmäwedäni. Ìñæmpa tömënäni ïnänite në aadäni anquedoidi incæ öönædë quëwëninque botö Mæmpo në öönædë quëwengä awinca cöwë adänipa cæmïni. ¹¹ Edæ botö Waobo ëñagaïmo inte edæ wë womönäni ïnänite diqui minte æncæte ante pömo ïmopa,” ante Itota apænecantapa.

¹² Ayæ, “Æbänö ante pönëmïni edæ. Waocä obegaidi tiëë ganca ëacä ongöñönäni adocanque pangocæte nänënë gocä adinque në ëacä ïñömö nöobenta i nöebe ganca ïnäni änämænë ongöñönänite ëmö cæte diqui mincæ wii goquingä, ante pönëmïni. Cöwë edæ diqui diqui mincæ gocæcäimpa. ¹³ Godinque në pangocæ godingä ingante ëadente acä ïninqe në ëacä waa tobaingampa. Edæ pangocæ godämaï ïnäni nöobenta i

nöbe ganca inäni inänite adinque cöwë tocä inongä inte tömengä tæcæ nänö adingä beyæ godömenque tocampa. ¹⁴ Mínitö Mæmpo öönædë në quëwengä adobaingä, Guiyangä wë womonte wænämaï incæcäimpa, ante cöwë diqui diqui mingampa,” ante Itota odömonte apænegacäimpa.

*Në wënæ wënæ cæcä ingante pünämaï inte waadecäimpa
(Odoca 17.3)*

¹⁵ Godömenque odömöninque Itota apænecantapa. “Bitö tönñacä bitö imite wënæ wënæ cæcä wædinque bitö tömengä weca gote ämi adominaque nänënë gote ongöeda. Ongöñöminate bitö tömengä ingante, Mänömaï cæbitapa, ante ämi ëñengäe. Mänömaï ämi ëñengä ininque tömengä waadete babaingampa,” ante apænegacäimpa. ¹⁶ Ayæ godömenque apænecantapa. “Wæætë tömengä ëñenämaï inte waadedämaï ingä ininque bitö Wængonguï angä ëñente näni yewæmongainö bai cæe. Waocä æbänö cæcää, ante adinque waoda mënaa ina incæ mënaa go adocanque inäni incæ adoyömö ante apænedäni ininque tömënäni näni apænedö beyænque ante mönö, Nö impa, ante ëñengäimpa, ante Wængonguï beyæ yewæmongatimpa. Ininque bitö, Mönö adoyömö ante apænecäimpa, ante waoda mënaa inate ämi incæ adocanque ingante ämi incæ æcämenque bitö tönö goda tömengä adoyömö ante nöinö ante apænecæcäimpa. ¹⁷ Ayæ apænemini ate në wënæ wënæ cædingä cöwë ëñenämaï ingä ate wædinque bitö inñömö, Itota në Codito ingampa, ante mïni pönencabo weca gote apænebi ëñenguinäni. Ayæ tömënäni wææ änäni ate tömengä godömenque ëñenämaï ingä ininque tömengä, Nämä cæte quëwenguimo, ante në ëñenämaï cædäni bai ingampa. Ayæ, Odömäno awënë beyæ në æwengä bai ingampa

cæbii. Tömengä ëñënamai cæcäinö angüenë, ante bitö edæ tömengä ingante gomö ae,” ante Itota angantapa.

¹⁸ Ayæ apænedinque, “Nawangä ämopa. Minitö ingui-poga në ämini inte apænte ämini ïninqe mini apænte äninö incæ öönædë dobæ apænte ante impa. Ayæ ingui-poga minitö apænte äninque ñimpo cæmini ïninqe mini cædö bai öönædë adobai do ñimpo cæte ingæimpa.”

¹⁹ Ante apænedinque Itota ayæ apænedinque, “Minitö ïminite ïimai ämopa, angantapa. Inguipoga mëmina guëa adoyömö pönte apæneyömina botö Mæmpo öönædë në quëwengä ïñömö mina ämai ante tömänö cæcæcäimpa. ²⁰ Edæ mëmina ïmina incæ mëmina go adocanque ïmini incæ æpomînimë ïnömîni incæ minitö adoyömö ponte botö ëmowo apænete ongöñömîni edæ botö adoyömö minitö tönö godongämæ ongoncæboimpa,” ante Itota apænegacäimpa.

²¹ Ayæ ate Pegodo tömengä weca ponte äninque,

—Awënë, botö tönñacä botö ïmote wënæ wënæ cæcä adinque botö tömengä ingante æpogadö godö ñimpo cæbo ee goqingä. Edæ önompo æmæmpoque go mem-poga mänimpoga ñimpo cæbo ee goqingä, ämii.

²² Äñongante Itota,

—Ïñæmpa, wii önompo æmæmpoque go mempogaque angüii. Edæ godömenque bitö änim-poga pïñämai inte ñimpo cæbi ate wæætë adopoga wæætë adopoga ayæ cöwë tetenta ganca wæætë wæætë ñimpo cædinque coatodo tiento nöobenta ganca mänimpoga pïñämai inte ñimpo cæbi goqingä. Mänömai ante Itota tömengä mïñæ në godäni ïänite, Cöwë pïñämai inte ñimpo cæquîmîni, angacäimpa.

Në cædongä nänö waadedämai cædö ante odömongampa

²³ Itota ayæ apæncantapa. “Mäninö beyæ bitö änö bai cædäni wædinque ïmæca awënë odeye nänö apænte

ämaï öönædë Awënë Odeye incæ tömengä ingante në ëñëmini iminite æbänö apænte angampa, ante odömömo aquimïni, angantapa. ²⁴ Ìmæca awënë iñömö, Botö imote në cædäni incæ botö imote debe inäni inte eye-pæ pönönäni æncæboimpa, ante cæyongä adocunque tadento ñænængade näni godonte äinta incæ diete müido ganca nänö pönongä äni beyæ wæætë pönönämaï debe ingä adinque tömengä ingante ænte mämönäni pongampa. ²⁵ Pongä adinque tömengä awënë iñömö, Ömæpocä inte tömengä ædö cæte pönongä ænguimoo, ante pönente wædinque iïmaï angantapa. Wacä ingante në cædäni tömengä näni wencabo bacædänimpa, ante cædinque botö në pönönämaï ingä nana gæncaya näni wencabo tömänäni inänite bæi ongonte wacä ingante godonte eyepæ ænguimoo, angä. ²⁶ Ëñente wædinque edæ në cæcä iñömö tömengä weca ædæ wææninque edæ, 'Awënë, waadete cædinque ee abi adinque botö ayæ ate botö debe inganca tömanta pönömo æncæbiimpa.' ²⁷ Ante wæcä ëñëninque awënë iñömö në cæcä ingante guëa wæte bai pönëninque, Tömää edæ godonte impa, äninque godö ñimpo cæcä abæ tawænte gocantapa.

²⁸ "Incæte tömengä tönö wadäni näni godongämæ cæcabo iñönäni wacä guiquënë adocä ingante tiëë tiguitamö ganca nänö pönongä äni beyæ wæætë pönönämaï debe inongäimpa. Adinque në abæ tawænte godingä incæ tömengä ingante debe ingä ingante godö yao ongonte ñimämencate cædinque, 'Do bitö äninata pönömi ämo töö.' ²⁹ Ante pïngä wædinque tömengä tönö në cæcä inte në debe ingä wæætë në äningä weca da guicapodinque, 'Bitö waadete cædinque ee abi ininque botö ayæ ate pönömo æncæbiimpa.' ³⁰ Ante wæyongä edæ Baa äninque tömengä, Tömanta edæ cöwë pönömi ämo ate tabaïmipa, äninque edæ tee mönecä ongongantapa."

³¹ “Adinque edæ tömöna tönö nē cædāni guiquēnē, Mänömaï cæcä, ante wædinque piïninque awēnē weca gote, Mänömaï cæcampa, ante wæmönipa. ³² Änäni ëñëninque wënæ wënæ nē cædingä ingante äñecä pongä ate tömengä ingante awēnē, ‘Botö ïmo nē cæðimi inte nē wënæ wënæ cæbitapa töö. Ìñæmpa bitö nanguï ämi beyænque botö edæ, Tömanta edæ godonte impa, ante ñimpo cæbo abæ tawænte gobitapa. ³³ Ìninque botö guëa wæte pönente cæbo bai bitö tönö nē cæcä ingante bitö adobaï guëa wæte pönëmi bai waa incædönimpa.’ ³⁴ Äninque awēnē äingä badinque, Tömengä tömanta nänö æninta botö ïmote adodö nänö pönonguinganca botö, Tömengä ingante ænte pancæmïnimpa, ämopa. Äninque tömengä ingante tee mönete oncönë nē pänäni ïnänite pædæ godongä ænäniipa.” ³⁵ Mäninque ante odömonte apænedinque Itota godömenque apænecantapa.

—Edæ mïni waocabo ïñöminite mïnitö wacä nänö wënæ wënæ cæðinö ante godö ñimpo cæðämaï ïmïni adinque awēnē nänö apænte änö bai botö Mæmpo öönæde nē quëwengä ïñömö adobaï mïnitö wënæ wënæ cæðinö ante ñimpo cæðämaï inte tömänö ancæcäimpa, ante apænegacäimpa.

19

*Nänöogængä ingante nani pämäenö ante
(Mäadoco 10.1-12; Odoca 16.18)*

¹ Mänïï Gadideabæ quëwente ïinque apænete ate Itota Oododänö æmæmäa godinque Oodeabæ pongacäimpa.

² Pongä adinque nanguï ïnäni tee empo goyönäni tömengä gampocä waa badänitapa.

³ Paditeoidi guiquēnē, Godö ämö ëñëninque Itota wabänö adodeque oda cædete wæcä tocäi, ante pönëwënäni inte tömengä weca pöninque änänitapa.

—Wængonguī æbänö ante wææ angacäi. Waocä tö-mengä nänöogængä ingante quiëmë beyænque pämengä ïninque edæ nö cæte intawo.

⁴ Ante äñönäni Itota,

—Minitö ïñæmpa Wængonguī beyæ ante näni yewæmöinta adämaï inte äminitawo. Wëenëñedë edæ waocä ingante në Badongaingä ïñömö, “Onguïñængä ingampa, ante ayæ, Onquiyængä ingampa, ante badongacäimpa,” ante yewæmongatimpa. ⁵ Ayæ, “Mänömaï beyæ waocä mæmpocä ingante ëmö cæte wäänä ïnante ëmö cæte godinque onquiyængä ingante, Botö nänöogængä, ante æmæwo moncæcäimpa. ïninque mënaa ïnina incæ tömëna näna gæncaya badinque adocanque bai bacædaimpa,” ante yewæmongatimpa. ⁶ ïninque tömëna näna gæncaya adocanque bai badinque nänënë mënaa ïnämaï ïnapa. Mänömaï beyæ Wængonguī, Adocanque bai ïnapa, ante näna gæncaya nänö në badongaina ïñönte waocä wæætë pango cædämaï incæcäimpa.

⁷ Äñongante tömënäni wæætë,

—ïninque, Æmæwo pämämo goquimi, ante yewæmöninque mäninta bitö yewæmöninta onquiyængä ingante godömi ængä ate bitö önonque pämäncæbiimpa, ante Möitee wodi quinante wææ angacäi, ante ëñencæte ante mönitö wæmönipa.

⁸ Änäni ëñëninque Itota edæ,

—ïñæmpa, Mimö ömædëmini ïnömini inte minitö wënæ wënæ cæinëmini iminipa, ante wædinque edæ Möitee, Nänöogængä ingante pämänguimi, ante yewæmongacäimpa. Wëenëñedë ïñömö edæ wii mänömaï ingatimpa. ⁹ Wæætë onquiyængä wacä ingante godö todämaï ïñongante tömengä ingante në pämäningä ïñömö tömengä dobæ nänö towenguinque edæ wacä onquiyængä

ingante godö mongampa. Ayæ onquiyængä pämwente goyongä wacä onguiñængä tömengä ingante godö mön-
inque adobaï nē towengä bacampa, ante ämo pönē-
māiminipa.

¹⁰ Angä eñēninque tömengä miñæ nē godāni guiquēnē,
—Iñæmpa nāna gæncaya ina inte pämwēnāmaï in-
gæimpa, ante bitö änö baï nō i ininque edæ waocä wēmō
cæcä baï waa imaimpa, ante pönente wæmönipa.

¹¹ Ante wæyönānite Itota,
—Wēmō cæcä, ante mīni änö baï ante waocä ædö cæte
cæquiringä. Wængongui nänö äninānique mäninö ante
Ao ante mönāmaï inānipa. ¹² Edæ ædānidö mönāmaï
inguinānii, ante pancadāniya guiquēnē wānā cæncadē
eñayedē edæ ongænca babetamiñænāni eñagāināni inte
mönāmaï ināni. Pancadāniya wæætē waodāni cædāni
beyænque babetamiñænāni badinque mönāmaï inānipa.
Ayæ pancadāniya guiquēnē öönædē Awēnē Odeye nempo
beyæ ante nāmā pönēninque Ao ante edæ mönāmaï
inānipa. Edæ æcānō botö änö eñente Ao äna, tömen-
ganque mänōmaï cæcæcäimpa, ante Itota odömongä
eñengadānimpa.

*Wēñænāni inānite gampo cæcadinque waa apænecampa
(Mäadoco 10.13-16; Odoca 18.15-17)*

¹³ Ayæ ate, Wēñænāni inānite Itota pönö gampo
cæcadinque tömēnāni beyæ Wængongui ingante
apænecæcäimpa, ante cædinque wadāni tömengä weca
ænte pö ænte pö cædāni adinque tömengä miñæ nē
godāni guiquēnē, Ænte pönāmaï iedāni, äninque Baa Baa
änāni. ¹⁴ Ate wædinque Itota iñömö edæ,

—Wēñænāni inānite ee amīni poncædānimpa. Edæ
mänināni nāni pönēnō baï adobaï pönēnāni inte edæ
öönædē Awēnē Odeye nempo do quēwēnāni inānipa. In-
inque mīnitö iñömö wēñænāni inānite Baa änāmaï iedāni.

¹⁵ Äninqwe wēñænāni inānite pædæ gopo gampo cæcadinque wadæ gogacäimpa.

*Mäincoo nē nangui ēacä Itota weca ponte apænecampa
(Mäadoco 10.17-31; Odoca 18.18-30)*

¹⁶ Ayæ wacä Itota weca pöningwe,

—Awēnē nē Odömömi apænēbi ēñēmoe, angantapa. Botö æbänö waa cæbo ininqwe cöwē wænāmaï wan-tæpiyæ quēwēmaïmoo.

¹⁷ Ante ãñongä Itota edæ,

—Wængongui adocanque nē waa cæcä ingä incæte bitö botö imonte äninqwe, Æbänö waa cæquïmo, ämii. Incæte, Quēwenguïmo, ante wæbi ininqwe bitö, ïïmaï cæedäni, ante Wængongui nänö wææ angainö ante ēñente cæe.

¹⁸ Angä wædinque,

—Ædedö ante ämii.

Äñongante Itota wæætē,

—ïïmaï. “Wacä ingante godö wænönāmaï. Bitö nänöogængä ināmaï inongante godö mönāmaï. Wacä qui awēmö ænāmaï. Wacä æbänö cæcää, ante godö babæ wapiticæ änāmaï. ¹⁹ Wæmpocä ingante wäänä inante waa adinque godö waa cæe. Ayæ, Nämä ante bitö waadete cæbi bai wadäni inānite adobaï godö waadete cæe.”

²⁰ Angä ēñëningwe edëningä inömmö,

—Botö mäninö bitö änö bai do cæte pægaïmo inte botö quïnö edæ godömenque cæquïmoo.

²¹ Äñongante Itota wæætē,

—Bitö, Ædæmö nö cæbo bacæboïmpa, ämi ininqwe edæ öönædē bitö waëmoncoo ænguinque edæ ñöwo godinque imæca bitö mänincoo tömancoo godonte æninqwe bitö æninta wæætē ömæpodäni inte wædäni inānite tömanta godömi æncædänïmpa. Ayæ edæ botö imote tee empote pöe.

²² Angä eñëninque edëningä iñömö edæ, Botö mäincoo, ante nänö nangui ëacoo ante pönente wæwente wæd-
inque wadæ gogacäimpa.

²³ Gocä ininque edæ Itota tömengä miñæ në godäni inänite apænedinque,

—Näwangä ämo eñëedäni, angantapa. Öönädë Awënë Odeye nempo guiite quëwencæte ante cædinque waodäni ömæpodäni inte botö miñæ pönänipa. Mäincoo nangui ëacä guiquënë æbänö cæte ömæpocä inte botö miñæ ponte guiite quëwenguingää, angantapa. ²⁴ Ayæ cämeyo iñömö guiyangä ingampa diyæ daagö guiyampite pædæ tacää. Cämeyo ñænængade inongä inte pædæ tadämaï ingä bai në ëacä adobaï ingampa. Tömengä nämä ay-
ongä ñænængä inongä inte edæ æbänö cæte Wængongui Awënë Odeye nempo do wäänë guiite quëwenguingää.

²⁵ Ante apænecä wædinque tömengä miñæ në godäni wæætë ancai guiñëninque,

—Iñæmpa mänömaï i ininque æcänö wäänë guiite quëwenguingää, änänitapa.

²⁶ Itota tömënäni inänite cöwä adinque apænecantapa.

—Waomïnique incæ nämä mini cædö beyænque ædö cæte quëwëmaimïni. Wæætë Wængonguinque nämä tömänö do cæcä ingampa.

²⁷ Angä eñente wædinque Pegodo guiquënë,

—Mönitö iñömö edæ möni ëadincoo owæ caate bitö miñæ ömæpomöni inte pömöni abipa. Ömæpomöni imöni inte edæ quinö ænguimöni.

²⁸ Äñongante Itota wæætë tömënäni inänite angan-
tapa.

—Näwangä ämopa. Botö badömo ate tömancoo miin-
cooque iinque bayonte botö Waobo eñagaimo iñömö

edæ tömömo ñäö emönö emöningue edæ pö tæ contacæboimpa. Ìninqe mìnitö botö ìmote nè tee empogaìmìni inte mänìñedē ate tömēmìni tæ containpaa tipæmpoga go mempaa pö tæ contadinque awēnēidi badinque edæ idægoidi tipæmpoga go mencabodāniya ìnānìtē apænte ancæmìnimpa.

²⁹ “Ayæ godömenque ämopa. Mìnitö nāwangä on-codo tao godinque mìnitö tönìñadāni ìnānìtē emö cæte godinque badä ìnante mæmpocä ìngante wēnāni ìnānìtē botö emöwo beyænque emö cæte pömìnitapa. Ìninqe ìimāi ante nāwangä ämopa. Æcänö botö beyænque mänömaì cædinque tömengä nänö ēadi ömæ emö cæte goda ìñömö tömengä nänö emö cæte godincoo bai adopocoo æncæcäimpa. Wìi adopogaque edæ æninqe tömengä wæætē edæ godömenque adopocoo adopocoo æninqe tiēē ganca mānimpoga æncæcäimpa. Ayæ botö pönö cæbo æninqe tömengä cöwē wantæpiyæ wænāmaì quēwencæcäimpa. ³⁰ Incæte edæ tāno yæcado ongönināni pancadāniya wæætē yæmìñæ gote ongönāni bacædānimpaa. Ayæ yæmìñæ ongönināni inte wæætē yæcado ponte ongoncædānimpaa,” ante Itota apænegacäimpa.

20

Nē cædāni æbänö cædāni, ante odömonte apænegacampa

¹ Itota ayæ edæ, Öönædē Awēnē Odeye nempo æbänö quēwēnāni, ante odömoncæte ante ìimāi apænegacäimpa. “Waocä nè ömæ ēacä nänö cæbai Öönædē Awēnē Odeye incæ adobai cæcampa. Nē ēacä ñäö bayö oncodo taodinque, Æcänö ñöwoönæ botö yowementacodē cæquìnaa. ² Ante adinque tömengä beyæ nè cæcædāni ìnānìtē, Mìnitö tömäa itædē cæmìni ate botö adocanque ìngante deēnadio tìguitamö adotamonque

pönöningue wacä ingante wacä ingante adotamonque adotamonque pönömo æncæminimpa, añongante Ao ante yowementacodë cæcæ godänipa. ³ Gote cæyönäni tömantadæ æñonte në äcä tömënäni näni godonte æiñömö gote ayongä wadäni önonque cædämaï a ongönäni. ⁴ Adinque tömengä, ‘Minitö adobaï gote cæmini ate eyepæ godömo æncæminimpa.’ Angä ëñëningue Ao ante godänipa. ⁵ Ayæ tæcæbæcä iñonte adobaï tömengä wadäni inänite angä godäni ate wæætë ædæ wæicä iñonte adobaï taodique wadäni inänite angä godäni. ⁶ Ate edæ awæncabo wæiyongante edæ adocä tao ayongä wadäni önonque a ongönäni adinque tömengä tömënäni inänite, ‘Quinante tömäa itädë edæ cædämaï a ongömini.’ ⁷ Ante añongä, ‘Iñæmpa mönitö imönite, Cæedäni, änänipa cæquimönii.’ Änäni ëñëningue, ‘Minitö adobaï edæ botö yowementacodë gote cæedäni,’ angä godänitapa,” ante Itota odömonte apænecantapa.

⁸ Ayæ, “Gäwadecæ pönï bayonte në äcä iñömö tömengä beyæ në apænecä ingante äningue, ‘Botö beyæ në cædäni inänite aa pebi pönäni ate bitö tömënäni näni cædi beyæ godömi eyepæ æncædänimpa. Awæncabo wæiyongä nöwo pönï gote cædinäni inänite edæ täno godömi änäni ate wæætë wëenë gote cædinäni inänite edæ ayæ ate godömi æncædänimpa.’ ⁹ Angä ëñente aa peyongä awæncabo wæiyongä gote cædinäni inte täno pönäni ate deënado tiguitamö adotamonque adotamonque godongä änäni. ¹⁰ Ate adinque täno gote cædinäni guiquënë, Mönö godömenque ænguï impa, ante pönëñönäni tömengä godongä äningue edæ deënado tiguitamö incæ adotamonque adotamonque adopo adopo änänipa. ¹¹ Äningue tömënäni në äcä ingante piinte tedinque, ¹² ‘Mönitö tömäa itädë näwancate cæmöni incæ iñæmpa cæbii. Ayæ pönäni guiquënë wantæ

iñö adoque ooda ganca cædäni incæ mönitö bai adopo godömi ännäni wæmönipa töö.’ ¹³ Ante püññönnäni në äcäcä wæætë adocanque ingante apænedinque, ‘Iñæmpa botö bitö imite wënæ wënæ cæbogaa. Edæ, Deënadio tiguitamö adotamonque pönömo æncæbiimpa, äñömo Ao ännämaï imitawoo. ¹⁴ Bado, bitö qui incæ ænte goe. Edæ bitö änni bai ayæ ponte cædingä ingante adopo godonguënemo intabopa. ¹⁵ Edæ botö ëadincöo incæ, Æcänö ingante godonguïmo, ante pönente wædinque ædö cæte tömëmo incæ ännämaï inguïmo. Botö në waa cæbo iñömete bitö guiquënë edæ püinte abi awædö,’ ante në äcäcä angampa.”

¹⁶ Mäniganca ante odömonte apænedinque Itota iñömo, “Männömaï cædäni inique botö, Täno yæcado ongöninäni inte wæætë yæmiñæ gote ongoncædänimpa, antabopa. Ayæ, Yæmiñæ ongöninäni inte wæætë yæcado ponte ongoncædänimpa, ante apænetabopa,” ante apænegacäimpa.

*Itota, Wæncæboimpa, ante wæætë adodö ante apænecä
(Mäadoco 10.32-34; Odoca 18.31-34)*

¹⁷ Mänii godinque Eedotadëe gocæ cædinque tömengä miñæ, Dote, ante näni gocabo inänite Itota nänënë ænte mäodinque idömæ goyönäni apænecantapa.

¹⁸ —Nöwo iñömo edæ mönö Eedotadëe iñömo æicæimpa. Æi gote ongömö ate adocanque, Waocä në ëñagaingä æyömönö ongongää, ante wadäni inänite godö odömongä bæi ongonguinäni. Ayæ, Wængongui qui, ante në godönäni ñænänäni tönö në odömönäni nempo tömengä botö imote pædæ godongä æninque tömënäni wæætë botö imote apænte äninque, Cöwë wæncæcäimpa, ancædänimpa. ¹⁹ Ayæ edæ, Awæ ñænquedimæ cædinque tömengä ingante timpote wænödäni, ante tömënäni oodeidi inämaï inäni nempo botö imote wæætë

māo godönāni æncædānimpā. Æninqe tōmēnāni wæætē botō imotedō ante badete todinqe ayæ tæi tæi pāninqe awāa timpodāni wæncæboimpā. Nāñe wæmo ate Wængonguī angā beyænque botō mēōnaa go adoönæque iñonte ñāni ömæmoncæboimpā, ante Itota apænegacāimpā.

*Tantiago tönö Wäö badä, Botö ämaï ante cæe, angampa
(Mäadoco 10.35-45)*

²⁰ Tebedeo wēna Wäö tönö Santiago iñōna tōmēna badä iñömō tōmēnā wēna tönö Itota weca ponte ædæ wææninqe edæ, Botö ämaï ante cæe, ante apænecä.

²¹ Æñēninqe Itota,

—Mīnō quīnō apænecæte ante pōmīi.

Äñongante,

—Bitö Tæiyæ Awēnē Odeye bate tæe contadinqe edæ botö wēñæna inate ämi ate adocanque bitö tōmēmæmi inö adocanque dipæmæmi inö tæe contaquīna ämopa, angantapa.

²² Æñēninqe Itota wæætē,

—Iñæmpa adāmaï inte mīnitö ämīni awædö. Botö nantate wæwenguimæe bai becabo bai mīnatö edæ adotaca becate bai Ao ante botö beyæ nantate wæwenguimīnaa. Edæ æpænē guīte bai botö wænguimæe bai guīñēnāmaï imīnapa diyæ botö beyæ wænguimīnaa.

Äñongante,

—Ao ante guīñēnāmaï cæcæmönainpā, änatapa.

²³ Itota wæætē,

—Botö nanguī caate wæwēmo bai mīnatö adotaca bete bai äanque bai caate wæcæmīnainpā. Nāwangä impā. Incæte æcänö botö tōmēmæe inö æcänö botö dipæmæe inö tæe contaquīna botö edæ pönö änāmaï imopa. Wæætē botö Mæmpo do, Mänīnaque mänimpāa tæe contaquīna,

ante nē badongaingä inte tömengä adocanque godö angä contaquïna, ante Itota apænegaçäimpa.

²⁴ Mänömainö ante tededapa töö, ante eñëninque wadäni diete ganca tömengä miñæ nē godäni guiquënë iñäna nāna caya ñate edæ piinänitapa. ²⁵ Piinäni in- inque Itota aa pecä pönäni ate tömënäni inänite iimaï apænecantapa.

—Oodeoidi inämaï inäni awënëidi æbänö cædänipa, ante do eñëmïnipa. Tömënäni iñömö nämä beyænque ante cædinque nanguï piïnte änäni wædinque tömënäni nempo quëwënäni wæætë do eñente cædänipa. Ayæ tömënäni weca nē ñænænäni inönäni iñömö, Tömëmoque ämo eñente cædäni, ante piïnte änäni wædänipa. ²⁶ Minitö guiquënë tömënäni nämä beyænque ante nanguï änäni bai wï adobaï cæquënëmïni imïnipa. Wæætë mïni cabo iñömïni adocanque ñænængä pönï ingä bacæte ante cædinque tömengä wæætë edæ mïnitö beyæ nē cæcä baquënergä ingampa. ²⁷ Ayæ yæcado ongöïnente wæcä iñömö tömengä yæcado ongoncæte ante cædinque wæætë edæ yæmiñæ pönï gote tömänäni inänite nē cæcä badinque tömengä nämä beyæ ante cædämaï inguënergä ingampa. ²⁸ Edæ Waobo eñagaïmo inte adobaï, Botö beyæ pönö cæcædänimpa, ante wï pömo imopa. Wæætë wadäni beyæ godö cæcæte ante pömoimpa. Ayæ edæ nanguï inäni tee mönete bai wæwëñönäni botö wæætë, Tömënäni wibænete tacædänimpa, ante tömëmö wepæ incæ godoncæte ante pömo imopa, ante Itota apænegaçäimpa.

*Babetamöna iñönate Itota gampomongä waa bamönapa
(Mäadoco 10.46-52; Odoca 18.35-43)*

²⁹ Itota mäninö godinque Eedicoo näni quëwëñömö ponte tayönäni tömengä miñæ nanguï inäni tee empote godänitapa. ³⁰ Goyönäni onguïñæna babetamöna iñömö

taadö wedeca tä contate a ongöñña, Itota pongampa, änäni eñëninque aa pedatapa.

—Awënë, bitö Dabii wodi päëimi inömi inte mönatö imönote pönö waadete waa cæe.

³¹ Ante añña godongämæ godäni guiquënë, Apocænë inguënë quëwënaa, änäni incæ godömenque yedæ aa pedinque,

—Awënë, bitö Dabii wodi päëimi inömi inte mönatö imönote pönö waadete waa cæe, änatapa.

³² Itota iñömö næ gongæninque añcä pöna adinque,

—Mīnatö imīnate quīnō cæbo ämīnaa.

³³ Angä eñëninque,

—Awënë gampomömi awinca wi ænete bai aquimöna, ante wæmöna.

³⁴ Añña Itota tömëna godongämæ wæte bai pönëninque edæ pædæ gopo gampomongantapa. Gampomongä ate tömëna waa ada badinque Itota miñæ do godatapa.

21

Itota Eedotadëe iñömö pongampa

(Mäadoco 11.1-11; Odoca 19.28-40; Wäö 12.12-19)

¹ Mänii gote Eedotadëe obo pöninque Odibowænquidi ontacamö goimö Betapaguee näni quëwëñömö ganca pöñnani Itota tömengä miñæ në goda mënaa inate da godöninque angantapa. ² Tömëna inate,

—Mänii näni quëwëñömö ongö amīna. Tömëñömö go guite ayömīna bodo onquiyæ nana wencana nani næi a ongö acæmīnaimpa. Nani næi a ongö adinque mīnatö mänina inate nī cæyænte botö weca ænte pöeda. ³ Ayæ mīnatö imīnate wææ änäni eñëninque mīnatö wæætë edæ, Awënë nänö ænguënënö ante ænte gomönapa, ante apæneeda. Ayæ, Tömengä iinque cæte ate do da pöningä æncæmīnaimpa, ante apæneeda, angantapa.

⁴ Do iñömö Wængongui beyä nē apænecä iimainö ante nänö apæneginö ante edæ iinque bacäimpa, ante mänömai cætimpa.

⁵ “Tiöno iñömö quëwënäni inänite iimai äedäni, ‘Badogaa, minitö Awënë Odeye ñowo minitö weca pongä aedäni.

Edæ mönö maincoo mongäwëongä bodo wengäa tä contate mönö Awënë pongampa.

Tömengä gänë pöngä inte bodoga contate pongä aedäni,’ ante ancämïnimpa.”

Ante docä nänö apæneginö ante ñowo iinque cætimpa.

⁶ Mänömainö ante angä ëñente godinque tömengä miñä nē goda iñömö Itota nänö äñinö bai do cædinque, ⁷ bodo nana wencaya inate töi töi ænte pöninque tömäna weocoo yabæcooque æidämæ wo cæyabæda ate Itota wänömënæca inö æi yiyä tä contacantapa. ⁸ Adinque edæ nanguï inäni, Itota nänö ponguinö, ante tömënäni weocoo yabæcooque ñö cædinque bee podöwayönäni wadäni guiquënë gönea gote yæpæma õñabo tapænte mämö bee bee podöwadäni ate tömengä podöwainonque gocantapa. ⁹ Gocä adinque täno godäni tönö ayä pönäni tönö godongämæ godinque nanguï inäni yedæ äninque,

—Bitö Awënë Dabii wodi päïmi inömi inte pömi adinque, Möni quëwenguinque impa, ante, Badogaa, ante tomönipa. Awënë Wængongui ëmöwo beyænque pömi ininque bitö toquinque edæ Wængongui bitö imite waa cæcæcäimpa. Ayä öönæde iñömö adobai, Badogaa, möni quëwenguinque, ante ingäimpa.

¹⁰ Ante mäniï cædinque pöñönäni, Itota Eedotadëe pongä adinque mäniñömö quëwënäni ancai guiñëninque, —Mäningä æcänö ingäa.

¹¹ Ante wæyönäni godongämæ pönäni iñömö,

—Itota ingampa. Tömengä iñömö Wængongui beyä nē apænecä inongä inte Gadideabæ Näatadeta quēwente pongä ingampa, ante apæneganimpa.

*Wængongui oncö tæiyä waëmö bacäimpa, ante cæcä
(Mäadoco 11.15-19; Odoca 19.45-48; Wäö 2.13-22)*

¹² Itota iñömö Wængongui oncö ñænæncönē yabæcönē pö guiidinque mäniñömö mäincoo mänäni tönö wadäni nē godonte ænäni tönö ongönäni adinque tömengä tömänäni inänite, Oncodo taoedäni, äninque da tadongä oncodo tao godänitapa. Ayä campio ante näni godonte æimpa tönö equemö godoncæte ante nē mänäni näni cönöimpa tönö bæ tacä tömampaa guidömëmæ tæ go wææntapa. ¹³ Ayä tömënäni inänite angantapa.

—Wængongui beyä iimainö ante yewæmongatimpa. “Woadäni botö oncönē pö guiidinque botö imote apænecädänimpa,” ante Wængongui angä incæte minitö wænæ wænæ cæmini beyænque Wængongui oncö incæ nē awëmö ö ænäni näni womöincönē bai wentamö bapa töö.

¹⁴ Äninque Itota ayä Wængongui oncö ñænæncönē yabæcönē ongöñongä pæ opa pæ opa godäni tönö babetamönäni tömengä weca pönäni adinque tömengä godö cæcä ate waa badänitapa. ¹⁵ Mänömaï mä cæcä waa badäni ate wædinque, Wængongui qui, ante nē godönäni ñænænäni tönö nē odömönäni guiquënë piinte badänitapa. Ayä wëñænäni Wængongui oncö ñænæncö yabæque ongöninque yedæ äninque, “Badogaa, Awënë Dabii pæimi inömi adinque möni quëwenguinque impa,” ante Yæ änänitapa. Änäni ëñëninque nē godönäni ñænænäni tönö nē odömönäni ængui badinque ¹⁶ Itota ingante änänitapa.

—Wëñænäni æbänö änäni ëñënämaï imitawo.
Äñönäni Itota,

Do ēñēmopa. Īñæmpa mīnitō guiquēnē Wængonguī beyæ ante ĩmainō ante yewæmonte ongō adāmaī inte ānewēmīnitawo.

“Bitō tæcæ ēñadāni tönō goömæ nē gānāni inānite apænebi ēñente,

tömēnāni Ao ante nō pōnī tededinque, Wængonguī tæiyæ waēmō ingānō, ante watapæ apænedānipa.”

Mānōmainō ante yewæmonte ĩ apa ānewēmīnii.

¹⁷ Ānīnque Itota edæ tömēnāni inānite ēmō cæte wadæ godinque Betānia nāni quēwēñōmō gote mongacāimpa.

Iigowæ ömæcawæ ĩ adinque Itota püingampa

(Mäadoco 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Nāö bayō Eedotadēē nāni quēwēnō gāmānō adodō pōnīnque Itota gæwænte wæcantapa. ¹⁹ Gomō adinque iigowæ a ongō ponte ayongā öñaboque emæ adinque,

—Ömæcabi ĩmi cōwē incadāmaī incæbiimpa.

Āñongā iigowæ incæ guñē wænīmpa. ²⁰ Guñē wæ adinque tömengā mīñæ nē godāni ĩñōmō,

—Quīmæ iigowæ ĩñontobæ guñē wæ amöö.

²¹ Ante wæyönāni Itota ĩñōmō edæ,

—Nāwangā ante mīnitō ĩmīnite apænebopa. Wīī æmæ pönēmīni inte wede pönēmīni ĩnīnque mīnitō iigowæ inte botō cæbaī adobaī do cæbaīmīni. Ayæ godōmenque cædinque mīnitō ānanquidi ongō ate, “Ānanquidi ēñēmi, ānīnque, Bitō cabænte wo gote gāwapænē guīie,” ante āmīni ĩnīnque edæ mīnitō ānīnō baī do babairopa. ²² Wængonguī ingante wede pönēmīni ĩnīnque quīēmē incæ ante tömengā ingante apænēmīni incæ mīni ānīnō tömānō æncæmīnīmpa, ante apænegacāimpa.

Awēnē ĩmīpa, ante æcānō ānai, ante Itota ingante ānānipa

(Mäadoco 11.27-33; Odoco 20.1-8)

²³ Itota ayæ Wængongui oncö ñænæncönë yabæcönë pö guidinque odömonte apænecä ëñëñönäni, Wængongui qui, ante nê godönäni ñænænäni tönö oodeoidi inänite nê aadäni, Näni Picæncabo, näni änäni tönö tömengä weca pöninque änänitapa.

—Æcänö nê angä inte bitö imite angä cæbii. Ìñæmpa, Nê ämi bacæbiimpa, ante æcänö pönö äna ëñente nê ämi inte bai cæbii, ante ëñencæte ante wæmönipa.

²⁴ Änäni ëñëninque,

—Mïni ämaï botö adodeque ämo ëñëninque mïnitö täno apænemïni ëñente ate mäniñedë ate botö wæætë, Æcänö nê äna inte pönö angä cæboo, ante apænebo ëñëmaïminipa. ²⁵ Wäo wodi ingante guiquënë, Bitö æpænë guidoncæbiimpa, ante æcänö äna ëñente guidongäi, ante pönëmïni. Wængongui öönædë apænecä ëñente cæcantawo. Wæætë edæ waodänique änäni ëñente cæcantawo. Ædö ante pönëmïni.

Itota angä ëñëninque tömënäni nämæneque wæatedö wæætë tedecöninque, “Wa, æbänö anguii, ante wædänitapa. Ìñæmpa, Wængongui angä ëñëninque Wäo cægacäimpa, ämö bai Itota wæætë mönö imonte, ‘Quiñante pönënämaï imïnitawo,’ ancædongäimpa,” ante wædänitapa. ²⁶ Wæætë edæ, “Waodäni tömänäni, Wængongui beyæ nê apænecä Wäo wodi ingacäimpa, ante pönënanipa, ante pönente wædinque Itota ingante nê änäni iñömö, Wadäni piinäni wæcæ wæ, äninque, Waodänique änäni ëñente Wäo cægacäimpa, ante mönö ædö cæte anguii.”

²⁷ Ante pönëninque tömënäni Itota ingante edæ,

—Wa, ëñënämaï imönipa.

Ante wæyönäni Itota edæ,

Īninqe botō adobaī, Æcänö nē angä inte pönö angä cæboo, ante mīni āninö ante apænedāmaī incæboimpa, angacāimpa.

Mæmpocä wēna æbänö cæda, ante odömongampa

²⁸ Itota odömoncæte ante apænedinque,

—Mīnitō guiquēnē odömonte tedebo ate ämo ēñente apænemīni ēñēmoedāni. Īmaī impa. Waocä tömengä wēna mēnaa ĩñöna adocanque weca godinque mæmpocä ĩñömö, “Botō wēmi, bitō ñöwoönæ yowementacodē cæte pöe.” ²⁹ Äñongä edæ, “Wīi goinēmo,” angampa. Wæætē edæ ayæ ate pönencöninque edæ, Botō ædö cæte Baa äninque quēwēmo, ante pönēninque edæ mæmpocä nänö āninö ante ēñēninque edæ cæcæ gocampa. ³⁰ Ayæ ate mæmpocä wæætē wacä wengä weca adobaī mäo äñongä tömengä edæ, “Bitō mæmpobi ämi ēñente gocæboimpa,” ante apæneçä incæte edæ godāmaī ingampa. Māninque ante tedebo. ³¹ Ñöwo mīnitō ĩmīnite ämopa, Mæmpocä nänö änö baī æcänö cæcäi, ante pönēmīni.

Äñongante,

—Tänocä.

Ante apæneyönāni Itota tömēnāni ĩnānite wæætē,

—Nāwangä ämopa. Mīnitō Awēnē Wængonguī Odeye nempo pö guidāmaī ĩñöminite odömāno awēnē beyæ nē æwēnāni tönö onquiyänāni māincoo beyæ ante nē towente quēwēnāni tönö täno ponte do guicædänimpa. ³² Edæ Wäö wodi mīnitō weca ponte nö cæte töinö ante odömöñongante mīnitō ĩñömö pönēmīnitawogaa. Ayæ godömenque awēnē beyæ nē æwēnāni incæ māincoo beyæ ante nē towente quēwēnāni tönö incæ do pönēnānipa. Ayæ mīnitō mänömaī cædāni adīmīni incæte wæætē wēnæ wēnæ mīni cædīnö ante wædāmaī inte wīi pönēmīnitapa töö, ante Itota apænegacāimpa.

*Nē aadāni inguēnēnāni incæ wīwa cædānīpa, ante
(Mäadoco 12.1-12; Odoca 20.9-19)*

³³ Ayæ godömenque apænedinque Itota, “Wængongui Awënë æbänö cæcää, ante ëñencæminimpa, ante botö ïmæca quëwēnāni nāni cæinö ante odömonte apænebo ëñeedāni. Edæ ïmaï impa. Ömæ ëcä yowementacodë da da mǎo da caate wææ cædinque, Tömëmö ænte pīnā pīnā gāwate wæ yopænte tōmëmæ ænguïñömö ante cædinque ææ wote badongantapa. Ayæ, Yowementacodë awëmö guidāmaï incædānimpa, ante cædinque æi wænömēnæca gomö aquïñömö mænongä ate nē ëcä ïñömö wabæca gocæ cædinque wadāni ömæ wite nē aate tä pedāni ïnānite apænecantapa. Botö yowementacodë incæ mīnitö ömæ wite aedāni. Aayöminite botö, Mīnitö quï, ante pancamonga pönömo æncæmīnimpā, angä Ao aññönāni wadæ gocantapa. ³⁴ Ayæ yowedepo wodo bayonte tōmengä ingante nē cædāni ïnānite, Mīnitö yowementacodë nē aadāni weca godinque botö yowemö incæ pancamonga ämīni æninque botö weca wæætë mämöminī æmoedāni, angä godānitapa. ³⁵ Angä godinque pönāni adinque yowementacodë nē aadāni guiquënë nē æncæ pönāni ïnānite bæi ongöninque adocanque ingante nangui tæi tæi pāninque wacä ingante godömenque wænönāni wængä ate ayæ wacä ingante dicaca tacadāni. ³⁶ Adinque mǎo apænedāni wædinque nē ëcä ïñömö wæætë godömenque nangui ïnāni da godongä gote pönāni adinque nē aadāni guiquënë adobaï cædāni wædānitapa.”

³⁷ Ayæ godömenque odömöninque Itota apænecantapa. “Ïninque nē ëcä ïñömö, ‘Tömëmö wængä ingante da godömo gocä adinque tömēnāni guïñente wædinque ee abainānīpa,’ äninque tōmengä ingante da godongä tōmangä pönī gocantapa. ³⁸ Yowementacodë nē aadāni

guiquënë gomö ayönäni në äacä wengä dicæ pongä ad-
 inque, ‘Tömengä ingampa. Wæmpocä maincoo ini edæ
 iingä iñömö në ænguingä ingampa cæmöö. Mönö edæ
 mao wænömö wængä ate edæ mönö qui babaimpa.’
³⁹ Änewëninque tömënäni në äacä wengä ingante edæ bæi
 ongonte yowementacodë wææ cæte iñömö yabæque edæ,
 Ömäe, ante wænönäni wængantapa.”

⁴⁰ Ante mäninganca odömonte apænedinque Itota
 iñömö tömengä ingante në äninäni inänite angantapa.
 “Iñinque minitö iñömö, Në äacä pöningue edæ yowemen-
 tacodë në aaquënëänäni inänite æbänö cæquingää, ante
 pönëmini.”

⁴¹ Ante äñongante tömënäni wæætë,

—Ömäe, ante në wænöninäni inänite tömengä näëmæ
 edæ, Ömäe, ante wængongä wæncædänimpa. Ayæ wæætë,
 Ædänidö nö cædinque yowedepo iñö yowedepo iñö tä
 pete pönönäni ænguimoo, ante adinque awënë, Minitö
 wæætë aacæminimpa, angä Ao ante aacædänimpa, ante
 apænedänitapa.

⁴² Itota ayæ tömënäni inänite,

—Wængongui angä ëñente näni yewæmongaintaa
 æbänö ongö ante minitö adämaï inte ämini awædö, an-
 gantapa.

“Dica ænte adinque, Wënæ wënæ inca, ante në mäönäni
 näni wido cædinca incæ
 gomonga wæmonca inca iñinque täno näni ñönöinca
 bæbængapa do bacapa.

Wængongui Awënë incæ mänömaï cæcä adinque
 mönö waocabo guiñente wædinque waa amompa,”

Ante yewæmonte impa abaiminipa. ⁴³ Mäninö mini
 ëñenämaï inö beyæ minitö Awënë Wængongui Odeye
 nempo quëwente mini cæquënëänö incæ ö ænte bai cæcä
 wæcæminimpa. Ayæ wæætë wadäni inänite tömëmö

wainca incate bai nõ cædäni inänite godö angä ëñen-
 inque tõmënäni wæætë tõmengä nempo quëwente waa
 cæcædänimpa. ⁴⁴ Botö iñömö mänii dica waëmonca
 bai inömo inte ämo ëñeninque nê wæcä iñömö tõ-
 mengä iñömö mänincaa tæ go wææninque wædænque
 tobænte wæcä bai inongä inte botö önöwa gäänë ædæ
 wææncæcäimpa. Wæætë æcänö ingante Wængongui
 piinte mänincaca tacacä inaa tõmengä guiquënë quiëmë
 bai yaintai bai goquinö anguënë, ante pönëminiyaa.

⁴⁵ Ante nê aaquënënäni näni cæinö ante odömöninque
 Itota apænecä ëñente wædinque, Wængongui qui, ante
 nê godönäni ñænänäni tönö Paditeoidi iñömö, Iñæmpa
 mönö imonte piinte angä awædö, ante pönente wæd-
 inque, ⁴⁶ Quinö cæte tõmengä ingante bæi ongonte ö
 ænguüi, ante cöwä adänitapa. Incæte, Waodäni tõmänäni,
 Wængongui beyæ nê apænecä Itota inongä ingampa, ante
 pönënanipa, ante wædinque, Piinäni wæcæ wæ, äninque
 edæ ñimpo cægadänimpa.

22

Monguimæno ante odömonte apænecampa (Odoca 14.15-24)

¹ Wængongui Awënë æbänö cæquiringää, ante
 ëñencæminimpa, ante imæca awënë nänö cæinö
 ante Itota tõmänäni inänite wæætë odömonte
 apænecacäimpa.

² “Inguipoga awënë odeye tõmengä wëñæ beyæ
 monguimæno ante nänö cæbai öönædë Awënë Odeye
 iñömö adobai cæcampa. ³ Inguipoga awënë iñömö
 tõmengä ingante nê cædäni inänite, Wëënë botö äninäni
 inänite wente ænte pödäni. Angä tē tē wente ænäni
 ëñeninque edæ, Wii pöinewædö, änäni. ⁴ Ëñente
 wædinque awënë wæætë wadäni tõmengä ingante nê

cædāni inānite da godōninque, ‘Wēēnē botō ānināni weca godinque botō beyæ iimainō ante apānemini ēñencædānimpa. Botō wengā monguimæno ante wagadaidi onguīñænāni tōnō cānināni oguīmo pōnī ināni inānite do wænōninque botō ææmænoca do eyepæ cæbopa. Botō wengā monguimæno pō beedāni, ante mæmpocā angampa, ante edæ botō beyæ apæneedāni.’⁵ Angā ēñēninque gote apāneyōnāni tōmēnāni ēñēnāmaī inte ōnonque wadæ godinque pancadāniya gōnea ante goyōnāni wadāni godonte æncæte ante godānitapa.⁶ Wadāni ayæ ongōnāni guiquēnē ēñēnāmaī inte awēnē nānō da godonte nē cædāni inānite pīinte wēnæ wēnæ cædāni wæyōnāni māo wænōnāni wænānitapa.”

⁷ “Mānōmaī cædāni ate wædinque awēnē odeye iñōmō āingā badinque tōmengā tontadoidi inānite angā ēñēninque nē wænōniināni inānite māo capo wænōnāni. Wænāni adinque godōmenque onconcoo tōmēnāni nāni ēadincoo iya tānāni. ⁸ Īninque edæ awēnē wæætē tōmengā ingante nē cædāni inānite, ‘Monguimæno do eyepæ cæte ongō incæte botō nē ānināni waa cædānipa diyæ āmo bequīnānii. ⁹ Īninque mīnitō wæætē edæ iyænompoga iyænompoga māo godinque æcāmenque ingante bee tēninque tōmēnāni tōmānāni inānite āmīni ææmæno pō becædānimpa.’¹⁰ Angā ēñēnte cædinque nē cædāni taadonque pō bee bee bee tēninque waa cædāni incæ wīwa cædāni incæ tōmānāni inānite āñete ænte māmōnāni pō monguimæno oncōnē pō guīdinque eyede goto gongænte bedānitapa.”

¹¹ Ayæ, “Awēnē odeye iñōmō ēñacæ pō bedāni inānite acæ guīyongā edæ adocanque monguimæno bequī weocoo awēnē odeye nānō pōnōnincoo incæ wēñadāmaī inte ōnoncooque ee mongængā. ¹² Adinque, ‘Æmigo, bitō ædō cæte monguimæno weocoo wēñadāmaī inte ōnoncooque

ee mongænte guiibii,' ante añongä edæ pæ wëenecä. ¹³ Adinque awënë odeye iñömö në aadäni inänite än-inque, 'Në monguimæno weocoo wëñadāmaï ingä ingante mīnitō goti wimpote wææ goti wëwate edæ wëmö iñömö nāni guingo imonte Yæ yæ ante wæyömö mǎo wido cæedāni,' ante awënë odeye angampa. ¹⁴ Mänömaï nāni cædō bai adobaï impa. Edæ nanguï ināni inänite Wængonguï, Pödāni, angä incæte edæ wædænque ināni inänite apænte Ao ante ængampa," ante Itota apænegacäimpa.

*Tæiyæ Awënë nänö äintamö ante tededänipa
(Mäadoco 12.13-17; Odoca 20.20-26)*

¹⁵ Itota mänömaï apænecä ëñente wædinque Paditeoidi wadæ godinque godongāmæ ponëë cöninque, Mönö piinte apænte anguinque ante quinö cæmō ate Itota adod-eque wapiticæ tededinque oda cæquingää. ¹⁶ Ante pönë-inque tömënanī në ëmiñænāni tönö Edodeidi inänite da godönāni godinque Itota weca pöninque,

—Awënë në Odömömi ëñëmi. Bitö nö pönente cæbi imipa, ante do ëñëmönipa. Ayæ bitö ayömi mönitö tömämöni önömönique imöni adinque bitö, Waodāni æbänö anguinānii, ante ayæ, Æbänö cæquinānii, ante wædāmaï inömi inte edæ Wængonguï taadö ante guiñënāmaï inte nö odömönte apænebipa. ¹⁷ Ininque bitö æbänö pönëmi. Odömāno gobiedōno beyæ ante tæiyæ awënë Tetædo tigitamö nänö änintamö ante æbänö wææ yewæmonte i, ante ëñencæte ante wæmönipa edæ. Godonte edæ waa cæte intawo. Wæætë wënæ wënæ cæte intawo, ante apænebi ëñencæmönimpa.

¹⁸ Äñönāni Itota iñömö tömënanī do, Cæmö wapiticæ tedecæcäimpa, ante nāni äninö ante do ëñëninque tömënanī inänite wæætë edæ,

—Mini wadö tedete wadö cæcabo iñömö edæ quinante botö imote, Æbänö cæmö oda cæquingää, ante cæminii.
¹⁹ Tetædo tigitamö nänö änintamö odömömini aquimo.

Ñongä deenadio tigitamö adotamonque ænte pönäni. ²⁰ Adinque tömënäni inänite Itota,

—Æcänö awinca bai yewæmonte badonte i. Edæ æcänö emöwo ante yewæmonte i.

²¹ Ñongante,

—Awënë Tetædo awinca bai yewæmonte badonte impa. Adocä emöwo ante yewæmonte ongö amönipa.

Änäni ëñëninque Itota iñömö edæ,

—Awënë Tetædo qui i ininque edæ Tetædo ingante godongæimpa. Wæætë Awënë Wængongui qui i ininque Wængongui ingante godongui i apa anewëminii.

²² Ante Itota nänö äninö ëñente beyæ, Quiëmë bai angää, ante ancai guiñente wædinque wadæ gogadän-impä.

*Ædö cæte ñäni ömæmonguii, ante wædänipa
 (Mäadoco 12.18-27; Odoca 20.27-40)*

²³ Mäniönæ adoönæ iñonte Tadoteoidi në, Waocä wæninque ñäni ömæmönämaï æmæwo wængampa, ante në anewënäni inte Itota weca pöningue, Iïmainö ante ëñencæte ante wæmönipa, änänitapa.

²⁴ —Awënë në Odömömi ëñëmi. Möitee wodi mönö beyæ ante wææ yewæmöninque iïmaï ante yewæmongacäimpa. Waocä möninque wëñæ tapæidämaï inte wængä ate tömengä töninacä wæætë owæmpoingä ingante möninque wëñæ tapæidique, Botö töninacä wodi wængä ingampa, ante pæpogacæcäimpa, ante yewæmongacäimpa. ²⁵ Nöwo iñömö möni cabo iñömönite adodäni nänäi caipæ önompo æmæmpoque go mënaa inäni iñönäni bamoncadengä möninque wëñæ tapæidämaï manguiwëninque edæ näñe wængä ate ayæmengä

wæætē owæmpodingä ingante mongä. ²⁶ Īninqe ayæmengä incæ adobaī wēñæ ömæpocä näñe wængantapa. Ayæ wææ wacä ayæmengä adocä ingante monte ate wēñæ adobaī tapæidämaī inte edæ näñe wængantapa. Ayæ wææ wacä adobaingä, ayæ wææ wacä tapæidämaī inte näñe, ayæ wææ wacä, ayæ wææ ayæmengä pönī adocä ingante möninqe wēñæ tapæidämaī inte näñe wængantapa. ²⁷ Onquiyængä guiquënë owæmpote wædinque tömangä pönī näñe wængantapa. ²⁸ Īninqe, Mönö ñäni ömæmonguïönæ, ante mīni äönæ iñonte mäningä owæmpoingä iñömö æcänö nänöogængä baquingä. Edæ tömengä ingante iñömö edæ tömänäni manguiwengadänimpa. ²⁹ Äñönänite Itota wæætē,

—Mīnitö iñæmpa. Wængonguī angä ëñente näni yewæmöinta adämaī inte baī ämīni awædö. Wængonguī adocanque täi piñængä inte edæ tömäa cæcampa, ante pönënämaī inte edæ oda cæte ämīni awædö. ³⁰ Edæ Wængonguī anquedoidi öönædë cöwë owodäni baī iñönäni inte woadäni ñäni ömæmöninqe godö ñänönämaī inäni inte edæ mönämaī inguinänidö anguënë. ³¹ Wæætē do wængainäni näni ñäni ömæmonguïnö ante ëñencæmīnimpä, ante Wængonguī beyæ yewæmonte ongö adämaī imīnitawo. ³² “Botö iñömö Abadäo Wængonguimo ingaīmo inte ayæ Itæca Wængonguimo ingaīmo inte botö Aacobo Wængonguimo adobo imo anguënë,” angacäimpa. Ante nē angaingä inte edæ æmäwo wäninäni tömënäni Wængonguingä ædö cæte inguingä. Wæætē edæ mīi quëwënänique tömënäni Wængonguī inongä ingampa. Īninqe edæ nē wænte godinäni incæ ayæ mīinäni quëwënäni inänipa, ante pönenguënë änewëmīni.

³³ Ante apænecä ëñëninque godongämä ëñengönäni guiquënë, Æbänö cæte Itota waa pönī odömonte apænecä ëñëmönii, ante wægadänimpa.

*Wængongui nänö wææ angaine mēnea tæineda pōni ēnepa
(Māadoco 12.28-34)*

³⁴ Tadoteoidi guiquēnē, Ædō cæte gomonga anguii, ante edæ pæ wēenedānitapa. Mänōmaī Itota nänö nō āninō beyæ pæ wēenedānīpa, ante tededāni ēñēn-
inque Paditeoidi wæætē godongāmæ pōnānitapa. ³⁵ Itota æbānō cæte wapiticæ āmaingāā, ante pōnēñōnāni adocanque idægoidi nāni wææ angainō ante nē ate ēñēnongā iñōmō Itota ingante angantapa.

³⁶ —Awēnē nē Odōmōmi ēñēmi. Wængongui, ĩmaī cæedāni, ante nänö wææ angainecoo ante pōnēnīnque ædedō tæine pōni i iñonte mōnō nanguī ēñente waa cæquiī.

³⁷ Āñongante Itota iñōmō,

—ĩmaīnō ante nänö wææ angaine iñōmō edæ tæine pōni iñonte mōnō nanguī ēñente waa cæcæimpa. “Wængongui mōnō Awēnē ingante bitō mīmō entawente waadedinque bitō ocai encabi inte nō pōnēnīnque bitō önōwoca ēwocabi inte edæ tōmengā ingante ædāmō waa waadete pōnēe.” ³⁸ Mānīne nänö wææ angainō waa pōni i ĩnīnque mānīne tāno waa cæquiī impa. ³⁹ Ayæ wade nänö angainō adobaī nanguī waa ēñente cæquiī impa. “Bitō nāmā bitō waadete waa cædō baī adobaī pōnēnīnque wadāni inānīte adobaī waa waadete cæe.” ⁴⁰ ĩmaī cæedāni, ante Mōitee wodi nänö wææ angainō ayæ Wængongui beyæ nē apænedāni nāni angainō cæcæte ante cædinque edæ mānīne Wængongui mēnea nänö wææ angaine ēñente cæte beyænque edæ tōmānō edæ do eypæ cæte impa, ante Itota apænegacāimpa.

*Codito æcānō pæingā ĩnongā ingāā, ante apænecampa
(Māadoco 12.35-37; Odoca 20.41-44)*

⁴¹ Mäniü Paditeoidi adoyömö ponte ayä ongöñönäni Itota tömönäni inänite angantapa. ⁴² Itota iñömö tömönäni inänite,

—Codito iñömö æcänö ingää, ante pönemini. Æcänö Wengä inongä ingää, ante pönemini.

Ante añongante Paditeoidi wæætë,

—Awënë Dabii päingä inongä ingampa.

⁴³ Añönänite Itota edæ,

—Awënë Dabii päingä inongä iñongante edæ Dabii tömë edæ Codito ingantedö äninque quinante, Awënë imipa, angacäimpa.

⁴⁴ “Awënë Wængonguï incæ botö Awënë ingante apæned-
inque,

Botö tömëmæ inö täë contayömi,

bitö imite në piinani inänite bæ tabo ate

bitö önöwa gäänë ongöñönänite bitö pinä gäwacæbiimpa,
angacäimpa.”

Ante Wængonguï Önöwoca apænecä ëñëninque Dabii wodi yewæmongacäimpa. ⁴⁵ Codito në Awënë ingampa, ante awënë Dabii wodi nänö në angaingä inongä inte edæ adocä Codito iñömö ædö cæte näëmæ Awënë Dabii wodi päingä inguingää, ante pönenguënë änewëminii.

⁴⁶ Ante añongä edæ tömänäni, Mönö ædö cæte wæætë anguii, äninque ëñënamai inte edæ pæ wëenegadänimpa. Ayä iincayæ ate, Apænebi ëñëmönii, ante ædö cæte angüimoo, ante edæ tömänäni guñente wædinque änämai ingadänimpa.

23

*Paditeoidi tönö në odömönäni inänite Itota piunte angä
(Mäadoco 12.38-40; Odoca 11.37-54, 20.45-47)*

¹ Pæ wëenedäni adinque tömengä miñäë në godäni godongämæ ongönäni nanguï inäni tönö ongöñönänite Itota tömänäni inänite apænegacäimpa.

² “Nē odömönäni tönö Paditeoidi iñömö Möitee wodi nänö angainö ante nē ēñēnāni inte nē nö odömönte apænedāni inānīpa. ³ Mänōmaī ināni adinque mīnitō iñömö tōmēnāni āninō ante tōmānō ante cōwē ēñēnte cæedāni. Wæætē tōmēnāni nāni cæī baī cædāmaī iedāni. Edæ, ĩmaī cæedāni ĩmaī cæedāni, ante nāni ānō ante tōmēnāni nāmā incæ ēñēnāmaī cædānīpa. ⁴ Edæ māincoo teēmencoo mö paate wadāni önōnancapæ cō cædancapænāni baī cædinque tōmēnāni, Wadāni guēmancædānīmpa, ante cædāmaī ināni inte önompogonca adopogoncaque incæ gā ænancapænāmaī inānīpa.”

⁵ “Quīēmē cædāni incæ tōmēnāni cōwē, Wadāni botō ĩmote waa acædānīmpa, ante cædānīpa. Wadāni, Bitō Wængonguī beyæ nāni yewæmongainta nanguī abi ĩmīpa, ante pōnēninque mōnitō ĩmōnite waa acædānīmpa, ante babæ cædinque mānīnta æmontaicade ñænæ pōnī badonte mīni tente önōncapoga wo cæte encapodānīpa. Ayæ, Bitō Wængonguī ingante nanguī apænebi ĩmīpa, ante pōnencædānīmpa, ante cædinque tōmēnāni weocoo ñā cæwate ñā cæwate doyæ guēnē ēwa badōninque doyæ pōnī wēñate mongænānīpa. ⁶ Ayæ ææmæ becæ godinque tōmēnāni, Botō tāno bete tocæboīmpa, ante waēmompaa pōnī tæ contate bete todānīpa. Ayæ Wængonguī angā nāni ēñēnte yewæmongainta ate odömōincōnē pō guīdinque tōmēnāni nāmanque ante pōnēninque wæmompaa pōnī tæ contate todānīpa. ⁷ Ayæ waodāni nāni godonte æiñömö wainō pancadē goyōnāni wadāni pō bee tēninque, Nē odömōmi, bitō ĩmite waa amōnīpa, ante apænedāni ēñēninque edæ nē odömönāni iñömö nanguī todānīpa,” ante Itota apænecantapa.

⁸ Ayæ apænedinque, “Mīnitō guīquēnē mīnitō Awēnē nē Odōmongā adocanque pōnī iñongā mīni caipæ iñōmīnite wadāni, Awēnē nē odömōmi ĩmīpa, ante ānāmaī incædānīmpa, ante wææ cæedāni. ⁹ Ayæ mōnō

Mæmpo adocanque pōni öönædē quēwengä ingä adinque mīnitō waocä ingantedō ante apænedinque, Mönö mæmpo ingampa, ante änāmaï iedäni. ¹⁰ Ayæ, Mönö Awēnē nē Odōmongä iñömö adocanque pōni Codito inongä ingampa, ante ēñēmīni iñöminite wadäni, Nē ämi imipa, ante änāmaï incädänimpa, ante wææ cæedäni. ¹¹ Ayæ edæ mīni cabo iñöminite wacä beyæ wacä nē godö cæcä iñömö ñænængä pōni ingä incæcäimpa. ¹² Edæ nämä ængö cæte baï cædinque æcänö, Botö botö, äna tömengä iñömö edæ wææntodonte baï önonque bacæcäimpa. Wæætē æcänö, Botö botö, änāmaï inte, Önömoque imopa, äna iñömö edæ tömengä ingante ængö cæte baï cædäni adinque wadäni tömengä ingante waa acädänimpa,” ante Itota tömengä miñæ nē godäni inänite apænegacäimpa.

¹³ Ayæ nē odömönäni tönö Paditeoidi inänite Itota pūinte angantapa. “Mīnitō iñömö mīni pante wæquinque edæ wadö tedete wadö cæmīni iminipa. Wadäni öönædē Awēnē Odeye nempo guidämaï incädänimpa, ante mīnitō odemö tee mönete baï wææ cæminipa. Tömēmīni guidämaï imīni inte mīnitō wadäni guiicæ cæyönänite edæ tömēnāni nāni guidämaï wæquinque edæ wææ cæminipa. ¹⁴ Nē odömömīni tönö Paditeoidi imīni mīni wadö tedete wadö cædincabo inte mīni wæquinque impa. Owæmpōināni oncö ö æmīni incæte mīnitō, Wantæpiyæ botö tedebo beyænque wadäni botö imote waa acädänimpa, ante Wængongui ingante wantæpiyæ nē tademīni inte godömenque mīni panguinque ingæimpa,” ante Itota angacäimpa.

¹⁵ Ayæ apænedinque, “Nē odömömīni tönö Paditeoidi imīni mīni wadö tedete wadö cædincabo inte mīni wæquinque. Edæ, Adocanque incæ mönitō emiñængä bacæcäimpa, ante mīnitō æpæ tömämæ wogaa gote diqui

diqui mininque inguipoga taadö tömänö gote diqui diqui minte ayömini adocanque Ao angä adinque minitö tömengä ingante godö odömömini. Ëñëninque tömengä guiquënë minitö wënæ wënæ goquïnö godömenque godinque gomonga në wënæ wënæ cæcä badinque tadömen-gadænguipo nänö gomonga panguinque minitö miñæ tee empote gocampa töö.”

¹⁶ Ayæ, “Babetamömini mini wæquinque babæ ante mäomini ate edæ oda cæte godänipa. Ìñæmpa iï-mai änewëmïnipa. ‘Botö änö nöingä baquïnö anguënë, ancæte ante æcänö, Wængongui tæiyæ waëmö oncö tæi ongö bai impa, äna tömengä önonque tedete apænecampa, ante änewëmïnipa. Wæætë edæ, Wængongui tæiyæ waëmö oncö oodo mä ongö bai impa, ante æcänö äna guiquënë tömengä nö angä inte cæcæcäimpa,’ ante minitö iñömö babæ wapiticæ äminipa. ¹⁷ Mini babetamö incabo mimö ömædë incädö. Edæ Wængongui tæiyæ waëmö oncönë oodo öñö adinque, Oodo incæ godömenque waa pöni impa, ante babæ ante pönëmïnipa. Ìñæmpa oodo æninque, Wængongui oncö waëmö ëmonguinta, ante ænte badönäni beyænque oodo tæiyæ waëmö bapa, ante pönëmïniyaa.”

¹⁸ “Ayæ edæ minitö babæ apænedinque, ‘Botö änö nöingä baquïnö anguënë, ancæte ante waocä, Wængongui qui, ante baö nani iya täimpaa tæi ongö bai impa, ante æcänö äna önonque tedecampa. Wæætë mäninö ancæte ante, Baö iya täimpaa nani iya tanguingä bai impa, ante æcänö äna iñömö tömengä nö ante cæcæcäimpa,’ ante minitö babæ wapiticæ äminipa. ¹⁹ Mini babetamö incabo ämini ëñëmoedäni. Ædö waa intawo. Nani iya täimpaa incädö tæiyæ waëmö intawo. Wæætë edæ baö nani iya tanguingä incæ tæiyæ waëmö intawo. Æbänö ante pönëmini. Ìñæmpa baö æninque, Wængongui qui,

ante iya tänäni beyænque baö näwaaquingä bacampa, ante pönëminiya. ²⁰ Ìninqe, Botö äno nöingä baquïnö anguënë, ancæte ante waocä, Näni iya täimpaa tæi ongö bai impa, ante æcänö äna tömengä, Iya täimpaa tönö baö näni iya tanguingä tönö tömää beyæ, ante bai dobæ angampa. ²¹ Ayæ æcänö, Wængongui tæiyæ waëmö oncö beyænque ante näwangä baquïnö anguënë, äna tömengä Wængongui oncö beyæ ayæ mänincönë në owocä beyæ adobai dobæ angampa. ²² Ayæ æcänö, Öönæde beyænque näwangä baquïnö anguënë, äna tömengä edæ Wængongui nänö containpaa beyæ ayæ containpaa në Contacä beyæ adobai dobæ angampa,” ante apænegacäimpa.

²³ Ayæ apænedinque Itota, “Në odömömini tönö Paditeoidi incæ mini wadö tedete wadö cædincabo inte mini wæquinque impa. Tömëmini mini minte pædimö tönö guimö ogui wayabo tönö tömëmö mini tä pete ænimö të gæte diete ganca mini cabo të gædincoo ñö cædinque adocooque æninque, Wængongui qui, ante godöninque waa cæminipa. Incæte edæ Wængongui, Nö cædäni, ante nänö äno ante, Godö waadete waa cædäni, ante nänö äno ante, Wede pönente cædäni, ante nänö äno ante minitö mini wæquinque ëñente cædämaï iminipa. Ìimaï täno waa cæquënëmini inte minitö mänincoo ayæ godömenque Wængongui ingante godömini inguënëmini iminipa. ²⁴ Babetamömini babæ ante mäomini ate edæ oda cæte godänipa. Minitö, Diete ganca minitö mänincoo ongö adinque adocooque cöwë godongui i, äninque owætaca bequïñömö guincawæ owoyö tæ wedote bai cæminipa. Wæætë edæ Wængongui nänö äno bai cædämaï inte minitö edæ cämeyo ñænængade pöni owoyö önonque ade bete bai pönënaïmaï inte cæminipa, ante awædö,” ante Itota apænegacäimpa.

²⁵ Ayæ në odömönäni tönö Paditeoidi inänite godö-

menque äninque tömengä, “Mïni wadö tedete wadö cæcabo inte mïni wæquinque impa. Owæta tönö cængæ yabætaque ñongate bai mïnitö wadäni ayönäni nê waa cæmïni inte wæætê edæ cæncadenta ïnö wentaga engate bai cæmïnipa. Mïni wacä quï ö äïnënö ayæ nämanque ante mïni towënö beyæ owæta cæncadenta ïnö opogö tagate eyede bai impa diyæ. ²⁶ Bitö Paditeobi babetamömi êñëmi. Cæncadenta ïnö täno ñä mënongabi ïninque yabæta ïnö ñongate wainta baquïnö anguënê,” angacäimpa.

²⁷ Ayæ, “Nê odömömïni tönö Paditeoidi incæ mïni wadö tedete wadö cædincabo inte mïni wæquinque impa. Mïnitö wao wodido bai yabæque waëmö paate bai ïñonte cæncadê ïnö wao bayetoca ñömænte öö wayömö bai entawëmïni ïmïnipææ. ²⁸ ïninque wadäni yabæque adïnque, Mïnitö nö entawëmïni ïmïnipa, ante pönêñönäni mïnitö wïwa mïni pönënö beyæ wadö tededïnque wadö cædïnque edæ mïmö wentamö entawëmïnipa,” ante Itota pïngacäimpa.

²⁹ Tömënäni ïnänite ayæ pïïninque, “Nê odömömïni tönö Paditeoidi incæ mïni wadö tedete wadö cædincabo inte mïni wæquinque. Edæ Wængonguï beyæ nê apænegainäni wodido, ante mïnitö do mænönomïnipa. Ayæ, Nê nö cægainäni wodido, ante mænöninque mïnitö oncontai waëmö pönï paadomïnipa. ³⁰ Ayæ, ‘Mæmæidi nani quëwengaiñedê quëwëmöni bai mönitö tömënäni tönö, Wængonguï beyæ nê apænedönäni ïnänite mäo wænönämäi inte ee quëwencædömönimpä,’ ante ämïnipa. ³¹ Mänömainö ante apænedïnque mïnitö, Wængonguï beyæ nê apænegainäni ïnänite nê wænongainäni pæïmöni ïmönïpa, ante nämä incæ edonque pönï apænte ämïnipa. ³² Edæ mïnitö wæmæidi nê wænongainäni inte nani pe ñïñængaimämo wïi eyepæ inte bai cædïnque mïnitö nöwo godömenque eyede pe

ñiñænte bai capo wænömæwedäni,” ante Itota badete bai angacäimpa.

³³ Ayæ äninque, “Mïni täntæcabo päimïni bai ïmïni ëñeedäni. Mïni obecabo päimïni bai ïmïni ëñeedäni. Mïnitö tadömengadænguipo mïni pante wæquënënö ante æbänö cæte aamö cæte edæ tabäimïniyaa. ³⁴ ïninque Wængonguï beyæ nê apænedäni tönö nê nö ëñënäni tönö nê odömönäni ïnänite botö ñöwo mïnitö weca da pönömo pönänipa. Adinque mïnitö ïñömö edæ pancadäniya ïnänite wænömïni wæncædänimpa. Pancadäniya ïnänite mïnitö awäa timpomïni wæncædänimpa. Ayæ pancadäniya ïnänite mïnitö odömöincönê bæi ongöninque tæi tæi päimïni caate wædinque tömënäni wayömö quëwënäni weca wayömö quëwënäni weca wodii goyönäni mïnitö tee empo tee empo togænte goquimïni, ante awædö. ³⁵ Mänömai wënæ wënæ cæyömïni edæ ñöwomïni beyænque tömäa inguipoga wepæ aa bedinque näate baquimïnidö anguënê. Edæ Adäö wodi wengä Abedo nê nö cægaingä wepæ tönö ayæ quëwente nê ëñente cædäni ïnänite godö wænönäni wængäinäni tönö tömënäni tömänäni wepæ beyæ mïnitö näate wæcæmïnimpa. Ayæ mïnitö Wængonguï oncö ñænæncö boyæ iya täimpaa gäänê ongöninque Bedequiya wengä Tacadiya ingante godö wænömïni wængä ïninque tömengä wepæ näate wæmïnipa. ³⁶ Ñöwomïni mïni wepæ näate wæquinque tömanguipo aa betinö anguënê, ante ämo ëñeedäni,” ante Itota tömënäni ïnänite idæwaa piinte apænegacäimpa.

*Eedotadëë quëwënäni beyæ ante Itota wæcampa
(Odoca 13.34-35)*

³⁷ Ayæ Eedotadëë ïñömö quëwënäni beyæ ante pönëninque Itota, “Eedotadëë quëwëmïni ëñeedäni, angantapa. Wængonguï beyæ nê apænedäni ïnänite

mīni wænongaincabo inte ayæ Wængonguī nänö da pönönāni inānite dicaca tacamīni iñöminite botö iñömö mīnitö imīnite waadete pönö cæinente nanguī wæbopa. Tawadiya wæmönā iñömö, Botö wēnāni, ante gompodinque tæcæenēmæ wēä pönö ö ænä bai botö adobai, Botö wēnāni pöedāni, ante æpogadö äñömote mīnitö, Wīi pöinente awædö, ante Baa ämīni wætabopa. ³⁸ Nöwo iñömö edæ mīni quēwēñömö önonconcooque baconcoo tamēñedāni. ³⁹ Nöwo iñömö edæ botö dæ äñömo mīnitö, ‘Awēnē Wængonguī emöwo beyænque pöinque bitö toquinque edæ waa cæcæbiimpa,’ ante mīni anguinganca mīnitö edæ botö imote adāmai incæmīnimpa ante ämo ēñeedāni,” ante Itota apænægacäimpa.

24

*Wængonguī oncö ñænæncö bæ tate bacæimpa, ante
(Mäadoco 13.1-2; Odoca 21.5-6)*

¹ Itota Wængonguī oncö ñænæncö oncodo tao gocantapa. Wadæ gocæ cæyongä tömengä miñæ nē godāni iñömö, Wængonguī oncö ñænæncö æbänö waa pönī mænonte iī, ante odömoncæte ante tömengä weca pönāni. ² Ate wædinque Itota wæætē,

—Mīnitö guiquēnē mänincoo tömancoo edæ waa amīnitawo. Nāwangä ante mīnitö imīnite apænebopa. Mänincoo mīni acoo incæ tömanca bæ tadāni wæænca adinque panguimæ panguimæ godinque dica adocaque pönī incæ wænömēnæca ongönāmai ingæimpa, ante apænægacäimpa.

*Oo iinque bacæimpa, ante æbänö ate ēñenguīi, ante
(Mäadoco 13.3-23; Odoca 21.7-24, 17.22-24)*

³ Mänii taodique Odibowænquidi pö æite tæ contate ongöñongä tömengä miñæ nē godāni adodānique tömengä weca ponte apænedānitapa.

—Bitö änö ante æyedēnō iinque baquii, ante eñencæte ante wæmönipa. Edæ bitö ponque æyedēnō ponguimii, ante ayæ mönō inguipoga quëwēnō æyedēnō æmæwo iinque baquii, ante eñencæte ante wæmönipa. İinque, Æbänö mä odömönte bai ba adinque edæ, Oo pönï impa, ante wædinque eñenguimönii, ante eñencæte ante wæmönipa.

⁴ Äñönäni Itota,

—Wapiticæ odömöñönäni minitö wæætē, Mönö oda cædämaï ingæimpa, ante nämä wææ aquënë quëwēmīnii. Edæ iimaï baquī ī ataqeedāni. ⁵ Edæ wadāni nanguī ināni botö emöwo ante babæ tedete pöningue, “Botö Codito inömo imopa,” ante apænedinque wapiticæ mäodāni godinque edæ nanguī ināni tömēnāni miñæ oda cæte wapiticæ gocædānimpa. ⁶ Edæ, Wabæca awënë tönö pö bee tēninque wæætedö wæætē cædapa, ante tededāni eñencæminimpa. Ayæ wayömö nāni guëadö guëa cæte wænönö ante tededāni incæte edæ guiñente wædämaï iedāni. Edæ mäninö botö äninö bai cöwē bacæimpa. Ba incæte mönö inguipoga quëwēnō iñömö mäniñedē wii æmæwo iinque bacæimpa. ⁷ Adobæca quëwēnāni iñönānite wabæca quëwēnāni ponte bee tēninque guëadö guëa cæquināni inānipa. Adobæca awënë odeye nempo quëwēñönānite wabæca awënë odeye tömengä nänö enempodāni mämö bee tēninque guëadö guëa cæte wænonte wænguīnāni inānipa. Ayæ waodāni nāni cæinente wænguīnque cængui incæ tömäa capo wængæimpa. Ayæ wayömö wayömö goinque pö wæcædānimpa. ⁸ Incæte mänii nāni wæwēnö ba iinque edæ önonque mä pönï nāni wæwengui inguinö angüënë.

⁹ Mänömainö ante Itota godömenque apänegacäimpa. “Mäniñedē edæ minitö iminite mini wæquinque ö ænte mäo godönäni wæyömini godömenque wänönäni wæncæminimpa. Ayæ mäniñedē botö emöwo apänemini beyæ tömämæ quëwënäni minitö iminite piincädänimpa. ¹⁰ Ayæ adoyedē mini pönencabo incæ pancadäniya guingo imonte bai badinque edæ pönenämaï inte Baa anguinäni. Ayæ mini cabo incæ näëmæ piinque pancadäniya, Nänö wænguinque, ante wacä ingante näëmæ godoncädänimpa. ¹¹ Ayæ nē babæ ante apänedäni ponte, Wængongui beyæ nē apänemöni imönipa, ante odömönäni adinque pancadäniya edæ oda cæte wadö pönente baquinäni inänipa. ¹² Ayæ ëñenämaï inte nani cæpämö godömenque yebænte bai nanguï ba ate wædinque nē pönëninäni inte wodo tömänäni edæ Baa äninque waadedämaï bacädänimpa. ¹³ Edæ æcänö iimæca iinque baganca wæntädämaï inte botö emöwo beyæ piinte badämaï inaa tömengä edæ botö æmo beyænque cöwë wänämaï quëwencæcäimpa. ¹⁴ Ayæ edæ, Awënë Odeye nempo watapæ quëwengäëimpa, ante mini pönencabo tömämæ quëwënäni inänite mäo apänemini ëñencädänimpa. Mänömaï apänedinque iinque cæmini ate mäniñedē ate edæ iinque baquinö angüënë,” ante Itota tömengä miñæ nē godäni inänite apänegacäimpa.

¹⁵ Ayæ apänedinque Itota, “Iinque, Wængongui beyæ nē apänegaingä Daäniedo wodi, Nömæi bai öo wadö nani wo ewenguimämö incæ Wængongui oncö tæiyæ wæmoncönē ænte mämö cö cæquinänidö angüënë, angacäimpa. Daäniedo nänö yewæmongainta adinque nē adingä iñömö tömengä do ëñëmaingampa. Iincayæ ate mänömaï cö cädäni ongö adinque, ¹⁶ mäniñedē Oodeabæ quëwëmini iñömö edæ änanquidi do wodii winonte æibæwedäni. ¹⁷ Ayæ oncömanca ongömini in-

inque mäincoo æncæte ante oncönë wæi guiddāmaï inte oncömancaque oncömancaque wodii winömæwedāni. ¹⁸ Ayæ tömëmoncodë cæmīni ïnque yacoo æncæte ante oncönë ocæ ãmænāmaï inte godömenque wodii winömæwedāni. ¹⁹ Mäniönæ ïnque bayedë nē yädëmadä ïnāni tönö goömæ nē gänönāni tönö tömënāni nāni wæquimāmo baquinö anguënë. ²⁰ Ayæ mīnitö mīni wodii winonguïönæ ante pönëninque edæ Wængonguï ingante, Wïi edæ cöönædepo bacæimpa, ante ayæ, Guëmanguïönæ ïñonte badāmaï ingæimpa, ante äedāni. ²¹ Edæ mäniñedë wadāni nangui nāni wæwëmāmo nāni angä baquinö anguënë. Edæ Wængonguï nänö badongaiñedë mänömaï nāni wæwëmāmo bai dæ ãñonte ayæ godömenque ñöwo ganca dæ änompā. Ayæ godömenque ïnque baganca mänömaï nāni wæwenguimāmo bai dæ anguïñö anguënë. ²² Edæ wantæpiyæ nāni wæwenguï impa, ante adinque Wængonguï, Mänimpoönæque edæ wæwencädānimpa, ante pönömenque ante änāmaï ingä bai quingänö quëwenguënë dæ ancädönānimpa. Incæte, Në quëwenguïnāni botö angaināni wïi wantæpiyæ wæwencädānimpa, ante cædinque Wængonguï dobæ pönömenque äninque, Idæwaa impa, ancæcäimpa,” ante Itota apænægacäimpa.

²³ Ayæ, ïnque bayonte æbänö inguïi, ante apænedinque Itota godömenque ïimaï ante apænecantapa. “Mäniñedë wadāni mīnitö imīnite, ‘Ïñömö mönö Codito ponte ongongä tamëñedāni,’ ante ayæ, ‘Wayömö ponte a ongongä atamönipa,’ ante tededāni ëñëninque mīnitö ïñömö edæ ëñënāmaï imæwedāni. ²⁴ Wadāni mäniñedë ponte a ongöninque nämä incæ ante, Tömëmo Codito inömo imopa, ante babæ ante tedequināni. Ayæ, Wængonguï beyæ nē apænebo inömo imopa, ante babæ ante tedequināni.

Tömēnāni, Wængonguī nānō apænte ængaināni incæ æmæwo oda cædinque wapiticæ gocædānimpa, ante cædinque bamōnengæ bai cædinque öönædē cæi bai cædinque nō odōmonte bai cæquīnāni īnānipa. Incæte Wængonguī nē apænte ængaingā inte edæ ee aquingā diyæ æmæwo oda cædinque wapiticæ goquīnānii. ²⁵ Edæ iinque badāmai īñonte botō ñōwo do apænebo ēñeedāni. ²⁶ Īnīnque, pōnente quēwēñōmīni wadāni, ‘Cōwā aedāni, önōmæca mæ ongongampa,’ ante ānāni ēñēnīnque mīnitō acæ taodāmai īedāni. Ayæ, ‘Oncō guimongacōnē a ongongā apa quēwēedāni,’ ante ānāni incæte pōnēnāmai īedāni. ²⁷ Edæ nænque tamōnō gāmænō nāiīnīnque guidō gāmænō quingæ gote bai edæ tōmānāni edonque ayōnāni botō Waobo ēñagaīmo inte botō ponque poncæboimpa. ²⁸ Edæ abadæidi ñōmæingāa weëō pōnāni bai mīnitō tōmāmīni adoyedē īñontobæ botō weca ponguīmīni īmīnipa,” ante Itota apænegacāimpa.

Wacā ēñagaīgā iīmai pōnīnque cæcæcāimpa, ante (Mäadoco 13.24-37; Odoca 21.25-33, 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ayæ godōmenque apænedīnque Itota, “Māniī nāni wæwēmāmo nāni angā iinque go ate nænque īñontobæ wēmō badīnque apāicā apāidāmai ingæimpa. Nēmōn-coo öönædē īnō wææ tæ wæænīnque waa tæ waa tæ wæængæimpa. Öönædē tæi ongongaincoo incæ wancæ wancæ cæte bai wapiticæ goquīnō anguēnē. ³⁰ Māniñedē ate botō Waobo nē ēñagaīmo inte oo pōñōmo öönædē ate bai ba adīnque wabæca nāni cabo wabæca nāni cabo tōmāmæ quēwēnāni Ca ca wæcædānimpa. Wæyōnāni botō Waobo nē ēñagaīmo inte boguīmāncodē māmō pōnīnque botō tæi pōni pīñæmo inte ñāō apāite bai wæmō ēmonte wææmo acædānimpa. ³¹ Māniñedē todompeta mōnō ancadeca yedæ ænete bai we öōñonte botō anquedoidi īnānite da godōmo godīnque tōmēnāni boguīmā

æmænö betamonca æmænö betamonca nänö pö goinö godinque öönædë tömäne godinque edæ Wængongui nänö apænte ængainäni inänite äñete poncædänimpa,” ante Itota apænegacantapa.

³² Ayæ, “Wængongui Awënë æyedënö ponguingää, ante botö iigowæ æbänö iwæ ante odömonte apænebo ëñeedäni. Tömëwæ miïwæ badinque iigowæ wayabo tänä nä boca adinque mïnitö, Öñabo nänö bocaïnepo inte nænque näwantedæ baquinque bocapa, ante pönëninque edæ do ëñëminipa. ³³ Ayæ adobaï mäninö botö apænedinö bai edæ do ba adinque mïnitö, Waocä në ëñagaingä iñömö edæ do odemö pönï ongöninque edæ oo poncæcäimpa, ante ëñencæminimpa. ³⁴ Näwangä ämopa. Nöwomïni ayæ miïmïni quëwëninque wænte godämaï iñömïni mäninö botö apænedinö bai tömänö edæ do iinque baquinö anguënë. ³⁵ Öönædë ongöñömö inguipoga tönö wo ëwente bai dæ ba incæte botö angainonque guiquënë edæ dæ badämaï inte edæ cöwë tæï ongongæimpa,” angantapa.

³⁶ Ayæ, “Mäniönæ æyedënö i, ante, Mäninipo ædepodö i, ante ëñencæte ante miini wædinö ante æcämenque incæ ëñënämaï ingampa. Tömänäni ëñënämaï iñönäni edæ Wængongui anquedoidi incæ ëñënämaï inänipa. Wæmpocä Wëmo incæ ëñënämaï iñömote Wæmpocä iñömö tömengä adocanque incæ edæ në ëñengä ingampa,” ante Itota apænegacäimpa.

³⁷ Ayæ godömenque iïmaï ante apænegacantapa. “Waobo në ëñagaimo inte botö ponguiönæ iinque bayedë guiquënë Nöwee wodi Docä näni angaingä nänö quëwëñedë dodäni näni quëwengai bai adobaï edæ quëwenguinäni inänipa. ³⁸ Mänïñedë æpæ ayæ änämaï iñedë në quëwengainäni iñömö önonque cænte bete, Monguingä, ante godonte ate möninque tömënäni

Docä Nöwee oncö bai wipo mäenonte nänö guiquiönæ iinque baganca quëwencægädänimpa. ³⁹ Tömënanï inänite æpæ ænte gocæ cæganca tömënanï, Æpæ anguimpa, ante ëñënamäi nänï quëwengäi bai adobaï ëñënamäi cæyönänï botö Waobo ëñagaïmö inte adobaï edæ iñontobæ poncæboimpa. ⁴⁰ Mänïñedë waoda tömëmoncodë guëa cæyöna adocanque ingante ö ænänï goyongä adocanque wæætë a ongoncæcäimpa. ⁴¹ Ayæ onquiyænä guëa apo cæyöna adocanque ingante ö ænänï goyongä adocanque wæætë a ongoncæcäimpa,” ante Itota odömonte apænecantapa.

⁴² Ayæ, “Awënë æyedënö ponguingää, ante ëñënamäi imïni inte mïnitö mïimïni inte edæ cöwä aquënë quëwënanïi. ⁴³ Në awëmö ængä æyedënö ponguingää, ante ëñente bai në ëacä iñömö, Bæ tate guidämaï incæcäimpa, ante wææ wänoncædongäimpa, ante ëñente quëwëedäni. ⁴⁴ Wao Wëmo ëñagaïmö inte botö adobaï mïnitö ëñënamäi iñömini do iñontobæ ponguïmo imo ante mïnitö botö ponguïnö ante wänö cöedäni,” ante Itota angacäimpa.

Awënë quincoo ante në ædæmö aacä

(Odoca 12.41-48)

⁴⁵ Ayæ Itota iïmaï apænecantapa. “Inguipoga awënë iñömö, Æcänö në ëñengä inongä inte botö quincoo ante ædæmö aacä inguingää, äninque, Mänömaï inte cæcä ingante adinque botö ämo ate tömengä në angä badinque botö oncönë quëwënanï inänite ædæmö aadinque cænguï eyepæ iñonte godongä cæncædänimpa, angampa. ⁴⁶ Ante awënë wayömö gote ponte ayongä, Në cæcä botö änö ante ëñente cæcampa, ante adinque awënë wæætë tömengä ingante godö waa cæcä tömengä ingante godö waa cæcä ate në waa cæcä iñömö edæ waa tocæcäimpa. ⁴⁷ Mïnitö imïnite näwangä ante apænebopa. Në ëñente cædingä

ingante awënë, Bitö botö mäincoo tömancoo edæ në aabi bacæbiimpa, ancæcäimpa.”

⁴⁸ “Wæætë edæ tömengä ingante në cæcä incæ wënæ wënæ cæcä inongä inte mimöno pönëwëningue, Botö awënë wabänö wantæpiyæ pönämaï ïmaingampa, ante pönengä ïningue æbänö babaï. ⁴⁹ Tömengä edæ wadäni näni cæcabo ïñönänite näëmæ pïiningue tæi tæi pangä ïningue ayæ në ti nämæ bete quidi quidi dowænte badäni tönö godongämæ cænte becä. ⁵⁰ ïningue tömengä, Æönædö ponguingää, ante wädämaï ïñongante, Æyedënö ponguingää, ante ëñënämaï ïñongante edæ awënë ïñontobæ pongä wæbaingampa. ⁵¹ Pöningue awënë ïñömö ëñënämaï cædingä ingante baö wido wido todingue tömengä ingantedö äningue, Në wadö tedete wadö cædinäni näni panguinö gote tömënäni tönö godongämæ ongonte wæcæcäimpa. Ante cædingue awënë tömënäni näni guingo imonte Ca ca wæyömö wido cæcä wæcæcäimpa,” ante Itota apænægacäimpa.

25

Baquedäni näni cæinö ante odömongampa

¹ Mäninganca apænedingue Itota ayæ godömenque odömonte apænægacäimpa. “Mäniñedë öönædë Awënë Odeye nempo quëwënäni ïñömö baquedäni diete ganca näni cæi bai adobaï cæcædanimpa. Baquedäni ïñömö, Edëningä ñwoönæ monguingä, ante tica ëñëincade æningue tömengä ingante bee tencæte ante tao godänipa. ² Baquedäni incæ tömënäni tinco ganca ïnäni në ëñënäni ïñönäni edæ adoganca tinco ganca ïnäni në ëñënämaï ïnäni ïnäni. ³ Në ëñënämaï ïnäni guiquënë tömënäni tica ëñëincade æningue gongapæncade ænämaï goyönäni, ⁴ në ëñënäni guiquënë gongapæncadë godö pe ñiñænte gongapæ eyepæ ænte godänipa.

⁵ Mänömaï ænte gote ayönäni në monguingä wantæpiyæ pönämaï dæ angä adinque tömënäni tömänäni edæ möinente ædo ædo cædinque mö ñönänipa.”

⁶ “Mö ññönäni ayaönænëña pönï bayonte edæ, ‘Në monguingä pongä ataqeedäni. Tao bee tenguënë quëwëminii.’ ⁷ Ante aa pedäni ëñëninque edæ baquedäni tömänäni ængæ gantidinque, Tica ënëincade waëmö tï wodönote bacäimpa, ante wadæ wadæ cädänipa. ⁸ Cæyönäni në ëñënämaï ïnäni guiquënë në ëñënäni ïnänite, ‘Mönitö tica ënëincade edæ wodo mönæ ëmompæ cæminii. Minitö næænïmæ incæ pancapaa pönömïni æncæmönimpa.’ ⁹ Äñönäni, ‘Ïnæmpa, mönitö beyæ minitö beyæ adobaï wï eyepæ ïmaimpa, ante awædo. Edæ godoncæte ante në mänäni weca gote godonte æedäni.’ ¹⁰ Änäni ëñente godonte æncæ goyönäni edæ në monguingä do pongä adinque në ëñente eyepæ næænïnäni ïñömö monguingä tönö godongämæ monguimæno oncönë becæ guidäni ïninque edæ odemö tee mönete intapa. ¹¹ Ayæ ate edæ wadäni gongapæ eyepæ ænte pöñönäni do tee mönete ï adinque tömënäni, ‘Awënë, awënë ëñëmi. Odemö wi ænebi guimönie.’ ¹² Ante wæyönäni awënë wæætë, ‘Minitö iminite näwangä ämopa. Minitö æminidö iminii, ante botö cöwë adämaï imopa,’ angampa.” Mäninque ante odömoncæte ante Itota ïïmaï angantapa.

¹³ “Minitö guiquënë, Æönædo ï, æyedënö ï, ante ëñënämaï imïni inte edæ wänö conte quëwëedäni,” angacäimpa.

*Tadento näni godonte æinta ante odömongampa
(Odoca 19,11-27)*

¹⁴ Ayæ æbänö baquïi, ante odömoncæte ante Itota, Waocä në ëacä nänö cæi bai bacäimpa, ante apænegacäimpa. “Në ëacä wayömö gocæte ante cædinque

tömengä ingante nē cædāni inānite āñete māmongä pönñānānīte, Botō ēadinta incæ pönōmo æninque mīnitō nē aamīni badinque botō beyæ godonte æncæmīnīmpa. ¹⁵ Āninque nē ēacā iññōmō, Nē cædāni æbānō nanguī cædinque aaquīnānīi, ante adinque tadento ñænængade nāni godonte æinta incæ adocanque ingante ònompo æmæmpoque mānīmpota pædæ pönōninque wacā ingante tadento mentaa mānīmpota pædæ pönōninque wacā ingante tadento adotaque pædæ pönongampa. Ayæ wadæ gocā. ¹⁶ Īninque tadento ònompo æmæmpoque mānīmpota nē æningä iññōmō do godinque godonte æ godonte æ cædinque ònompo æmæmpota tömengä nānō ænīmpota adopota æñongä edæ tadento ònompo tipæmpoga bapa. ¹⁷ Ayæ tadento mentaa nē æningä adobaī godonte æ godonte æ cædinque mentaa nānō ænīnta adopota wæætē æñongä edæ tadento mēa go mēa bapa. ¹⁸ Wæætē adotaque nē æningä guiquēnē tömengä wadæ godinque onguipodē ææ wodinque awēnē godonte æinta æninque tee moncate wē wodongampa,” angantapa.

¹⁹ Ayæ, “Wantæpiyæ ate tömēnāni awēnē adodō pōninque, Botō quī eyepæ æncæboīmpa, ante cædinque tömēnāni nāni ænte aadinta ante cōwā acantapa. ²⁰ Ònompo æmæmpoque tadento nē æningä iññōmō edæ æmæmpota adopota nānō godonte ænīnta ænte pōninque awēnē ingante, ‘Awēnē, bitō botō imote, Aacæbi-impā, ante tadento ònompo æmæmpoque mānīmpota pædæ pönōmi æntabopa. Æninque botō godonte ænte godonte ænte edæ nanguī cædinque edæ mānīmpota adopota æmæmpota dobæ æmoī ae.’ ²¹ Angä wædinque tömengä awēnē iññōmō, ‘Badogaa. Botō imote nē cæbi inōmi inte bitō ædæmō aabi inte ñōwo waa cæbi æmopa. Bitō wædænque æninque cōwē ædæmō aabi adinque botō ñōwo nanguī pōnī botō ēadincoo pönōmo æninque

bitö wæætē edæ nē aabi bacæbiimpa. Botö bitö awēnē inōmo inte watapæ tote quēwēmo iñōmote bitö edæ äññōmonque bai bitö watapæ tote quēwenguinque pōe, 'angantapa.'

²² "Ayæ mēa tadento nē æningä adobai pōninque, 'Awēnē, bitö botö imote, Aacæbiimpa, ante tadento mentaa mänimpota pædæ pönōmi æninque botö godonte ænte godonte ænte edæ nangui cædinque edæ mentaa mänimpota adopota dobæ æmoī ae.' ²³ Angä wædinque tömengä awēnē iñōmō, 'Badogaa. Botö imote nē cæbi inōmi inte bitö ædæmō aabi inte ñōwo waa cæbi æmopa. Bitö wædænque æninque cōwē ædæmō aabi adinque botö ñōwo nangui pōni botö ëadincoo pönōmo æninque bitö wæætē edæ nē aabi bacæbiimpa. Botö bitö awēnē inōmo inte watapæ tote quēwēmo iñōmote bitö edæ äññōmonque bai bitö watapæ tote quēwenguinque pōe, 'angantapa.'

²⁴ "Ayæ ate edæ adotaque nē æningä wæætē pōninque, 'Awēnē, bitö nē waadedāmai cædōmi inte bitö wii gadiñōmō wayōmō incæ edæ do wogaabipa. Ayæ bitö wii miññōmō wayōmō incæ edæ do tā pete gæte bai æmipa, angantapa. ²⁵ Ìninque botö edæ ancai guiñente wædinque edæ tao godinque onguipodē ææ wote bitö tadento daga wëninque edæ wë wodontabopa. Bado, bitö qui incæ edæ do æmipa, 'angantapa.'

²⁶ "Angä ëñente wædinque tömengä awēnē wæætē, 'Botö imote nē cæbi inōmi inte bitö wiwa pōnēmi inte wæntæye cæbi abopa. Botö æbänō gadāmai iñōmō do wogaabopa, ante bitö edæ do ëñëmitapa. Botö münāmai iñōmō do tā pete gæbopa, ante bitö äninō edæ do ëñëniimi inte cæbitapa töö. ²⁷ Ìninque mäninō ante do ëñëniimi inte bitö edæ padata botö godonte æinta æninque edæ nē godonte ænāni weca godonte ænguënëmi

imitapa töö. Mänömaï cæbi bai botö ocæ emænte pön-
 inque edæ botö qui do æninque wadäni nani guidön-
 inta tönö edæ do æncædömoimpa töö.’ ²⁸ Äninque
 tömengä ingante nê cædäni inänite awënê angantapa.
 ‘Minitö ñowo iingä tadento adotaque tömengä nänö
 näænininta ö æninque edæ tadento önompo tipæmpoga
 nê näængä ingante pædæ godömini æncæcäimpa. ²⁹ Edæ
 nê eadäni inänite tömänäni inänite godömenque godonte
 ingæimpa. Ininque tömënäni qui nanguï eacædänimpa.
 Wæætê edæ eadämaï inte ömæpocä ingä guiquënë tö-
 mengä nänö eadincöo wædænque pöni i incæte edæ ö
 ænte dæ ba wæcæcäimpa. ³⁰ Ayæ edæ mäningä botö
 imote nê cædingä incæ wæntæye inongä inte cædämaï
 iñongante minitö wëmö iñömö nani guingo imonte Ca
 ca wæwëñömö tömengä ingante edæ guitodonte wido
 cæmini wæcæcäimpa,’ ante tömengä awënê angampa.”

Tömämæ quëwënäni inänite apænte angæimpa, ante

³¹ Itota mänömaïnö ante odömonte apænedinque
 godömenque apænegacäimpa. “Botö anquedoidi tönö
 godongämæ pöninque botö Waobo nê ëñagäimo inte ñäö
 apäite bai nê emömo inte poncæboimpa. Mäniñedê
 botö pöñedê botö Awënê tæ contaimpaa tæ contad-
 inque edæ öönædê waa pöni ongönäni bai waa pöni
 ongoncæboimpa. ³² Mäniñedê tömämæ quëwënäni botö
 weca godongämæ ponte a ongoncædänimpa. Ayæ
 nê aacä tömengä cæninäni inänite apænte adinque
 bodegoidi æmænö cönöninque cabodaidi æmænö nänö
 cönönö bai cædinque botö iñömö edæ imæca quëwënäni
 tömänäni inänite apænte adinque pancadäniya inänite
 æmænö gönöninque wadäni inänite æmænö gönömo
 ongoncædänimpa. ³³ Obegaidi bai nê ëñente cædäni
 inänite botö tömëmæ inö gönöninque wæætê cabodaidi

bai në eññämaï cædäni inänite botö dipæmæ inö gönön-cæboimpa.”

³⁴ “Gönöningue botö Awënë Odeyebo inömo inte botö tömëmæ inö në ongönäni inänite ancæboimpa. ‘Botö Mæmpo nänö në waademini inte pöedäni. Tömengä inguipoga nänö badongaiñedë äninque, Awënë Odeye nempo mini quëwenguinö impa, ante do badongacäimpa. Ininque Awënë Odeye nempo mini quëwenguënönö ñöwo ænte quëwëedäni. ³⁵Edæ botö gue ænente wæyömo minitö cængui në pönömïni cængaboimpa. Tepæ gæwænte wæbo adinque minitö në pönömïni begaboimpa. Botö Wabo imo inte cowodë bai pömo adinque minitö, Pö guii, ämïni eññëningue minitö weca guiite eñagaboimpa. ³⁶Ayæ ömaabo inte wæyömo minitö pönömïni wëñagaboimpa. Wënæ wënæ inte wæyömo minitö ponte në waadete cægäimïni iminipa. Tee mönete oncönë ongonte wæwëñömote botö weca eñnacæ në pongäimïni inömmïni inte minitö ñöwo wæætë edæ botö nempo guiite quëwencæminipa,’ ancæboimpa.”

³⁷ “Ämo eññëningue edæ në nö cædäni guiquënë, ‘Awënë iñæmpa æyedönö bitö gue ænente wæyömi dicæ pönömöni cæmitawogaa, ancædänimpa. Ayæ tepæ gæwæñömi dicæ pönömöni bebitawogaa. ³⁸Æyedönö wacä incæ pömi adinque mönitö dicæ, Pö guii, antamöniyaa. Ayæ ömaabi adinque dicæ pönömöni wëñabitawogaa. ³⁹Ayæ wënæ wënæ inte wæyömi incæ tee mönete wæyömi incæ mönitö dicæ acæ pontamöniyaa.’ ⁴⁰Ante wæyönäni botö Awënë Odeyebo inömo inte edæ tömënäni inänite, ‘Iñæmpa botö tönñädäni iñönänite adocanque öngonganque iñongante minitö waa cægäimïni inte edæ botö imote do waa cæte iminipa ämo eññëedäni,’ ante tömënäni inänite ancæboimpa,” angantapa.

⁴¹ “Ayæ botö dipæmä inö nē ongönäni inänite botö nē Awënë inömo inte ancæboimpa. ‘Minitö nē tente wæquënemini guiquënë ñowo edæ gä gobæwedäni. Edæ Wængongui do badöninque, Wënæ tönö tömengä anquedoidi nänö nē emiñænäni tönö wantæpiyæ cöwë wänämaï näni bæcote wæquiñömö, ante nänö badongaiñömö minitö mäniñömö edæ gote guibæwedäni,’ ante edæ ancæboimpa. ⁴² ‘Edæ botö gue ænente wæbo adinque minitö edæ dicæ pönömïni cæntabogaa. Gäwænte wæyömo minitö dicæ pönömïni betabogaa. ⁴³ Ayæ Wabo imo inte cowodë bai pömo adinque minitö dicæ, Pö guie, äminita-wogaa. Ömaabo inte wæyömo weocoo dicæ pönömïni wëñatabogaa. Wënæ wënæ inte wæbo incæ tee mönete wæbo incæ minitö iñömö edæ dicæ ëñacæ pömïnitawogaa,’ ancæboimpa.”

⁴⁴ “Ämo ëñente wædinque nē ëñenämaï inäni iñömö, ‘Awënë ëñemi. Bitö æyedënö gue ænente tepæ gæwænte wæbitawo. Ayæ wabi bai inte æyedënö pömi atamöniyaa. Weocoo ömaabi inte wæbi adinque, daicawo gawæmi adinque, tee mönete wæbi adinque mönitö bitö beyæ dicæ cædämaï intamöniyaa.’ ⁴⁵ Äñönäni botö iñömö edæ tömënäni inänite, ‘Iñæmpa wacä ingante önonganque iñongante minitö cædämaï ingaïmïni inte botö imote edæ mäninö do cædämaï ingamïnipa. Ämo ëñëmaïminipa,’ ante piincæboimpa. ⁴⁶ Ininque tömënäni näni tente wæwenguinö incæ æmæwo wadæ gocædänimpa. Wæætë nē nō cædäni guiquënë cöwë wänämaï näni quëwenguinö æmæwo gocædänimpa,” ante Itota apænegacäimpa.

26

*Itota ingante bæi ongongäimpa, ante cædänipa
(Mäadoco 14.1-2; Odoca 22.1-2; Wäö 11.45-53)*

¹ Ayæ mäninö tömänö iinque apænete ate Itota tömengä miñæ në godäni inänite apænegacantapa.

² —Mëönaa go ate wodo pänta gogaïönæ bai Patowa mönö ææmæ cænguïönæ impa, ante do ëñëmïnipa. Mäniönæ iñonte botö Waobo ëñagaïmo iñömote botö imote bæi ongöningue edæ, Awæ ñænquedimæ cæte iingä ingante töö godöningue daagö timpote wææ tiwad-
ingue edæ æænö gö cæte wænöedäni, ante botö imote pædæ godönäni æncædänimpa, ante apænegacäimpa.

³ Mäniñedë, Wængongui qui, ante në godongä ñænængä pöni Caiapato oncönë godongämæ pöningue wadäni në godönäni ñænænäni tönö oodeoidi inänite në aadäni näni Picæncabo iñömö, ⁴ adoyömö pönëningue, Mönö æbänö babæ cæte Itota ingante awëmö bæi ongonte ænte wængongui, ⁵ ante pönënäni incæte,

—Iñæmpa ææmæntedæ iñonte wænömö bai tömänäni ænguï bate Yæ yæ ante piïnte cæcædönänimpa, ante pönente wædingue mönö ædö cæte mäniñedë cæquiï, ante wægadänimpa.

*Itota ocaboga onquiyængä ogui wapæ gao cæcacampa
(Mäadoco 14.3-9; Wäö 12.1-8)*

⁶ Itota mäniñedë Betänia godingue në baadingä Timönö oncönë guï ëñadingue cæncongantapa. ⁷ Cæncöñongä wacä onquiyængä iñömö tömengä weca pö guïdingue ogui wapæ näni nanguï godonte ænimæ dica adabatodo waincadedë pe ñiñænte nänö mänimæ incæ ñöwo ænte mämö Itota ocaboga edæ gao cæcacantapa. ⁸ Mänömai cæcä adingue Itota miñæ näni gocabo iñömö piïningue,

—Iñæmpa önonque gao guënente bai cæcampa töö, änänitapa. ⁹ Edæ iimæ iñömö nanguï pöni æninta beyæ godonte ænguënëmæ imæmpa. Godonte ænte bai ömæpodäni inänite wæætë godonguënë apa.

¹⁰ Ante pīināni wædinque Itota iñōmō,

—Quīmæ pīiwēmīnii. Īngā onquiyængā iñōmō botō ĩmote waa pōnī cæcā apa quēwēmīnii. ¹¹ Īñæmpa òmæpodāni ante mīni ānīnāni mīnitō weca cōwē quēwēñōnāni botō wæætē mīnitō weca wīi wantæpiyæ quēwencæboimpa. ¹² Mānimæ oguī wapæ botonga gadongadinque tōmengā botō baō daga wenguinque eyepæ iñonte edæ òni paacantapa. ¹³ Mīnitō ĩmīnite nāwangā ante apænebopa. Waa pōnī botō apænedō apænedinque tōmāmæ æyōmōmē apænedāni ēñēnāni māningā onquiyængā nānō cædinō ante adobai tededāni ēñente pōnencædānimpa, ante Itota apænegacāimpa.

*Itota ingante Codaa odōmonte godoncæte ante cæcampa
(Māadoco 14.10-11; Odoca 22.3-6)*

¹⁴ Ayæ māniñedē nāni, Dote, āincabo iñōnāni adocanque Codaa Icadiote nāni ānongā iñōmō, Wængonguī quī, ante nē godōnāni ñænænāni weca gocantapa. ¹⁵ Godinque apænecantapa.

—Botō, Itota æyōmōnō ongongāā, ante pōnō odōmōmo ate mīnitō bæi ongonte æmīni ĩnīnque æpotadō, Eyepæ ĩ, ante pōnōmīni æmaīmoo.

Angā ēñēnīnque tōmēnāni padata tiguitamō incæ todēinta ganca tee mampote tōmengā ingante pædæ godōnāni. ¹⁶ Æningā inte tōmengā cōwē cōwā adinque, Æbānō cæte Itota ingante odōmonte pædæ godōmo ate ænguīnānii, ante pōnente cægacāimpa.

*Päo tōnō owæta Itota pædæ pōnongā cænte bedānipa
(Māadoco 14.12-25; Odoca 22.7-23; Wäo 13.21-30; 1 Coodintoidi 11.23-26)*

¹⁷ Māniñedē oodeoidi päo yedæ æmpoquī òmæmō ĩ nāni ææmæ cæte cænguīōnæ tæcæ ba adinque Itota

mīñæ nē godāni iñömö, Wodo pänta gogaïönæ bai Patowa mönö ææmæ cænguïönæ impa, ante pönente wæd-inque tömengä weca ponte änänitapa.

—Æyömönö bitö beyæ Patowa ææmæ ante cæmöni ate cænguïmii.

¹⁸ Äñönäni tömengä nänö emiñæna mënaa inate än-inque,

—Mīnatö waodäni nāni quëwëñömö godinque onguïñængä botö nē äningä ingante bee tēninque mīnatö iimainö ante apänemina ëñengäeda. “Mönö Awënë iimäi angampa. Botö wænguiönæ oo pönī bapa cæbii. Botö nē emiñænāni tönö botö bitö oncönē Patowa ææmæ ponte cæncæmönimpa, angampa,” ante ämīna ëñengäeda, angä.

¹⁹ Eñente wædinque tömëna Itota nänö änö bai cæd-inque, Patowa ææmæ cænguï impa, ante cædatapa.

²⁰ Gäwadecæ bayö Itota tönö, Dote, nāni äincabo ponte godongämæ cæncæte ante ongönänitapa.

²¹ Cæncöñönäni Itota,

—Nāwangä ante apænebo ëñeedäni. Mīni cabo incæ adocanque, Æncædänimpa, ante botö imote odömönte pædæ godonguingä ingampa.

²² Ante apænecä ëñëninque tömënäni wæwente bayönäni adocanque adocanque,

—Awënë, botö imotedö ante dicæ apænebitawogaa.

²³ Ante tedeyönäni Itota wæætë,

—Botö tönö guëa adotaca nē mīi cædingä iñömö tömengä botö imote nē odömönte pædæ godonguingä ingampa. ²⁴ Edæ dodäni Wængongui beyæ nāni yewæ-mongainö bai cædinque botö Waobo ëñagaïmö inte cöwë wænte goquënëmo imodö angüënë. İninque edæ botö imo nē odömönte godonguingä iñömö tömengä nänö wæquinque ingäimpa. Mäningä wīi ëñate bai waa toquë-nengä incædongäimpa.

²⁵ Ante apænecä wædinque Codaa iñömö Itota ingante nê odömonte godonguingä iñömö edæ,

—Awënë nê Odömömi ëñëmi, botö imotedö ante ämitawogaa.

Ante äñongante edæ Itota,

—Tömëmi nämä incæ, Botö imotedö, ante do tedebe imipa.

²⁶ Ante apænecantapa. Ayæ cæncöñönäni Itota päö bæi ongonde æninque Wængonguï ingante waa ate apænedinque päö pä æninque tömengä miñæ nê godäni inänite pædæ godö pædæ godö cæcantapa.

—Botö baö bai impa, ante pædæ pönömo æninque minitö Ao ante cæedäni.

²⁷ Äninque ayæ bequimæ owætaca bæi ongonde æninque Wængonguï ingante waa ate pönente apænedinque pædæ godöninque,

—Botö wepæ bai impa, ante pædæ pönömo æninque tömämini Ao äninque godongämæ intaca beedäni, angantapa. ²⁸ Botö wepæ iimæ bai impa. Wængonguï do apænedinque, Botö pönö cæbo ate minitö Ao ämini ininque mönö godongämæ waa cæte quëwengæimpa, angacäimpa. Ñöwo adobaï miine äninque apænebopa. Botö wepæ ante Ao ante æmini inte mönö godongämæ waa cæte quëwengæimpa. Edæ nanguï imini mini wënæ wënæ cædinö beyæ ante ñä mënongaquimæ impa. ²⁹ Näwangä ämopa. Botö Mæmpo Awënë Odeye iñongä botö tömengä nempo quëwëninque minitö tönö godongämæ miimæ botö beganca mänimæ yowepæ ñöwo æmæwo bebo tamëñedäni, ante Itota apænegacäimpa.

*Dicæ abogaa, ante Pegodo angingä, ante apænecampa
(Mäadoco 14.26-31; Odoca 22.31-34; Wäö 13.36-38)*

³⁰ Ayä Wængonguü ingante ämotamini ante tao godinque Odirowænquidi godänitapa. ³¹ Goyönänite Itota apäñecantapa.

—Wængonguü beyä yewämöningue, “Në aadingä ingante tacabo dä wængä ïninqe edä cäningäidi obegaidi panguimä goquimpa,” ante näni yewämonte angainö bai cädinque minitö tömämäni ñowoönä woyowotä incä botö dä ämo beyä guingo imonte badinque edä panguimä goquimini iminipa. ³² Panguimä gomini incäete botö edä ñäni ömämönte ate Gadideabä täno gote a ongöñömo minitö ayä pödäni.

³³ Angä wädinque Pegodo guiquënë,

—Ïñämpa dä ämi beyä tömänäni guingo imonte badinque panguimä godäni incäete edä botö guiquënë cöwë panguimä godämaï incäboimpa.

³⁴ Äñongante Itota wæätë,

—Bitö imite näwangä ante apänebo ëñëe. Ñowoönä woyowotä incä tawadiya pedämaï ïñonte bitö botö imotedö ante wadö ante apänedinque, Dicä abogaa, ante edä mempoga go adopoque anguimi imipa.

³⁵ Angä ëñente wädinque,

—Ïñämpa bitö tönö guëa wämo incäete botö cöwë, Dicä abogaa, ante edä änämaï incäboimpa.

Äñongä tömengä miñä në godäni tömänäni adodö ante angadänimpa.

*Guetämäni ïñömö Itota Wængonguü ingante apäñecampa
(Mäadoco 14.32-42; Odoca 22.39-46)*

³⁶ Mäniï godinque Itota yabä incä Guetämäni näni äñömö tömengä miñä në godäni tönö gocantapa. Mäniñömö pöningä tömengä tömënäni inänite,

—Tä contate ongöñömäni botö godömenque godinque Wængonguü ingante apänete pömoedäni.

³⁷ Äninqe Pegodo tönö Tebedeo wëna inate ænte mäocä goyönäni Itota iñömö nanguï wæwente badinque ancai guiñëninque, ³⁸ tömënäni inänite,

—Botö wænguimämo pönö angüënë, ante botö önöwoca incæ pämwente wæte wænguï wæ, ante wæbo tamëñedäni. Minitö guiquënë ëamonca godongämæ wææ aacöedäni.

³⁹ Äninqe Itota wædænque godömenque godinque guidömëmæ ñongænte Wængonguï ingante apænecantapa. “Botö Mæmpo, bitö Ao äninqe edæ tí nä wænguimæ bai ö ænte bai cædinque botö imote edæ, Wænämaï incæbiimpa, ämi ininqe botö edæ waa tobaïmopa. Incæte botö änönö bai wii cædinque wæætë tömëmi änönö bai cæe,” ämopa.

⁴⁰ Ante apænecä ate tömengä miñæ në godäni weca adodö ponte ayongä tömënäni mö ñönäni adinque tömengä Pegodo ingante,

—Botö tönö wänö conguënëmini incæ minitö adoque ooda incæ wii aacöminii. ⁴¹ Mïmöno waa cæinëmönipa, ante ëwocayömini baö aquiñö ëñamini inte wæntæye bamïnipa. Ininqe edæ wänö cöninque nämä beyænque ante Wængonguï ingante apænedinque edæ, Wii wënæ wënæ cæinëmöni bacæmönimpa, ante apæneedäni.

⁴² Äninqe Itota adodö wadæ gote wæætë apænedinque, “Botö Mæmpo, botö bedämaï iñömote bitö ö ænämaï imi ininqe botö cöwë bitö ämaï becæboimpa.”

⁴³ Ante Wængonguï ingante apænete ate ponte ayongante möwo möinente æmö cæte wædinque mö ñönäni. ⁴⁴ Adinque edæ tömengä wæætë adodö godinque ñöwo mempoga go adopoque nänö apænedinö ante adodö ante Wængonguï ingante iinque apænecantapa. ⁴⁵ Ayæ tömengä miñæ në godäni weca wæætë adodö pöninque,

—Ĩñæmpa cōwē mömini edæ cōwē guēmāmini awædō. Aquēnē quēwēedāni. Botō Waobo ēñagaimo inte botō wæwenguïönæ do bayonte edæ botō ïmote nē wēnæ wēnæ cædāni ĩnānite nē godō odōmonguingä ĩñömō do godongäi ataqeedāni. ⁴⁶Ængæ gantite mönō gocæïmpa. Botō ĩmo nē odōmonte godonguingä obo pōnī pongä tamēñedāni, angacäïmpa.

Itota ingante bæi ongonte ænānipa

(Mäadoco 14.43-50; Odoca 22.47-53; Wäö 18.2-11)

⁴⁷ Ayæ apæneyongä edæ Codaa wodi tömēnāni nāni, Dote, ante gocabo adocabo ĩningä incæ ñōwo pongantapa. Wængonguï qui, ante nē godōnāni ñænænāni tönō ood-eoidi ĩnānite nē aadāni nāni Picæncabo tönō da pōnōnāni pōninque wadāni tæiyænāni adobaï yaēmē nææninque canta næænāni inte Codaa miñæ pōnānitapa. ⁴⁸ Doyedē ĩñömō nē odōmonte godoncæ cæcä Codaa ĩñömō tö-mengä miñæ poncæ cædāni ĩnānite ĩmaï ante wēenēñedē apænedingä ĩnongäïmpa. “Botō odōmonte queē bemōmo adinque mīnitō wæætē, Tömengä ingampa, ante adinque tömengä ingante edæ bæi ongonte ö æedāni.”

⁴⁹ Ante do äningä inte Codaa ñōwo ĩñömō Itota weca pōninque,

—Awēnē nē Odömōmi ĩmi, bitō ĩmi.

Äninque edæ waa cæte baï queē bemongantapa.

⁵⁰ Adinque Itota wæætē,

—Botō miñæ nē godimi ēñēmi. Māninō ante bitō ponque pō cæbāwe.

Äñongä wadāni tömengä weca pōninque pædæ gopo bæi ongonte Itota ingante ænānitapa.

⁵¹ Wængonguï qui, ante nē godongä ñænængä pōnī ingante nē cæcä māniñömō ponte a ongonä adinque Itota tönō pōningä adocanque pædæ guiipote yaēmē o togænte æninque māningä nē cæcä ingante tæi pāninque

önömonca wangö tamoncacantapa. ⁵² Adinque Itota iñömö tömengä ingante,

—Yaëmë adodö mïni tie, ämopa. Edæ yaëmë në o togænte näænäni tömänäni inänite yaëmenca adobaï tacadäni wæncädänimpa. ⁵³ Iñæmpa æbänö ante pönëmi edæ. Wængonguï anquedoidi adocabodänique tei miido ganca iñönänite botö Mæmpo ingante apænebo baï tömengä do angä iinque anquedoidi näni cabo näni cabo incæ önompo tipæmpoga go mencabodäniya botö beyæ ponte cæbainänipa, ante pönëmiyaa. ⁵⁴ Incæte botö Codito inömo inte botö Mæmpo ingante mänö-maï apænebo ëñente cæcä baï dodäni, Codito iïmaï wæncæcäimpa, ante Wængonguï angä ëñente näni yewæ-mongainö ante ædö cæte iinque bacædönimpa, ante awædö, ante apænegacäimpa.

⁵⁵ Ayæ wæætë ñöwo pönäni inänite Itota apænecantapa.

—Mïnitö iñæmpa, Bitö në ö ænïmi imipa, ante baï cædinque botö imote canta tönö yaëmë näænte ö æncæte ante pömïni awædö. Botö Wængonguï oncö yabæcönë iïmö iñö iïmö iñö apænecöñömo mïnitö botö imote yao ongönämaï ee amïnitapa töö. ⁵⁶ Incæte mïnitö Wængonguï beyæ në apænedäni näni yewæmongainö baï ñöwo iinque baquinque cæmïni abopa.

Ante apænecaï ëñëinque tömengä ëmiñængä në godinäni tömänäni edæ näwæ panguimæ cæte wodii winongadänimpa.

Në Apænte näni Änoncabo weca Itota ongongampa

(Mäadoco 14.53-65; Odoca 22.54-55, 63-71; Wäö 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ayæ Itota ingante në yao ongonte ænäni guiquënë, tömengä ingante mäo godinque edæ, Wængonguï quï, ante në godongä ñænængä pönï inongä Caiapato weca

ænte godänitapa. Mäniñömö do pöninge nê wææ ante odömönäni tönö oodeoidi inänite nê aadäni näni Picæncabo tönö do a ongönänimpa. Mäniñömö Itota ingante ænte mämönäni pongacäimpa. ⁵⁸ Pegodo guiquënë tömengä miñæ ayæ ayæ godinque, Wængongui qui, ante nê godongä ñænængä pönï inongä oncö yacömoyæ iñömö pö guidinque, Itota ingante æbänö cæquïnänii, ante wææ wänönäni weca pöninge tæ contate waa acongatapa.

⁵⁹ Wængongui qui, ante nê godönäni ñænänäni tönö nê Apænte näni Änoncabo tömänäni, Mönö apænte ante wænömö wæncæcäimpa, ante cædinque, Itota nänö wænguinque wænæ wænæ cæcä ingampa, ante æcänö babæ ante anguingä, ante diqui diqui mïñönänimpa. ⁶⁰ Incæte nanguï inäni ponte babæ apænedäni incæte, Æcänö eyepæ babæ änaa, ante edæ dæ angä wædänitapa. Ayæ ate mënaa nê babæ wapiticæ änöna inte awënëidi weca pö guiite, ⁶¹ apænedinque,

—Iingä, “Wængongui tæiyæ waëmö oncö ongö incæte botö iñömö tæi piñæmo inömo inte godö cæbo bai wo tænguimæ wææmaimpa. Ayæ mëönaa go adoönæque iñonte botö wæætë do mäñömaïmopa,” angä ëñentamö-
napa töö. ⁶² Ante apæneda ëñëninque nê godongä ñænængä pönï inongä incæ ængæ gantidinque Itota ingante,

—Iñæmpa pæ wëënebi. Tömëna bitö imitedö ante godö äninque näna äninö ante bitö æbänö ämii.

⁶³ Äñongä Itota cöwë änämaï edæ pæ wëëneca. Adinque nê godongä ñænængä pönï inongä wæætë,

—Wængongui nê Quëwengä inte tömengä nänö ëñëñongä edæ näwangä ante apænebi ëñëmönii, ämopa. Mönö Codito iñömö Wængongui Wengä inongä ingampa. Bitö iñæmpa mänimidö inömi imitawo.

⁶⁴ Mänömaï angä ëñëninque Itota wæætë,

—Tömëmi bitö äninö bai mänimodö inömo imopa. Incæte botö godömenque apænebo ëñeedäni. İncayæ ate botö iñömö edæ Waobo ëñagaımo inte edæ Wængongui nê Tæi Piñængä ingä tömëmængä inö tæ contabo ad-inque minitö ayæ ate botö öönädë boguımancodë pömo acæminimpa.

⁶⁵ Ante apænecä ëñente wædinque nê godongä ñænængä pöni inongä piinte badinque, Eñente awädö, ante bai cædinque edæ nämä weocoo wänä ñænte,

—Wængongui ingampa mänömaı cæquiringä. Edæ tö-mengä nämä incæ babæ ante nê wænæ wænæ apænecä ininque idæwaa. Wacä tömengä ingantedö, Wænæ wænæ cæcä atabopa, ante nê ancæcäimpa, ante ñöwo diqui diqui minämaı ingæimpa. Tömengä nämä Wængongui Wengä inte bai babæ ante nänö änewëninö ante do ëñëmini inte minitö, ⁶⁶ edæ æbänö ante pönëminii.

Ante añongä nê apænte änäni guiquënë,

—Nänö wænguinque änewengampa töö.

⁶⁷ Ante apænte äninque edæ pancadäniya Itota tö-mengä awinca towæ tänömöninque tæi tæi pänänitapa. Wadäni guiquënë tömengä ingante tamöninque,

⁶⁸ tömengä ingante,

—Bitö Codito İmitawo. Æcänö bitö İmite awëmö nê pä-naa, ante Wængongui beyænque apænedinque apænebi ëñëmönii, ante badete togadänimpa.

Pegodo incæ, Dicæ abogaa, angampa

(Mäadoco 14.66-72; Odoca 22.56-62; Wäö 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ayæ Pegodo guiquënë mänii yæipodë yacömöñäa contate ongöñongä onquiyængä nê cæcä iñömö tömengä weca ponte apænedinque,

—Mäningä Gadideabæ quëwëningä Itota tönö bitö guëa cægömitapa töö.

⁷⁰ Ante apæneyongä tömänäni nani ayömö Pegodo,

—Dicæ. Bitö änö ante æbänö ämii, ante dicæ ëñëmogaa.

⁷¹ Ante äninque Pegodo yademö gäänë tao gote on-gongä adinque wacä onquiyængä wæätë godongämæ ongönäni inänite apænedinque,

—Mäningä adobaï Itota Näatadeta quëwënongå tönö në cægöningä ingä aedäni.

⁷² Ante apæneyongä Pegodo wæätë,

—Wængonguï ëñëñongä botö näwangä ämo ëñëedäni. Ìingä onquiyængä nänö në äningä ingante botö dicæ abogaa, angantapa.

⁷³ Ayæ wantæ ate mäniñmömö ongönäni Pegodo weca pöninque,

—Ìñæmpa Itota tömengä tedecä bai adode në tedebi inte bitö tömengä miñæ mini në gocabo adobi ïmipa töö.

⁷⁴ Äñönäni edæ Pegodo wæätë, Wængonguï ëñëñongä apænedinque botö nöingä ämopa, ante Wængonguï ëmowo ante babæ tedewëninque tömënäni inänite,

—Mïni në angä ingante dicæ abogaa.

Mänömaï ante tæcæ änewëñongä edæ tawadiya dobæ petapa. ⁷⁵ Pe wædinque tömengä, Æ Itota nänö äniñö bai ïmpa, ante wæcantapa. Itota, “Tawadiya pedämaï ïñonte bitö botö ïmotedö ante wadö ante apænedinque, Dicæ abogaa, ante edæ mempoga go adopoque anguïmi ïmipa,” angantapa. Ante Pegodo, Nöwo nänö pequinque do pecampa, ante wædinque oncodo taote edæ guingo imonte wædinque edæ Ca ca wægacäïmpa.

27

Itota ingante Pidato weca ænte mao gönönänipa

(Mäadoco 15.1; Odoca 23.1-2; Wäö 18.28-32)

¹ Ayæ ñäö bayonte, Wængonguï quï, ante në godönäni ñænänäni tönö oodeoidi inänite në aadäni nani Picæncabo tönö apænte äninque edæ, Itota ingante wænongæïmpa, ante godongämæ Ao

angadänimpa. ² Äninqe tömengä ingante yao ongonte goti winte äninque edæ odömänoidi beyæ Oodeabæ awënë gobedönadodo Pidato ingante mao gönönäni ængacäimpa.

Codaa wodi iïmai cædinque wængampa

³ Ayæ, Itota ingante wæningæimpa, änäni ëñente wædinque Codaa tömengä ingante në godöningä guiquënë, Æ tömengä nänö wænguinquemë cæboinö ante pönëmogaa, ante guingo imonte wæcantapa. Ayæ, Wængonguï quï, ante në godönäni ñænänäni tönö në aadäni näni Picæncabo adodö æncädänimpa, ante todëinta padatamö tömënäni näni pönontamö adodö pædæ godoncæte ante gocantapa.

⁴ Ayæ tömënäni inänite,

—Inæmpa cæboo. Edæ Itota wænæ wænæ cædämai ïningä ïñongante botö në godönimo inte wïwa cæbo imo ante awædö.

Ante äñongante tömënäni guiquënë,

—Tömëmi wænæ wænæ cædimi inte wentamö bitö entawönö adinque mönitö ædö cæte wæquimönii. Tömëmi edæ në cædimi inte edæ abaïmipa töö.

⁵ Änäni wædinque edæ tigitamö incæ Wængonguï tæiyæ waëmö oncönë wo wææntodöninge Codaa on-codo tao godinque edæ nämä önömenca wëä æi goti guemencate dobæ wængacäimpa.

⁶ Mäninta wo wææntodongä ate wædinque, Wængonguï quï, ante në godönäni ñænänäni incæ tigitamö yao yao ongonte äninque,

—Wepæ näadintamö adinque Wængonguï Baa an-cæcäimpa, ante pönente wædinque mönö, Wængonguï quï, ante ædö cæte godonguimöö.

⁷ Ante godongämæ pönencöninge tömënäni, Ood-eoidi inämai inäni wodido bacäimpa, ante ömæ në dai

bædongä eadiömæ incæ mänii tigitamö godonte ængadänimpa. ⁸ İninque wepæ näadintamö godonte nani ænimæ ante, Wepænguipo impa, ante nani pemönimæ iñömö ñowo ganca impa. ⁹ İninque do iñömö Eedëmiya wodi Wængonguĩ beyæ iĩmaĩ ante nänö apænegaĩnö bai iinque batimpa. “İdægoidi, Tömengä beyæ män-impotamö godonte ængäimpa, ante nani änimpotamö incæ todëinta tigitamö padatamö æninque, ¹⁰ tömënäni Wængonguĩ botö imote nänö äninö bai ëñente cædinque edæ dai bædongä eadiömæ godonte ænänitapa,” ante Eedëmiya nänö angaĩnö bai do iinque batimpa.

Pidato weca Itota ongongampa

(Mäadoco 15.2-5; Odoca 23.3-5; Wäö 18.33-38)

¹¹ Itota iñömö awënë gobedönadodo Pidato weca a ongöñongante awënë gobedönadodo iñömö tömengä ingante,

—Bitö oodeoidi Awënë Odeyebi imitawo.

Äñongante,

—Bitö tömëmi änö bai botö mäniimodö imopa, Itota angantapa.

¹² Ayæ, Wængonguĩ qui, ante në godönäni ñænænäni tönö në aadäni nani Picæncabo guiquënë Itota ingante äninque, Wënæ wënæ cæbipa töö, ante äñönäni tömengä edæ pæ wëenecä. ¹³ Ate wædinque Pidato wæætë,

—Bitö æpogadö wënæ wënæ cæbi imipa, ante nanguĩ änäni ëñenämaĩ inte bitö ædö cæte edæ pæ wëenebii.

¹⁴ Äñongante Itota iñömö tömënäni nani äninö ante adodeque ante apænedämaĩ ingä adinque awënë gobedönadodo wæætë, Quiëmë bai pæ wëenecä awædo, ante wægacäimpa.

Itota wæncæcäimpa, änänipa

(Mäadoco 15.6-20; Odoca 23.13-25; Wäö 18.38-19.16)

¹⁵ Mäniimæ awënë gobedönadodo mäniñedë wadepo iñö wadepo iñö cöwë iimaï cædongäimpa. Oodeoidi ææmæ nani cæyedë gobedönadodo iñömö, Në tee mönete ongönäni inänite adinque mīnitö æcänö ingante ämīni ñimpo cæbo goquingää, ante añongä änäni eñëninque tömengä tömënäni nani äningä adocanque ingante ñimpo cæcä godongäimpa. ¹⁶ Mäniñedë adocanque wënæ wënæ nänö cædinö beyæ tee mönete a ongongampa, ante tömänäni do eñëñönänimpa. Mäningä emöwo Badabato inongäimpa. ¹⁷ Ininque nanguï inäni godongämæ pönäni ate Pidato tömënäni inänite edæ,

—Æcänö ingante mīnitö beyæ ñimpo cæbo abæ tawænte gocä ænguimīni. Badabato ingante ñimpo cæbo gocä ænguimīni. Wæætë edæ Itota Codito mīni änongå ingante ñimpo cæbo gocä ænguimīni, angacäimpa.

¹⁸ Edæ do iñömö, Itota gomonga cæcä ate wædinque tömënäni tömengä ingante pūinte adönänimpa. Mäniñö beyænque tömënäni Itota ingante bæi ongonte botö nempo ænte mämö pædæ pönönänitapa, ante Pidato do eñengantapa.

¹⁹ Ayæ odömänoidi nani apænte anguimpaa ayæ ongöñongä Pidato nänöogængä iñömö wacä ingante da pönongä pöninque Pidato ingante nänöogængä beyæ apænecantapa. “Botö ñöwoönæ möwocodë wiimöninque mäningä në nö cædongä beyæ nanguï wogæi wogæi cæwënente wæbopa cæbii. Bitö tömengä ingante gampodämaï inte gomö aquënë quëwëë, ämopa,” ante bitö nänöogængä angampa, angantapa.

²⁰ Angä eñente wæyongä, Wængonguï quï, ante në godönäni ñænænäni tönö në aadäni nani Picæncabo nani äincabo guiquënë wadäni në godongämæ ongönäni inänite änänitapa. Mīnitö Pidato ingante iimaï äedäni. Badabato ingante ñimpo cæbi gocæ. Itota ingante

wæætē ämi wænönäni wængæe, ante äedäni, änänitapa. Awenēidi incæ mänömaï änäni eñēninque godongämæ ongönäni Ao änänitapa. ²¹ Awenē Pidato iñömö tömēnäni inänite äninque,

—Mēnaa ongöna iñönate mīnitö æcänö ingante ämīni ñimpo cæbo goquingää.

Äñongante,

—Badabato ingante ämönipa.

²² Änäni wædinque Pidato wæætē,

—Iñinque Itota Codito mīni änongå ingante æbänö cæquimoo, ante ämīni.

Äñongante tömänäni edæ,

—Awæ ñænquedimæ ämi cæte gönonte wænönäni wængæe töö.

²³ Änäni eñēninque Pidato ayæ,

—Iñæmpa quīnö wēnæ wēnæ cæcantawo.

Äñongä tömēnäni godömenque yedæ äninque adodö,

—Ämi awäa timpote wænönäni wængæe.

²⁴ Ante ancaa änewēñönäni Pidato iñömö, Tæcæ wææt-edö wæætē änäni inte tömēnäni wēnæ wēnæ cädäni wæquī wæ, ante guīñente wædinque ayæ, Ædö cæte botö godömenque cæquimoo, ante pönente wædinque edæ æpæ pī ñiñænte tömēnäni ayönäni önompo mempod-inque tömēnäni inänite angantapa.

—Tömengä wēnæ wēnæ cädämaï iñongante botö, Wænongæimpa, änämaï imo inte tömengä wepæ näadämaï imo aedäni. Wæætē mīnitö guiquēnē, Wæncæcäimpa, ante nē änimīni inte edæ näate bacämīnīmpa, ante adinque botö mempobo aedäni.

²⁵ Angä eñēninque tömänäni Ao äninque edæ,

—Möni äñinö beyænque mönitö incæ mönitö wēnäni incæ tömengä wepæ beyæ näate baï bacämönīmpa töö.

²⁶ Änäni ate awenē gobedönadodo Pidato tömēnäni näni äñinö ante eñente cædinque edæ Badabato ingante

ñimpo cædinque tömënäni nempo pædæ godongä änni-
tapa. Wæætë edæ Itota ingante edæ Pidato angä ämontai
badöïmenca tæi tæi pännäni ate tömengä ingante ñænque
quepote awäa nãni gönonguinque edæ da godongä ænte
godänitapa.

²⁷ Awënë gobedönadodo nänö wææ wänönäni
guiquënë Itota ingante ænte godinque awënë
gobedönadodo oncönë Podætodio nãni ancönë mangui
guiiyongä tontadoidi bacabo Itota weca godongämæ
ãnete pönänitapa. ²⁸ Pöninque tömënäni, Awënë ïmi
inte awënë weocoo wëñacæbiimpa, ante bai cædinque
badete todinque Itota weocoo gä tadongadinque
wæætë opatawæ ëmoncoo pönö da wëñadinque, ²⁹ daa
mongæmenca bai æninque que cædinque, Awënë
poganta wencacæbiimpa, ante bai cædinque pönö daga
wencadänitapa. Ayæ cæwipa ænte mämö pædæ pönonte
änäni æninque tömengä tömëmæmpoca pæ mangä
adinque tömënäni da guicapodinque tömengä ingante,

—Badogaa, bitö oodeo awënë odeyebi ïmipææ, ante
badete togadänimpa.

³⁰ Ayæ tömengäa towæ towæ tänongadinque cæwipa
æninque tæi tæi ancaa pancadänitapa. ³¹ Ayæ ïinque
badete todinque tömënäni opatawæ ëmoncoo gä tadon-
gadinque tömengä nämä weocoo daga wëñadänitapa.
Ayæ edæ tömengä ingante awæ timpote wænoncæte ante
töo æmænte ænte tao mäodäni gogacäimpa.

Itota ingante awäa timpodäni wængampa

(Mäadoco 15.21-32; Odoca 23.26-43; Wäö 19.17-27)

³² Ænte mäo godinque tömënäni Tidëne quëwengä
Timönö ingante bee téninque tömengä ingante edæ, Bitö
ægodöe, Itota ingante möni timpoquiwæ ænte mongænte
goe, änäni mongænte gocantapa.

³³ Mäniī Itota ingante ænte mǎo godinque Godogota nāni āñōmō mōnō tededō “Ocataīnō” iñōmō māniñōmō pōnānitapa. ³⁴ Māniñōmō pōnāni ate wadāni, Nantate beyæ becæcāimpa, ante cædinque yowepæ biinōmæ nāni āmæ tōnō moncapæ adoyōmō wempo cædēninque pædæ pōnō cæyōnāni tōmengā ōnonque yædæ bedinque edæ Baa angantapa.

³⁵ Ayæ Itota ingante awæ ñænquedimæ nāni ænte pōniwāa tōō godōninque pōnō timpodinque wææ tiwadinque ængæ gantidēnānitapa. Ængæ gantidēnāni ate wægōñongā tōmēnāni wæætē tōmengā weocoo īni ante, Æcānō quīnca nō ta adinque tōmengā mānincoo æncæcāimpa, ante wææntodōninque adocooque adocooque ænānitapa. Mānōmaī cæyōnāni Wængonguī beyæ nāni apænegaīnō baī iinque cætīmpa. “Botō weocoo īni ō æninque tōmēnāni nāni caboque wacā ingā wacā ingā nēnempodānitapa. Ayæ, Æcānō quīnca nō ta adinque tōmengā mānincoo æncæcāimpa, ante cædānitapa.” ³⁶ Tōmēnāni tæ contadinque tōmengā ingante wææ aadānitapa. ³⁷ Ayæ, Itota nē wænguēnengā ingampa, ante quīnante ānāni, ante edonque acæimpa, ante cædinque tōmēnāni, “īngā Itota iñōmō oodeoidi Awēnē Odeye īnongā ingampa,” ante yewæmōninque edæ awæmpaa tōmengā ocaboca īnō tee tinte wo cædānitapa.

³⁸ Ayæ wada nē ō ænte quēwēnīna īnate adoyedē tōmengā tōnō adocanque tōmēmæ īnō adocanque dipæmæ īnō godō timpote ængæ gantidēdāni wægongadaiṃpa. ³⁹ Ayæ wodo pænta nē godāni guiquēnē Itota ingante godō wēnæ wēnæ ante badete todinque pica pica cædinque, ⁴⁰ tōmengā ingante wapiticæ apænedinque,

—Bitō iñæmpa Wængonguī tæiyæ waēmō oncō incæ bæ tate wo ēwēninque edæ mēōnaa go adoōnæque iñonte do mānoncæ āmitawo. Mānōmaī cæcæ ānīmi inte bitō

tömëmi edæ nämä incæ cæte quëwëmäwe. Bitö nö Wængonguï Wëmi ïmi ïninqe edæ o togæmpote o togæwate wææe, ämönipa töö.

⁴¹ Äñönäni edæ, Wængonguï quï, ante në godönäni ñænänäni guiquënë në odömönäni tönö ayæ oodeoidi ïnänite në aadäni näni Picæncabo tönö adobai ïimai ante edæ badete todänitapa.

⁴² —Tömengä, Wadäni quëwencädänimpa, ante waa cæcantawoo. Ñowo ïñæmpa ædö cæte nämä waa cæte quëwenguingää. Idægoidi awënë odeye ingampa diyæ ti wæænte goquingää. Edæ ti wæænte gocä adinque mönitö wæætë edæ, Näwangä impa, ante pönëmai wædö.

⁴³ Ayæ nämä ingantedö äninque tömengä edæ, Botö Wængonguï Wëmo ïnömo ïmopa, ante angämææ. Tömengä, Wængonguï cöwë pönö cæcæcäimpa, ante wede pönengä ïñongante Wængonguï wæætë tömengä ingante edæ waa acampa diyæ ñimpo cæcä goquingää, ante badete todänitapa. ⁴⁴ Ayæ në ö æna guiquënë tömengä tönö godongämæ timpote wægöna ïninqe Itota ingante piinte adobai wënæ wënæ ante badete togadaimpa.

Itota wængampa

(Mäadoco 15.33-41; Odoca 23.44-49; Wäö 19.28-30)

⁴⁵ Tæcæbæcä pönï bayö tömämæ ïñontobæ wëmö badinque ayæ ayaönäa wæiganca mäë mämönte bai ïnimpa.

⁴⁶ Ayæ edæ ayaönäa wæiyonte Itota nanguï pönï yedæ äninque, “Edii, Edii, nëma tabatäni,” äninque mönö tededö, “Botö Wængonguïña, botö Wængonguïña, ædö cæte botö ïmo ëmö cæte gobiyaa.”

⁴⁷ Ante wæcä ëñëninque godämæ ongönäni guiquënë, —Æ. Ediya ingante aa pecä apa.

⁴⁸ Äñönäni adocanque do pogodo gote önætämö ænte pöninque biinömæ bai önömænque ænte aa bedöninque

näænte, Cæwipaca pædæ æænömo becæcäimpa, ante cæyongä, ⁴⁹ wadäni guiquënë,

—Ee aquënë. Ediya edæ ponte wabänö cæcä quëwenguingä abaimpa, angadänimpa.

⁵⁰ Itota iñömö wæætë ogæ tededinque do wængacäimpa. ⁵¹ Iñinque edæ Wængonguü oncö tæiyæ waëmoncönë weocoo odemö nani wææ wodöincoo adoyedë önönæca iñö tæcæguedë pöní tænguimæ wæantapa. Ayæ goinque bayonte dica incæ tæ gämæntapa. ⁵² Ayæ wao wodido incæ wi ænote bayonte edæ Wængonguü quïnäni do wængainäni incæ pancadäniya ñäni ömæmöninque ⁵³ tömënäni wodido abæ tawænte godänitapa. Edæ ñöwo iñömö, Itota ñäni ömæmongä ate tömënäni në ñäni ömæmöninäni inte Eedotadëë nani waëmö quëwëñömö ponte a ongöñönäni nanguü inäni agadänimpa.

⁵⁴ Mänii goinque do pö adinque ayæ, Æbänö cætimpä, ante tömänö adinque edæ tontado capitäo tönö wææ wänönäni tönö ancaí guñëninque,

—Nawangä impä. Iñgä iñömö Wængonguü Wengä ingainö ante pönenguënë, angadänimpa.

⁵⁵ Do iñömö Itota Gadideabæ quëwente pöñongante onquiyænäni nanguü inäni tee empote pöninque tömengä beyæ në cædinäni inte ñöwo adodäni adoyömö pö gongæninque pömö adänitapa. ⁵⁶ Mäadiya Mäagadadënë tönö wacä Mäadiya inatapa. Iñä iñömö Tantiago tönö Ootee badä inantapa. Ayæ Tebedeo wëna tömëna badä tönö wadäni adobaí Itota wæñongante gobæ agadänimpa.

Itota wodi baö ini mäo daga wënänipa

(Mäadoco 15.42-47; Odoca 23.50-56; Wäö 19.38-42)

⁵⁷ Ayæ gäwadecæ bayonte Ootee në nanguü ëacä incæ Itota miñæ në gocä do badingä inte Adimatea iñömö pægaingä inte pongä ingantapa. ⁵⁸ Tömengä iñömö ñöwo Pidato weca godinque, Itota wodi baö ini pönömi

æmoe, angantapa. Pidato Ao äninque në cædäni inänite, Tömengä baö ee amini æncæcäimpa, angantapa. ⁵⁹ Itota wodi baö ini gämiyate pædæ wæænonte ænte godinque waëmö weocoo ninocoo näni ancoo wini wini caadinque, ⁶⁰ Ootee, Botö wodido baquimpa, ante dicamontaa nänö wodintatodë müintatodë mäo guidö ñö cædinque daga wengantapa. Ayæ dicabo da pæñæ pönö tee mönodinque wadæ gogacäimpa. ⁶¹ Iimäi cæyongä Mäadiya Mäagadadänä tönö wacä Mäadiya tönö Itota wodido obo contate acönatapa.

Itota wodido iñömö wææ wænönäni a ongönäni

⁶² Ayæ guëmanguiönæ bacæ cæpa, ante näni täno cæönæ iinque cædäni ate iimö ate, Wængongui qui, ante në godönäni ñænænäni tönö Paditeoidi quiquënë Pidato weca ponte ⁶³ tömengä ingante äninque,

—Awënë eñemi. Mäningä në babæ äningä iñömö tömengä miingä iñedë apænedinque, Mëönaa go adoönæque iñonte botö ñäni ömæmoncæboimpa, ante nänö äniinö ante pönente wæmönipa. ⁶⁴ Ayæ tömengä miñæ në godinäni incæ tömengä baö ini awëmö ö æmaïnäni ante edæ wæmönipa. Ænäni iinque tömënäni, “Dobæ ñäni ömæmongäimpa,” ante godömenque babæ änäni edæ wænæ wænæ babaimpa cæbii. Ñöwo wææ wænönäni inänite ämi godinque tömënäni mäningä nänö wodintatodë täëmö tee mönodinque mëönaa go adoönæque ganca wææ wænonte acædänimpa. Edæ wii godömenque wænæ wænæ bacæimpa, ante cæcæbiimpa, ämönipa.

⁶⁵ Äñönäni Pidato wæætë,

—Bado, wææ wænönäni mäe ongönänipa. Minitö tömënäni inänite ænte mäomini goyönäni minitö wæætë mini eñëniinö bai do cædinque täëmö tee mönote cæedäni.

⁶⁶ Angä eñente godinque täemö mönodinque Itota nänö wodintatodē dai tee bædodänitapa. Ayæ, Awënë emöwo adinque wi ænodämaï incædänimpa, ante dai bæyömö aquïñedē ongotoca da guidonte awënë emöwo adimpaca yewæmonte bai bagatimpa. Ayæ wææ wänönäni inänite ænte mäo gö cædäni wææ wänongadänimpa.

28

Itota do wæningä inte ñäni ömæmonte quëwengampa (Mäadoco 16.1-8; Odoca 24.1-12; Wäö 20.1-10)

¹ Mänii guëmanguïönæ iinque go ate wacä tēmāna baquinque ñäö ba iinque Mäadiya Mäagadadēnä tönö wacä Mäadiya iñömö Itota wodido acæte ante gogadaimpa. ² Awënë Wængongui anquedo do wææ pöninque edæ dicabo wëä godö oo wi ænocantapa. Ayæ goinque nanguï ocæ ocæ cætimpä. Anquedo iñömö dicaboga täë contacantapa. ³ Tömengä awinca näinte cæ bai emönongä inte tömengä weocoo näämænta pönï emoncoo mongænte a ongongä. ⁴ Adinque edæ në wææ wänönäni guiquënë ancai guiñente wædinque do do wäate bai badinque æmæwo wænte bai öñönänitapa. ⁵ Mänii onquiyæna pöñönte Wængongui anquedo iñömö,

—Guiñenämaï ïeda. Itota näni awäa timpodäni wæningä ingante minatö diqui diqui miminapa, ante edæ do eñemopa. ⁶ Iñömö edæ dæ angampa. Tömengä nänö äninö bai cædinque do edæ ñäni ömæmöninque tao gocäimpa. Pö guiite aeda. ïintatodē nänö öñontatodē iñömö edæ önantatoque impa. ⁷ Ayæ në adimäna inte edæ quingæ pogodo gote tömengä miñæ në godinäni

inänite gode ante apänedinque, “Itota dobæ ñäni ömämongäimpa ataquedäni, äeda.” Ayä iñömö tömengä Gadideabæ täno godinque a ongöñongä mimitö gote aedäni, ante minatö gode ante apänedä eñëedäni. Bado, ämo eñëminapa edæ.

⁸ Angä eñëninque tömengä wodido abæ tawænte wadæ godinque tömëna, Ancai guiñente wæte todadö, äninque watapæ todinque Itota miñæ në godinäni inänite gode ancæ pogodo godatapa. ⁹ Goyöna edæ Itota incæ iñontobæ mäo bee tëninque edæ, Minatö, angä eñëninque edæ iñäna tömengä weca pöninque önöwaca ædæ wæænte mö ongöwate, Wængongui Awënë imidö angüënë, ante watapæ apäneyöna, ¹⁰ Itota iñömö edæ,

—Guiñënamäi ïeda, angantapa. Ayä, Minatö botö biwidi inänite gode äninque iimäi äeda. Mimitö Gadideabæ godinque botö imote acëminimpa, ante tömënëni inänite äeda, ante Itota angacäimpa.

Në wææ wänöninäni babæ ante apänedänipa

¹¹ Onquiyäna gode ancæ goyöna Itota wodido në wææ wänöninäni pancadäniya wæætë tömënëni näni quëwëñömö godinque, Wængongui qui, ante në godönäni ñänänäni inänite apänedinque, Iimäi cætimpa, ante tömänö ante apänedänitapa. ¹² Apänedäni eñëninque edæ në godönäni ñänänäni guiquënë në aadäni näni Picæncabo tönö pönë cöninque godongämæ Ao äninque tontadoidi në wææ wänönäni iñönänite tigitamö padatamö bacoo godöninque, ¹³ tömënëni inänite iimäi angadänimpa.

—Wadäni Itota wodi baö ante wæyönäni edæ mimitö önonque, Mö cöñömöni tömengä miñæ në godinäni awëmö ponte ö äänänitapa, ante babæ apä necëminimpa.

¹⁴ Ayä mäninö äñömini awënë gobedönadodo eñëninque,

Quimæ möwëminii, ante piingä adinque edæ mönitö wæætë wææ cædinque tömengä ingante ämöni ëñën-
inque tömengä pänämaï ñimpo cæyongä minitö guiñente
wædämaï incæminimpa.

¹⁵ Äninqe në godönäni ñænænäni iñömö në wææ
wänöninäni inänite nanguï tiguitamö godönäni ännäni-
tapa. Mänintamö äninque awënëidi babæ nani äninö
baï adodö ante apænedinque, Tömengä miñæ në godäni
ö ännänitapa, ante babæ wapiticæ apænegadänimpa. In-
inque tömënäni nani babæ apænedö ëñëninque edæ ood-
eoidi gode ante tededinque godömenque ñöwo ganca ayæ
wapiticæ ante tededänipa.

Itota, Apæneceæ goedäni, angampa

(Mäadoco 16.14-18; Odoca 24.36-49; Wäö 20.19-23)

¹⁶ Önompo æmæmpoque go adodänique Itota miñæ
nani godincabo guiquënë mänii Itota nänö änö baï cæd-
inque Gadideabæ godinque änanquidi æiyönäni ¹⁷ Itota
a ongongä adinque tömengä weca ædæ wæænte, Wæn-
gonguï Awënë imidö anguënë, ante watapæ apæneyönäni
pancadäniya guiquënë, Wabänö i, ante pönenämaï in-
gadänimpa. ¹⁸ Itota iñömö tömënäni weca pönömenque
pöninque,

—Wængonguï pönö cæcä beyænque botö iñömö
öönæde Tæiyæ Awënë inömo inte inguipoga adobaï
në Tæiyæ Awënë badinque nämä tæi piñæmo inte
në ämo imopa. ¹⁹ Ante wædinque minitö guiquënë
inguipoga tömämæ quëwënäni weca godinque, Itota
miñæ gocädänimpa, ante apænemini ëñente botö
miñæ në godäni bacädänimpa. Ayæ mönö Mæmpo
ëmöwo apænedinque, ayæ Wængonguï Wëmo iñömote
botö ëmöwo apænedinque, ayæ Wængonguï Tæiyæ
Waëmö Önöwoca ëmöwo apænedinque minitö tömämæ
quëwënäni inänite æpænë guidömini guicädänimpa.

²⁰ Ayä botö mīnitö imīnite botö äninö ante, Tömānō ante adodö cædāni, ante odömōmīni ēñente cæcædānimpa. Ayä botö edæ ñōwo incæ ayä inguipoga iinque baganca cōwē mīnitö tōnō ongonte godongāmä cæcæboimpa. Nāwangā inguinō anguēnē, ante Itota angacāimpa.

Wængongui nänö Apænegainö
New Testament in Waorani (EC:auc:Waorani)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Waorani

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Waorani [auc], Ecuador

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Waorani

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

